

Kreatívna ekonomika v oblasti kultúrneho priemyslu so zameraním na pamäťové inštitúcie

(Autoreferát dizertačnej práce)

Alena VALJAŠKOVÁ

Abstrakt

Práca syntetizuje teoretické poznatky a aspekty vzťahu pamäťových inštitúcií, kultúry, kultúrneho a kreatívneho priemyslu a kreatívnej ekonomiky. Zmapovali sme pojmový aparát súvisiaci s témou výskumu a definovali sme pojmy ako kultúra, kultúrna politika, kultúrne dedičstvo, kreatívna ekonomika, kultúrny a kreatívny priemysel, pamäťová inštitúcia, legislatívny rámec i najrelevantnejšie teoretické práce a výsledky výskumov vrátane Európskeho indexu kreativity, z ktorých ďalej vychádzame. V empirickej časti predstavujeme exploratívny výskum, v ktorom sa zameriavame na súčasný stav a identifikujeme základné premenné, cez ktoré je možné nahliadať pamäťové inštitúcie a ich prepojenie na kultúrny a kreatívny priemysel – kreatívnu ekonomiku. Implementované sú aj zistenia z mapovania situácie v EÚ, ktorého cieľom bolo nahliadnuť do fungovania pamäťových inštitúcií v rámci štátov Európskej únie a získať tak poznatky o dobrej praxi v týchto inštitúciách. Výskum bol realizovaný v Žilinskom samosprávnom kraji na vzorke mestských a regionálnych knižníc. V závere sumarizuje zistenia a definuje možné smerovanie rozvoja knižníc ako súčasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu a kreatívnej ekonomiky.

Kľúčové slová: Kreatívna ekonomika. Kultúrny priemysel. Pamäťové inštitúcie. Knižnice. Žilinský samosprávny kraj.

Abstract

The thesis synthesizes theoretical knowledge and aspects of the relationship between memory institutions, culture, cultural and creative industries, and the creative economy. It applied two research directions. It has mapped the conceptual apparatus related to the research topic and defined concepts such as culture, cultural policy, cultural heritage, creative economy, cultural and creative industries, memory institution, legislative framework and the most relevant theoretical works and research results, including the European Creativity Index, on which it is further based. In the empirical part, it presents the methodology of the exploratory research, the findings of the EU mapping exercise, which aimed to gain insight into the functioning of

memory institutions within the EU countries and thus to gain knowledge about good practice in these institutions. The main objective of the empirical part of the thesis is the implementation and evaluation of research based on the European Creativity Index in the Žilina Self-Governing Region on a sample of municipal and regional libraries of the ŽSK. It also summarizes the obtained knowledge and findings and defines possible directions of development for libraries – memory institutions, as a part of the cultural and creative industry and creative economy.

Key words: Cultural Industry. Creative Economy. Library. Memory institution. Žilina Self-Governing Region.

Obsah

Úvod	4
1 Základné pojmy súvisiace so skúmanou problematikou	5
1.1 Kultúra, kultúrne dedičstvo, pamäťové inštitúcie	5
1.2 Kultúrny a kreatívny priemysel, kreatívna ekonomika	9
1.3 Index kreativity	10
2 Dizajn výskumu	14
3 Vlastný výskum	18
3.1 Mapovanie dobrej praxe v Európskej únii	18
3.2 Problematika merania výstupov v oblasti verejných služieb.....	20
3.3 Miera urbanizácie lokality a krajská, regionálne a mestské knižnice ŽSK	21
3.4 Index kreativity knižnice	24
3.5 Interpretácia výsledkov výskumu.....	47
Záver	54
Zoznam použitej literatúry	55

Úvod

Od roku 1989 došlo v pamäťových inštitúciách na Slovensku k veľkému posunu, od ideologicky ovplyvňovaných inštitúcií, na slobodné organizácie, ktoré môžu pomáhať šíriť a sprostredkovať kultúrne dobrá a kultúrne dedičstvo rôznymi formami a cez rôzne inštitúcie. Čoraz viac sa akcentovala dôležitosť vzdelávania a vedenia ľudí k kultúrnemu dedičstvu a vnímaniu kultúry, tzv. skultúrňovaniu osobnosti. Postupné včlenenie Slovenska do medzinárodných organizácií i celková globalizácia, prinášala a postupne prináša nové a nové podnety i v oblasti prístupu k zriaďovanej či nezriaďovanej kultúre.

Dôvodmi, ktoré nás viedli k spracovaniu témy a zameraniu sa na výskum v tejto oblasti, bola najmä osobná skúsenosť s prácou v knižnici a pozorovaný stagnujúci záujem verejnosti o služby knižnice, častokrát aj isté prehliadanie ich významu a funkcie. Knižnice, ako aj ďalšie pamäťové a kultúrne inštitúcie, by si mali v súčasnosti hľadať nové možnosti, ako sa, po zavedení technických vylepšení či digitalizácii, ďalej inovovať a zaujať svojimi službami verejnosť. V centre ich záujmu by mali figurovať nielen jednotlivci, ale aj organizácie a firmy pôsobiace v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Vzájomná spolupráca by mohla byť katalyzátorom pre vznik nových služieb, čím by inštitúcie rozširovali svoje portfólio služieb a takéto spolupráce by mohli mať vplyv na ich finančné zázemie a zároveň by im to mohlo priniesť status aktívnych prispievateľov v kreatívnej ekonomike.

Súčasnú poznanie v oblasti kultúrneho priemyslu a kreatívnej ekonomiky v spojitosti s pamäťovými inštitúciami postupne napreduje, ale pomerne často ide o poznanie na úrovni štátov a nedotýka sa konkrétnych regiónov či inštitúcií. Cieľom práce bolo spracovať exploratívny výskum, ktorým sme chceli poukázať na súčasný stav a vnímanie, akým sú nahliadané pamäťové inštitúcie ako časti kultúrneho a kreatívneho priemyslu a to špecificky verejné mestské a regionálne knižnice a krajská knižnica pôsobiace v Žilinskom samosprávnom kraji. Zároveň druhou časťou výskumu je zhodnotenie dostupných dát o týchto knižniciach i o okresoch, v ktorých pôsobia, v súvislosti s kultúrnym a kreatívnym priemyslom a kreatívnou ekonomikou. Predpokladaná je aplikácia nášho výskumu v knižniciach ŽSK, prípadne aj v ďalších typoch pamäťových inštitúcií ŽSK.

V teoretickej časti sa zaoberáme pojmovým aparátom súvisiaci s dejinným vývojom i so súčasným stavom riešenej problematiky, zadefinovaním politík zaoberajúcich sa kultúrou a kultúrnym dedičstvom a kultúrnym a kreatívnym priemyslom, a taktiež kreatívnou ekonomikou, ktoré vo veľkej miere ovplyvňujú súčasný stav v tejto oblasti na medzinárodnej úrovni, i na Slovensku.

Empirická časť práce sa venuje už samotnému vlastnému exploratívne výskumu vo verejných knižniciach Žilinského samosprávneho kraja a sú v nej spracované výsledky výskumu a analýza dát, v ktorej sú interpretované a komparované výsledky s ďalšími relevantnými prácami na predikovanú tému a zadefinované prínosy výskumu a sú naznačené aj ďalšie možnosti ako pracovať s výsledkami výskumu i limity, ktoré sa vyskytli pri aplikácii výskumu v praxi.

1 Základné pojmy súvisiace so skúmanou problematikou

Pojmy súvisiace s predkladanou témou je vhodné podrobnejšie predstaviť, nakoľko sú úzko naviazané na problematiku postavenia pamäťových inštitúcií a ich úlohy šíriť kultúru a kultúrne hodnoty v prepojení na kultúrny a kreatívny priemysel a kreatívnu ekonomiku. Vývoj jednotlivých ťažiskových pojmov a tém sa v historickom i politickom diskurze menil a ich predstavenie je relevantné pre uchopenie témy a jej ďalšieho výskumu.

1.1 Kultúra, kultúrne dedičstvo, pamäťové inštitúcie

Pojem „kultúra“ je zložitým a komplexným reťazcom (O'Brien 2015, s. 8). Jednou zo zásadných platných definícií kultúry vypracovalo UNESCO počas Svetovej konferencie o kultúrnej politike v Mexiko City v roku 1982 (známa pod skratkou MONDIALCULT), a ktorá vo voľnom preklade znie: *„Kultúra musí byť považovaná za súbor charakteristických duchovných, materiálnych, intelektuálnych a emocionálnych črt spoločnosti alebo spoločenskej skupiny a zahŕňa okrem umenia a literatúry aj životný štýl, spôsoby spolunažívania, hodnotové systémy, tradície a vierovyznania/presvedčenia“* (Slušná 2015, s. 61; UNESCO 1982, s. 41).

Kultúra: dobro, hodnota, fenomén

Kultúra ako vnútorne integrovaný a štruktúrovaný celok a jej jednotlivé prvky sa prelínajú a dopĺňajú, čím vzniká fungujúci celok (Pavlíková, Zima, 2014, s. 15). Pavlíková a Zima (2014, s. 15) tiež definujú kultúrne dobro ako opak voľného dobra (napr. voda, vzduch), kde „kultúrne dobré tvoria obsah pojmu kultúra, pričom platí, že ku každému dobru máme odlišný vzťah“. Kultúrne hodnoty títo autori ďalej rozdelili na znaky, predmety a správanie.

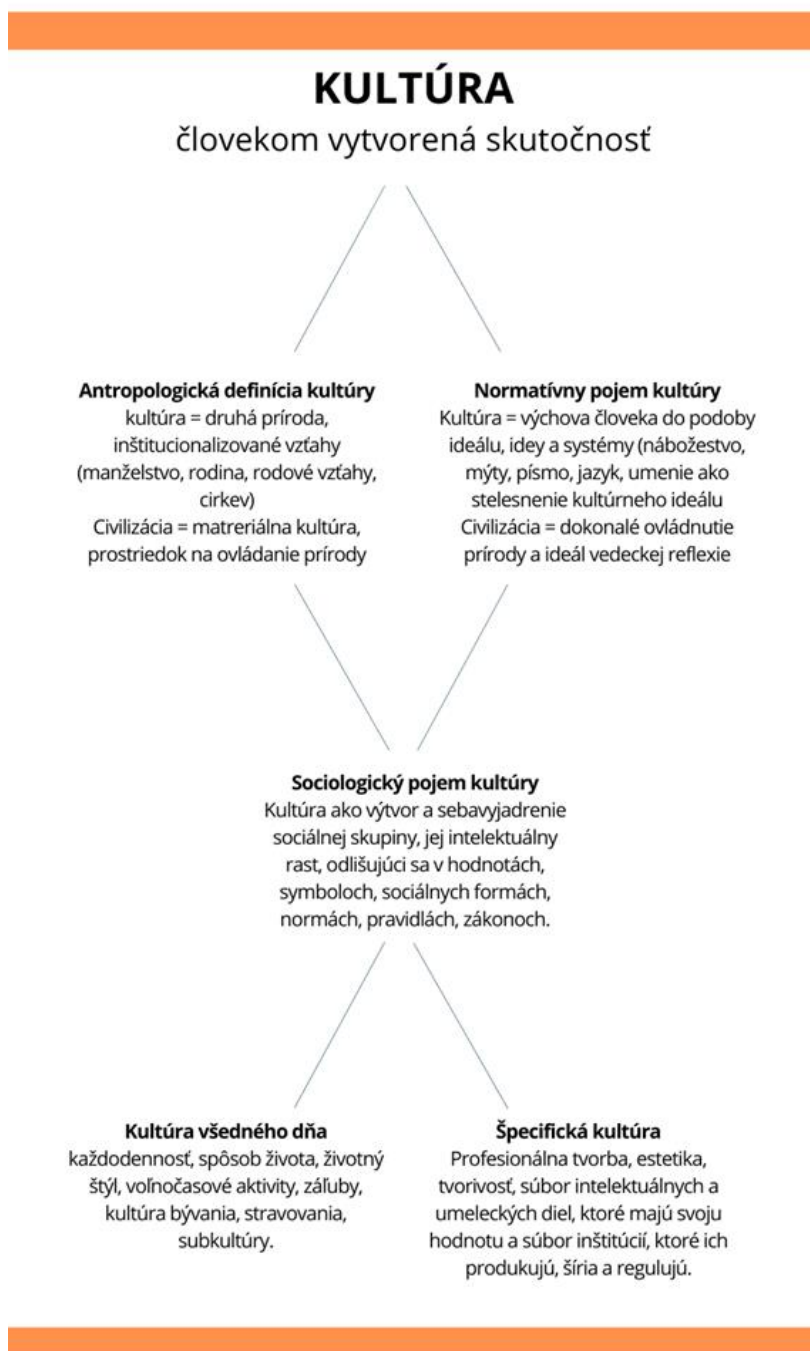
Vyjadrenie „kultúrna hodnota“ v sebe nesie už aj ekonomickú stránku tohto termínu a spája sa s kultúrnymi statkami a službami, ktoré sú hodnotné a majú isté kvality a charakteristiky (O'Brien 2015, s. 10). Politiky, ktoré sa tvoria z poznania a potreby kvantifikovať a merať kultúru, naskočia otázku „čo hodnota znamená, či proces, popis, alebo činnosť“. (O'Brien 2015, s. 11)

Podľa Pavlíkovej a Zimu vzniká kultúra ako produkt určitého spoločenstva, je jeho majetkom, patrí do jeho potrieb a prenáša sa z generácie na generáciu. Neutvára sa náhodne – obsahuje v sebe pozitívne i negatívne prvky, charakteristické pre istú spoločnosť. Každá spoločnosť je niečím odlišná, preto má každá spoločnosť svoje vzory, ktoré posúva ďalej a kultúra sa prenáša socializáciou v rámci generácií. (Pavlíková, Zima 2014, s. 12)

Kultúra je teda komplikovaným pojmom aj v závislosti od pohľadu rôznych vedeckých odborov a hľadísk. Axiologické nahliadanie na kultúru ju definuje ako niečo, čo človeka zušľachtuje a kultivuje, čo znamená vnímať kultúru ako pozitívnu hodnotu, za ktorú sa považuje literatúra, divadlo, filozofia či náboženstvo. (Pavlíková, Zima 2014, s. 13, 14; Soukup 2000, s. 15)

Redukcionistické chápanie kultúru takisto okresáva len na tú časť, ktorá sa zaoberá znakmi, kategóriami a symbolmi (napr. archeológia), kde sú kultúry jedinečným súborom znakov, kategórií, pravidiel, symbolov a iných organizačných princípov správania, ktoré si človek osvojil. (Horáková 2012, s. 66)

Veľmi dobre pojem kultúra vystihli výskumníci v Národnej správe o kultúrnej politike SR vo svojej schéme z roku 2003 (obr. 1)

Obrázok 1 Zdroj MK SR 2003, s. 22, prepracovaná verzia

Antropológia, ako veda o človeku a jeho kultúre, chápe kultúru najširšie a toto jej nahliadanie preberá aj táto práca. Rozdeľuje kultúru na fyzickú, kultúrnu a sociálnu, aplikovanú a teoretickú. Sociálna a kultúrna antropológia sa zaoberá skúmaním cudzích kultúr v čase a priestore. Z jej pohľadu neexistujú lepšie a horšie kultúry, iba kultúry iné. Antropológia považuje za kultúru všetko, čo človek vytvoril ako člen spoločnosti na uspokojenie svojich potrieb, pričom do nej zahŕňa všetky „nadbíologické“ mechanizmy, nielen pozitívne hodnoty. (Soukup 2000, s.

274, 286; Horáková 2012, s. 66) Kultúru tiež môžeme chápať aj v zmysle svetovej kultúry, týkajúcej sa celosvetovej populácie. (Pavlíková, Zima 2014, s. 14) Antropologické vnímanie kultúry (na podklade prác: Arnold 1993; McGuigan 2004; Williams 2010) teda identifikuje kultúru aj ako tvorbu a prenos významu a kultúra sa už viaže aj na historické artefakty, či aktivity spojené s nejakým územím, komunitou, či spôsobom života. (O'Brien 2015, s. 8) Kultúrny materializmus je smerom v kultúrnej antropológii a zameriava sa na demografické, ekologické, technologické a ekonomické faktory, ktoré determinujú vývoja a fungovanie kultúrnych systémov. (Soukup 2000, s. 203) Základným aspektom kultúry je jej rozmanitosť (Horáková 2012, s. 13).

Sociologické chápanie kultúry (Bourdieu 1984) sa už viac priblížilo tzv. „modernému chápaniu kultúry“ ako kreatívneho úsilia a tvorby umeleckých diel“. (O'Brien 2015, s. 8) Kultúra je teda chápaná ako: fenomén, špecifická ľudská činnosť či vytvorená skutočnosť, ktorá skúma a reflektuje osobitný spôsob života skupiny ľudí a je najvýznamnejším znakom, ktorým sa človek odlišuje od iných živočíchov. (MK SR 2003, s. 20).

Kultúrne dedičstvo je „systém hodnôt, kultúrnych prvkov, noriem, vzorov a ideí, ktoré sa ako kolektívne vlastníctvo odovzdávajú nasledujúcim generáciám ako špecifický typ dedičstva“ (Kačirek 2016, s. 6). Pojem kultúrne dedičstvo v sebe nezahŕňa len pamiatky v podobe historických budov, monumentov či zbierkových predmetov. Jeho súčasťou sú aj tradície, spoločenské zvyklosti, rituály, vedomosti a skúsenosti týkajúce sa prírody či vesmíru, zručnosti pre tradičné remeslá či múzické umenie, ktoré môžeme zaradiť pod pojem nehmotné kultúrne dedičstvo (UNESCO 2003). K inštitucionalizácii ochrany kultúrneho dedičstva na území Slovenska dochádzalo postupne od roku 1850. V roku 1919 bol prijatý zákon o verejných knižniciach obecných č. 430/1919 Z. z., ktorý zohral dôležitú úlohu pri rozvoji knižníc a knihovníctva na Slovensku. Dôležitou udalosťou v medzinárodnom meradle bol vznik organizácie IFLA v roku 1927, ktorá je medzinárodnou inštitúciou zastupujúcou záujmy knižníc a ich používateľov (IFLA 2019a). Slovenskú republiku v tejto organizácii zastupuje Spolok slovenský knihovníkov. V rokoch 1918-1938 boli zriadené aj viaceré vedecké knižnice, a rozvoj knižníc korešpondoval aj s podobným úsilím na úrovni celej Európy. (MK SR, 2003, s. 292). Obdobie po r. 1945 patrilo k výraznému medzníku vývoja knižníc na Slovensku. Takzvaná „očista fondov bola ideovou manipuláciou“, ktorej slovenské knihovníctvo v tej dobe čelilo. (MK SR 2003, s. 293) Zároveň sa ale začala budovať sieť knižníc a knihovníctvo sa čoraz viac profesionalizovalo. Základom bola v tom čase Československá štátna knižnica na základe zákona č. 53 z roku 1959. V 80. rokoch 20. storočia sa knižnice postupne rozvíjali ako informačné inštitúcie. Výrazným medzníkom je rok 1989, ktorý odštartoval obdobie ich transformácie, modernizácie a rozvoja knižničných technológií. V roku 2000 bola prijatá zásadná legislatívna zmena, ktorá odrážala európske tendencie v oblasti knihovníctva, ale i v oblasti ochrany knižničného dedičstva. (MK SR 2003, s. 293 – 294). Financovanie pamäťových inštitúcií sa v jednotlivých krajinách líši. Poznáme viaceré modely prístupu štátu ku kultúrnym inštitúciám, ktoré sa opierajú buď o dotácie, alebo štát ovplyvňuje kultúrne inštitúcie formou regulácií (Tajtaková 2010).

Kultúra a kultúrne dedičstvo potrebujú priestor, v ktorom sa môžu šíriť a uchovávať. Zriadenie siete inštitúcií na to určených je len logickým krokom, ktorý štát môže vykonať. „**Pamäťové inštitúcie** sú kultúrne, informačné a vzdelávacie inštitúcie, ktoré dopĺňajú, nadobúdajú, odborne evidujú, spracovávajú, uchovávajú, ochraňujú, využívajú a sprístupňujú svoje fondy a predmety kultúrnej hodnoty, vedecky ich skúmajú, poskytujú služby, napomáhajú uspokojovať kultúrne, informačné, vedeckovýskumné a vzdelávacie potreby používateľov a podporujú

ich celoživotné vzdelávanie, informačnú gramotnosť, tvorivý osobný rozvoj, estetický zážitok a jazykovú rozmanitosť“ (Zákon č. 126/2015 Z. z., Zákon č. 206/2009 Z. z.).

„**Knižnica** je kultúrna, informačná a vzdelávacia inštitúcia, ktorá dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje, využíva a sprístupňuje svoj knižničný fond, poskytuje knižnično-informačné služby, napomáha uspokojovať kultúrne, informačné, vedeckovýskumné a vzdelávacie potreby používateľov a podporuje ich celoživotné vzdelávanie, informačnú gramotnosť, tvorivý osobný rozvoj a jazykovú rozmanitosť“ (Zákon č. 126/2015 Z. z., čl. I § 2). Najčastejšie sa vyskytujúcim typom knižníc na území SR sú verejné knižnice. **Verejná knižnica** je definovaná Smernicou IFLA (2010) ako: „inštitúcia, ktorá je zriadená, podporovaná a financovaná komunitou, a to buď prostredníctvom miestnej a regionálnej samosprávy, prípadne vlády, alebo prostredníctvom iných foriem organizácie spoločnosti. Zabezpečuje prístup k poznatkom, informáciám, celoživotnému vzdelávaniu a dielam predstavivosti pomocou rôznych zdrojov a služieb a je dostupná pre všetkých členov komunity, bez ohľadu na rasu, národnosť, vek, pohlavie, náboženstvo, jazyk, postihnutie, ekonomickú situáciu, postavenie v zamestnaní a dosiahnuté vzdelanie“.

Zriaďovateľom pamäťových inštitúcií je vo väčšine prípadov štát. Štát deleguje povinnosť starať sa o takéto verejné inštitúcie na vyššie územné celky (VÚC), mestá, či obce. Legislatíva týkajúca sa kultúry sa ale neobmedzuje iba na zákony na úrovni štátu (okrem kultúrnych aj ekonomické a daňové pravidlá, pravidlá o združovaní, vzťahy medzi štátom a samosprávou), ale aj na medzinárodné dohody, či regulačný rámec Európskej komisie vedúci k podpore kultúrneho a kreatívneho priemyslu členských štátov (napr. KEA 2020. Manifest pre modernú kultúrnu politiku).

Kultúru je nevyhnutné zadefinovať aj **z pohľadu ekonomiky**, nakoľko tento jej dôležitý aspekt tiež vplyva na tvorbu kultúrnej politiky. (MK SR 2003, s. 84) Úloha znalostí ako prostriedkov k tvorbe ekonomickej hodnoty, poukazuje na dôležitosť nemateriálnej práce v ekonomike i spoločnosti. (O'Brien 2015, s. 43) Ekonomiku, napríklad v spojitosti s knižnicami, ktoré patria medzi kultúrne inštitúcie, riešil aj Melvin Dewey, ktorý sa veľkou mierou podieľal na založení inštitúcie *School of Library Economy* v roku 1887 (Lor 2019, s. 23-24; Britannica 2021).

Leriche a Daviet v roku 2010 (s. 808) napísali, že „**kultúrnu ekonomiku** možno definovať ako súbor činností, ktoré komerčne využívajú umeleckú, estetickú a semiotickú tvorivosť“. Tiež upozornili na to, že osobitné „prepojenie medzi kultúrnymi produktmi a územiami je kľúčové a geografický prístup vrhá doplnkové svetlo na povahu kultúrnej ekonomiky a cenným spôsobom prispieva k jej pochopeniu“. (Leriche, Daviet 2010, s. 809)

Koncept **kultúrnej hodnoty** cez verejnosť, odborníkov a politikov prepája verejnú hodnotu aj s tou kultúrnou. Takáto hodnota je vytváraná práve kultúrnymi organizáciami a predstavuje hodnotu zážitku, ale aj hodnotu pre účely verejnej politiky a v neposlednom rade inštitucionálnu hodnotu, ktorá vzniká medzi organizáciou a jej publikom. (O'Brien 2015, s. 210)

1.2 Kultúrny a kreatívny priemysel, kreatívna ekonomika

Nástup fenoménu **kultúrneho a kreatívneho priemyslu** (ďalej KKP) je doteraz diskutovanou témou. Niektorí autori tvrdia, že jeho nástup je možné pozorovať už niekoľko desaťročí. Cikánek v knihe *Kreativní průmysly* (2009) upozorňuje na vzrastajúci záujem o danú tému na prelome 70. a 80. rokov minulého storočia, keď sa téme kreatívneho priemyslu začalo venovať UNESCO.

Za prvú zmienkou o kreatívnom priemysle (kultúrnom priemysle) považujú autori (Cikánek 2009, 2013; Zelinský, 2012; Gažová, 2014; Dronyuk, Moiseienko, Greguš, 2019; Mattelart, Piemme 1982) dielo Theodora Adhorna a Maxa Horkheimera z roku 1944 (2002), ktorí reprezentovali tzv. frankfurtskú filozofickú školu, a ktorí na kultúru nazerali ako na opak všedného života, čiže spôsob ako kreovať víziu lepšieho života, zároveň ale prezentovali svoj *skeptický postoj*, či túto úlohu ešte kultúra plní aj v 20. storočí. Vo svojej práci zmieňujú „*kultúrny priemysel*“, ktorí prezentovali aj ako *neautentickú a lacnú filmovú produkciu v Hollywoode* (Cikánek 2013, s. 14).

V 21. storočí vznikali nové definície a chápania pojmu KKP, ktoré priniesli nové pohľady na kultúrny a kreatívny priemysel, a to najmä práca Richarda Floridu (2002) o kreatívnej triede, ktorý na KKP nazerá cez jednotlivé povolania, práca Hartleyho (2005), podľa ktorého sa kreatívny talent jednotlivcov prelína s masovou tvorbou a zároveň vnáša do KKP aj pojem znalostnej ekonomiky či práca Thorsbyho (2001) a jeho delenie KKP do koncentrických kruhov podľa miery kreativity jednotlivých odvetví. (Cikánek 2009, Römerová 2010, Gažová 2014, Valjašková 2019a).

Problematika KKP na Slovensku bola zdokumentovaná v texte vydanom Ministerstvom kultúry SR, ktorý bol publikovaný v roku 2014 pod názvom *Východiská stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu v SR* a následne vydanom Akčnom pláne realizácie tejto stratégie v roku 2015.

Kultúrny priemysel je „*priemysel, ktorý pridáva výsledkom duševnej tvorivej činnosti ekonomickú hodnotu a spadá doň najmä umenie a aktivity pamäťových inštitúcií*“ (MK SR 2011, s. 3).

Kultúrny a kreatívny priemysel (KKP)

- 1944 - prvá zmienka o kreatívnom priemysle (kultúrnom priemysle) - dielo Adhorna a Horkheimera z roku 1944, ktorí v ňom poukazujú na „kultúrny priemysel“ najmä ako filmovú produkciu v Hollywoode a následnú priemyselnú produkciu a komercializáciu.

Nejednotnosť vymedzenia pojmu:

- Florida (2002) – **faktor povolania** (teória kreatívnej triedy)
- Hartley (2005) – **faktor informačných a komunikačných technológií a faktor znalostnej ekonomiky**
- Throsby (2001) – **faktor miery/momentu kreativity** (*koncentrické kruhy*: pozostávajúce z jadra, kreatívnych umení, zvyšku jadra kreatívneho priemyslu, širšieho kultúrneho priemyslu a súvisiacich odvetví)
- Hesmodhalgh (2007) – **faktor produktu (textu)** (film, rozhlas, TV, internet, reklama, hudba, vydavateľský priemysel, marketing, hry)
- Howkins (2001) – **faktor duševného vlastníctva** (patenty, autorskoprávny priemysel, dizajnový priemysel, ochranné známky) – **hodnota**
- DCMS 2001, Work Foundation 2007, UNESCO 2005, WIPO – Svetová organizácia duševného vlastníctva 2005, KEA 2006 – **prelínanie**

Obrázok 2 Vymedzenie pojmu KKP u viacerých autorov (vlastné spracovanie)

Kreatívna trieda (MK SR 2011) je definovaná ako „*skupina osôb, ktorá vytvára nové kreatívne obsahy, ktoré sú výsledkom duševnej tvorivej činnosti*“ a tvorí nové idey, či už technické, ekonomické alebo umelecké a je hybnou silou ekonomického rozmachu. S KKP súvisí aj koncept kreatívnych miest. Ide o miesta/mestá, kde ľudia radi žijú, nachádza sa v ňom kreatívne prostredie, kultúrne i športové vyžitie, k čomu prispieva aj miestna samospráva. Vyznačuje sa toleranciou, otvorenosťou, kultúrnym zázemím, nekorupčným prostredím a vyššou koncentráciou kreatívnych ľudí (Kloudová 2010). **Koncept kreatívnych miest** integruje spolu koncepty kreatívnej triedy a KKP s témou rozvoja miest, pričom implementuje ideu kreativity a kreatívneho potenciálu do urbánneho prostredia a plánovania miest, ale nezabúda aj na problematiku ľudský potenciál a jeho dynamiku. (Rehák 2015; Jaurová 2013)

Kreatívna ekonomika bola na Slovensku v roku 2011 (MK SR) definovaná ako ekonomika, ktorá zámerne využíva slobodnú kreativitu človeka a zároveň pracuje s inštitútmi kreatívneho priemyslu, kreatívnych miest či kreatívnej triedy.

1.3 Index kreativity

Priekopníkom meraní kreativity vo vybraných geografických oblastiach a mestách bol Richard Florida. Floridova publikácia *The Rise of the Creative Class* (2002, zrevidovaná 2012) bola významným dielom, ktoré rozprúdilo aktívnu diskusiu o tom, akým spôsobom hodnotiť kreativitu. Diskutovaným prínosom jeho práce bol tzv. 3T model ekonomického rozvoja, ktorý pozostával z technológie, talentu, tolerancie. 3T bol meraný pomocou indexu kreativity (IK) na základe súboru ukazovateľov - pilierov, odrážajúcich koncentráciu kreatívnych jednotlivcov v regióne, koncentráciu a veľkosť high-tech priemyselných odvetví, inovačnú silu regiónu, ako aj otvorenosť spoločnosti a rozmanitosť kultúrneho prostredia. (Vaňová 2016, s. 111; KEA 2006; Cikánek 2009, Kloudová 2009). Na začiatku 21. storočia vznikali mnohé expertné skupiny, ktoré vytvárali indexy vhodné pre jednotlivé

krajiny, či regionálne oblasti: Rumunsko, Taliansko, Flámsky index, index Hong-Kongu, Švédsko, Nórska, ČR a pod. Medzi ďalšie patrí index Fínska, tzv. kompozitný index; či inovačné indexy ako EIS – tzv. Európsky prehľad výsledkov inovácií – zameraný na technologické inovácie, alebo Oslo Manuál pre hodnotenie kultúrneho života a meranie zapojenia kultúrneho sektora do informačnej spoločnosti (Petríková, Vaňová, Borseková 2015). Každý index reflektoval špeciálne znaky území, na ktorých bol realizovaný. (Vaňová 2016, s. 13).

Na index Floridu i ďalšie indexy nadviazal rozšírený model merania kreatívnej ekonomiky – Európsky index kreativity (ďalej EIK), ktorý vznikol z poverenia Európskej komisie. (Vaňová 2016, s. 111; KEA 2006).

Obrázok 3 Šesť pilierov Európskeho indexu kreativity (Zdroj KEA 2009; KERN, RUNGE 2009; Východiská stratégie... MK SR 2014, s. 22) – vlastné spracovanie

Európsky index kreativity (EIK)

KEA pri tvorbe indexu prihliadala aj na národné a medzinárodné indexy, ktoré súviseli s inováciami, kreativitou a kultúrnou spotrebou. Porovnaním dovedy existujúcich, už vyššie zmienených indexov, vytvorili graf, ktorý poukazuje na vzájomné prepojenie indikátorov, ktoré upozorňuje na kľúčové funkcie tohto fenoménu. Aby zdôraznili úlohu kultúry v kreativite, vzali do úvahy viacero faktorov: vzdelávanie v umeleckých školách, zamestnanosť v kultúre, kultúrna ponuka a participácia, aplikovanie nových technológií, regulačné a podporné schémy pre kreatívnu tvorbu, ekonomický príspevok KKP. Všetky faktory boli združené do tzv. šiestich pilierov EIK:

- ľudský kapitál (LK),
- otvorenosť a diverzita (OD),
- sociálne/kultúrne prostredie (KP),
- technológie (TE),
- inštitucionálne prostredie (IP),
- výstupy kultúrnej produkcie – kreatívne výstupy (KV). (KEA 2009a, s. 3-5)

EIK rozšíril bázu subindexov - pilierov v oblastiach talentu a technológií, čím reagoval na problém zisťovania dát v oblasti tolerancie a zasadzuje pôvodné subindexy do európskeho kontextu a včleňuje doň nové subindexy, ktoré sú založené i na širšom prieskume mienky a postojov v populácii regiónu. (Rostášová, Chrenková 2011, s. 260). EIK bol teda rozčlenený na šesť subindexov, v ktorých figurovalo 32 indikátorov a stal sa uznávaným nástrojom na meranie kreatívnej ekonomiky. Stále však existovali isté nedostatky, medzi ktoré patrili: nízke množstvo údajov, nemožnosť aplikácie v menších regiónoch, alebo dáta vôbec neexistovali. (Kloudová, Chwaszcz 2011, dostupné Vaňová, 2016, s. 112) **Európsky index kreativity** sa stal metodikou merania ukazovateľov kreatívnej ekonomiky aj na Slovensku (MK SR 2011).

Ludský kapitál

Učenie sa a vzdelávanie sa v oblasti kultúry a kreativity sú dôležitými indikátormi úrovne ľudského kapitálu v spoločnosti, regióne. Na tomto základe sa EIK zamerával na dve oblasti:

- Potenciál vzdelávania založeného na kultúre a umení (základné, stredné a vysoké školy), ktorý pomáha rozvíjať tvorivé talenty.
- Úroveň tvorivých talentov vychádzajúcich z terciárneho vzdelávania a zamestnanosti v oblasti kultúry. (KEA 2009)

Úroveň vzdelávania je dôležitým faktorom, ktorý reflektuje stupeň ľudského kapitálu v spoločnosti (OECD, 2001). Ľudský kapitál sa zvyčajne meria ako podiel populácie s vyšším vzdelaním. Keďže kultúra je zásadnou premennou rozvoja kreatívneho ľudského kapitálu, KEA (2009) sústredila pozornosť na vzdelanie len v oblasti hudby, tanca, výtvarného umenia, dizajnu, divadla, filmu, remesiel, nových médií, módy a architektúry. Ľudský kapitál podľa KEA obsahoval štyri ukazovatele (KEA 2009, s. 193).

Otvorenosť a diverzita

Tolerancia, ktorá vychádza z otvorenosti ľudí voči iným národnostiam, či orientácii bola dôležitým subindexom už v 3T modely. Podľa správy Príležitosti kreatívnej ekonomiky k operačnému projektu Ľudské zdroje, bola dokázaná silná závislosť medzi otvorenosťou verejnosti, jej tolerantnosťou voči imigrantom, voči LGBTI komunite, či populácii s umeleckým zameraním (ich prítomnosť v regióne ako podnet k ekonomickému rastu) a schopnosťou regiónov prinášať inovácie a produkty v oblasti priemyslu a tým generovať ekonomický rast a rozvoj. (Gašparík, Krammer, Václavová, 2017, s. 19) Čorejová a kol. (2015) zhodnotili pilier otvorenosť a rôznorodosť tiež ako "*najťažšie merateľný*". Pilier otvorenosť a diverzita podľa KEA obsahoval päť ukazovateľov (KEA 2009, s. 193-194). Hudec a Klasová (2016) sa pri analýze tohto piliera na úrovni ŽSK zamerali aj na ukazovateľ počtu manželstiev s cudzincami, ako vhodný a merateľný ukazovateľ tolerancie.

Kultúrne prostredie

Objem ponuky kultúrnych podujatí a zariadení a aktivít, ako aj účasť na týchto aktivitách sú indikátormi kultúrneho prostredia regiónu. (Čorejová a kol. 2015) Pamäťové inštitúcie i ďalšie kultúrne inštitúcie (knížnice, múzeá, galérie, divadlá, atď.) poskytovali a poskytujú základnú bázu pre rozvoj tvorivých činností. Hudec a Klasová (2016) zmiňujú štúdie ktoré ukázali, že múzeá sú miestom pre rozvoj kreativity, nakoľko podnecujú ľudí k inému mysleniu. Takáto zmena v myslení môže priniesť tvorivé a inovatívne nápady. Index kultúrneho prostredia

pozostával v práci Hudeca a Klasovej z dvoch oblastí, z účasti na kultúrnych aktivitách a z kultúrnej ponuky, rovnako ako to bolo pri práci KEA a mohol byť na Slovensku meraný na regionálnej úrovni. (Hudec, Klasova 2016, s. 53) Tu treba poukázať na dôležitosť participácie ľudí na kultúrnej ponuke, bez ktorej by kultúrna infraštruktúra bola zbytočná, ak by nemala svojich konzumentov.

Technológie

KEA 2009 operovala v pilieri technológie len s dvoma ukazovateľmi a to s podielom domácností vlastniacich PC či hernú konzolu a s podielom šírenia širokopásmového pripojenia. Už Hudec a Klasová (2016) priradzujú do tohto piliera a výdavky na výskum a vývoj, čiže oblasť v ktorej pri vhodnom financovaní dochádza k najväčším posunom aj v oblasti technológií.

Inštitucionálne prostredie

Už Florida zmieňoval tzv. sociálnu štruktúru kreativity, ktorou je súbor inštitúcií vytvárajúcich kreatívnu ekonomiku (2002). Pod pilier inštitucionálneho prostredia spadajú aj **regulačné opatrenia** na podporu kreativity, t. j. kultúrna politika. Ako píše Hudec a Klasová, „*správna koordinácia a implementácia kultúrnej politiky je dôležitá na vybudovanie inštitucionálneho prostredia stimulujúceho kreativitu a pokrývajúceho rôzne oblasti kreatívneho priemyslu*“ (2016, s. 54). KEA (2009) uvažovala dva aspekty regulačných opatrení a to tie ktoré vytvoria finančnú podporu a následne tie ktoré vytvoria duševné vlastníctvo. V týchto dvoch aspektoch pracovala so siedmimi ukazovateľmi. Kreatívne prostredie možno podporovať vhodnou infraštruktúrou, daňovými nástrojmi, verejnými investíciami do umenia a kultúry, či nástrojmi zaoberajúcimi sa duševným vlastníctvom. (Hudec, Klasova 2016; KEA 2009)

Kreatívne výstupy

Výstupy kultúrnej produkcie alebo kreatívne výstupy sú poslednou oblasťou a prienikovým pilierom EIK. KEA pri navrhovaní EIK využila ukazovatele výkonnosti kreatívneho priemyslu, ktoré odrážali kreatívny potenciál skúmanej krajiny. Zamerali sa na ekonomický prínos kreativity a na výsledky kreatívnych činností. Na úrovni regiónov sa používali ukazovatele obratu a početnosť výsledkov vo vydavateľskej oblasti (hudobný priemysel, knižný priemysel, kinematografia), ale-bo prostredníctvom prihlášok patentov v oblasti dizajnu. (KEA 2009; Hudec, Klasová 2016)

2 Dizajn výskumu

Výskumným problémom bolo **analyzovať mieru kreatívneho potenciálu v pamäťových inštitúciách na základe urbanizácie lokality a na podklade EIK ako súčasti kultúrneho priemyslu a jej prepojenie na kreatívnu ekonomiku.**

Ciele:

- Sumarizovať základné pojmy a definície súvisiace s témou a zmapovať súčasný stav skúmanej problematiky.
- Použitím deskriptívnej štatistiky popísať, porovnať a kvantifikovať ekonomické dáta a dáta o poskytovaných službách súvisiacich so skúmanými knižnicami ŽSK.
- Analyzovať možnosti kvantifikovania výstupov v oblasti verejných služieb
- Analyzovať a syntetizovať získané dáta z pohľadu Európskeho indexu kreativity.
- Analyzovať realizované šetrenie a komparovať ho s dostupnými stratégiami a nástrojmi implementovanými, alebo navrhovanými na úrovni kraja i SR.

Primárny cieľ dizertačnej práce

Cieľom dizertačnej práce bolo preskúmať prepojenie kreatívnej ekonomiky s časťou kultúrneho priemyslu zameraného na pamäťové inštitúcie. Práca uvažovala, aké sú základné vstupné premenné, ktoré ovplyvňovali a ovplyvňujú túto oblasť. Realizáciou výskumného šetrenia, na podklade úrovne kreatívneho potenciálu knižníc z pohľadu európskeho indexu kreativity pri splnení miery urbanizácie lokality a jeho vyhodnotením v mestských, regionálnych knižniciach a v krajskej knižnici v ŽSK (19 knižníc), bolo zistiť a analyzovať súčasný stav kreatívneho potenciálu v mestských a regionálnych knižniciach ŽSK z pohľadu EIK a s použitím dostupných dát z výročných správ knižníc, FINSTAT-u, Štatistiky kultúry, databázy Štatistického úradu SR.

Prvým krokom, ktorý nadväzoval na sekundárny výskum, bola analýza úrovne urbanizácie lokality a zistenie kultúrneho prostredia ŽSK. Druhý krok sa zameriaval na problematiku merania výstupov vo verejných inštitúciách a zdôvodnenie vybraného nástroja. Následne práca upravila a adaptovala piliere EIK z európskej, národnej a regionálnej úrovne na úroveň organizácií. Pre následný výskum bola zvolená **kvantitatívna** výskumná metóda – operacionalizovaná dotazníkom. Zároveň bol zvolený aj **kvalitatívny výskum** vo forme pološtrukturovaných rozhovorov s riaditeľmi knižníc v skúmanom regióne.

Práca uvažovala nasledujúce body:

- Je prínos, ktorý majú knižnice pre obyvateľov, dostatočne ohodnotený finančnou podporou týchto inštitúcií? Ich adekvátne financovanie by malo byť samozrejmosťou. Absencia podpory pre zvýšenie miezd ponecháva v kultúre všeobecne, ale aj v knižniciach, nízko platené pozície.
- Majú kultúrne inštitúcie financie na bežný chod? Majú financie aj na kultúrnu a kreatívnu činnosť?
- Na legislatívnej úrovni už roky prevláda provizórium, ktoré nerieši akútne potreby v kultúre, vrátane knižníc. Ako by sa mala meniť politika na úrovni SR, ale aj regionálnej politiky VÚC, či zriaďovateľov kultúrnych inštitúcií – príspevkových organizácií?

- Zodpovedá právna forma knižníc, ktoré sú v súčasnosti najväčšou sieťou kultúrnych inštitúcií na Slovensku, tomu, čo sa od nich v tejto dobe očakáva (knižnica = služba verejnosti)? A čo možnosť tvoriť zisk z pridruženej podnikateľskej činnosti? (Valjašková, Jašová 2021a, s. 210-211)

Z nich vyplynuli nasledujúce **výskumné otázky**:

VO1: Aké spoločenské – sociálne faktory je možné pozorovať v súvislosti s knižnicami a KKP?

VO2: Aké ekonomické faktory je možné pozorovať v súvislosti s knižnicami a KKP?

VO3: Je možné analyzovať knižnice - pamäťové inštitúcie z pohľadu kreatívnej ekonomiky a indexu kreativity?

VO3 bola rozpracovaná do ďalších pod otázok na základe EIK:

Ludský kapitál

- VO3a: Na akej úrovni sú v organizáciách - knižniciach ponuky vzdelávania i neformálneho (pre používateľov i pre zamestnancov)?
- VO3b: Aké je vzdelanie zamestnancov?

Otvorenosť a diverzita

- VO3c: Aká je otvorenosť organizácie prinášať témy tolerantnosti voči menšinám, cudzincom, migrantom, ženám, osobám inej sexuálnej orientácie a pod.
- VO3d: Aká je otvorenosť organizácií k novým podnetom, iniciatívam a pod?

Kultúrne prostredie:

- VO3e: Aké je kultúrne prostredie v organizáciách?
- VO3f: Aká je návštevnosť kultúrnych podujatí organizovaných knižnicami?

Technológie

- VO3g: Aká je kvalita technickej infraštruktúry v knižniciach (technologické faktory - pre používateľa i zamestnanca)?

Inštitucionálne prostredie

- VO3h: Aké ekonomické a regulačné opatrenia aplikuje zriaďovateľ voči knižniciam?

Kultúrne výstupy

- VO3i: Aká je úroveň a objem kultúrnych a kreatívnych výstupov v knižniciach?

VO4: Je možné zmapovať priame a nepriame ekonomické prínosy knižnice?

VO5: Ako by sa mala meniť politika na úrovni SR, ale aj regionálnej politiky VÚC, či zriaďovateľov kultúrnych inštitúcií – príspevkových organizácií?

VO6: Je možné zadefinovať potenciál knižníc pre KKP?

Výskumná hypotéza

Vytvorená bola nulová hypotéza:

- **H1₀**: Miera urbanizácie okresov nemá vplyv na počet kultúrnych inštitúcií v okrese.

Výskumná vzorka

Dotazníkový výskum sa zmeral na 19 knižníc ŽSK. Boli oslovení všetci odborní pracovníci knižníc, vrátane riaditeľov. Výskumná vzorka je teda aj výskumným súborom. Odborných pracovníkov knižníc bolo v čase výskumu približne 120 osôb (počet bol prevzatý zo správ knižníc z roku 2020, ktorý poskytol prepočítaný počet osôb vrátane čiastočných úväzkov, čo nám neumožnilo identifikovať presné číslo odborných zamestnancov), čo predstavuje výskumný súbor, pre ktorý budú výsledky výskumu aplikované.

Kvalitatívny výskum sa zameriaval na riaditeľov a vedúcich pracovníkov 19 skúmaných knižníc.

Výskumné nástroje

Kvalitatívny výskum využil ako nástroj pološtrukturovaný rozhovor. Základné otázky mali za úlohu rozprúdiť rozhovor a následné povzbudzovanie a objasňovanie malo umožniť respondentovi, aby voľne odpovedal. Aplikovaný bol po spracovaní teoretickej časti práce a doplnil tak zistenia zo sekundárneho výskumu a dotazníkového kvantitatívneho výskumu. (Príloha B – Rozhovor - rámec otázok)

Kvantitatívny výskum využil na zber dát dotazník, ktorý bol distribuovaný do mestských, regionálnych knižníc a krajskej knižnice ŽSK. Odpovedať naň mali odborní pracovníci knižníc a riaditelia / vedúci pracovníci knižníc.

- Položky dotazníka boli zamerané najmä na vnímanie pilierov kreativity (EK a OD) vyplývajúcich z európskeho indexu kreativity u pracovníkov a manažérov skúmaných knižníc.
- Dotazníkový výskum sa zmeral na 19 knižníc ŽSK. Boli oslovení všetci odborní pracovníci knižníc, vrátane riaditeľov. Výskumná vzorka je teda aj výskumným súborom. Odborných pracovníkov knižníc bolo v čase výskumu približne 120 osôb (počet bol prevzatý zo správ knižníc z roku 2020, ktorý poskytol prepočítaný počet osôb vrátane čiastočných úväzkov, čo nám neumožnilo identifikovať presné číslo odborných zamestnancov), čo predstavuje výskumný súbor, pre ktorý budú výsledky výskumu aplikované.
- Išlo o 2 položky, ktoré obsahovali vyhlásení týkajúce sa premenných indexu kreativity (EK a OD) na Likertovej škále v hodnotách od 1 do 10. Doplnené boli o 25 položiek, ktoré sa týkali socio-demografických premenných a premenných patriacich do ďalších pilierov indexu kreativity, ktoré boli potrebné pre doplnenie sekundárneho výskumu a nebolo možné ich dohľadať v správach knižníc a dátach FinStatu.
- Reliabilitu výskumného nástroja práca testovala v programe SPSS cez Cronbachu alfu, kde Cronbachova alfa pre testovací dotazník OD bola na úrovni 0,926, čo znamená dobrú vnútornú konzistenciu škály a pre EK bola na úrovni 0,764, čo znamená dobrú vnútornú konzistenciu aj s ohľadom na nízky počet položiek škály (Pallant 2011).

Metódy výskumu

Počas výskumu boli využité viaceré vedecké metódy na vyhodnocovanie dát. Išlo o dopytovanie, analýzu a syntézu, ktoré boli využívané priebežne počas celého procesu tvorby a riešenia výskumu. Medzi ďalšie použité logické metódy patrilo porovnávanie (zhodnosť i odlišnosť znakov skúmaných javov), zovšeobecňovanie, abstrakcia, ale aj jej protiklad simplifikácia, ktorá hľadala súvislosti v jednotlivých javoch. Ďalej bola použitá metóda komparácie a interpretácia, verifikácia.

Časť výskumných cieľov bola realizovaná popisnou štatistikou cez charakteristiky polohy - priemer, medián, modus; histogram, koláčové, pruhové, čiarové, bodové a stĺpcové grafy. Metódy matematickej štatistiky (korelačná analýza, regresný model) boli použité pre hypotézu H1.

3 Vlastný výskum

Vo väzbe na otázku **VO1, aké spoločenské – sociálne faktory je možné pozorovať v súvislosti s knižnicami a KKP**, sme hľadali stratégie a projekty, ktoré identifikujú túto oblasť. V gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vznikol v roku 2021 projekt podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci OP Ľudské zdroje pod názvom Sústava povolání, ktorý identifikuje kľúčové trendy a zmeny aj v sektore KKP. Projekt konštatuje, že na úspešný rozvoj a posilnenie konkurencieschopnosti subjektov v sektore kultúry, popri plnení štandardných úloh, zohráva významnú úlohu *schopnosť zúročiť skúsenosti, rozpoznávať príležitosti a správne a včasné reagovanie na očakávania verejnosti*. Využívanie moderných technológií a IKT umožňuje kvalitnejšie a efektívnejšie plnenie úloh kultúry, ale aj sýti dopyt po nových formách komunikácie a sprostredkovania kultúrneho obsahu. *Tieto nové možnosti a moderné spôsoby poskytovania služieb v celom spektre aktivít sektora kultúry, vydavateľstva a kreatívneho priemyslu predstavujú významné rozvojové a inovačné impulzy a majú značný potenciál generovať nové zdroje a pracovné pozície*. Sektorová rada uvádza aj 96 povolání v zozname zrevidovaných národných štandardov povolání, ktoré súvisia s KKP. (SRI 2022)

Celý projekt akcentuje vplyvy na ľudské zdroje, ľudský kapitál. K tomu, aby dochádzalo k zmene, je potrebná ochota ľudí neustále sa vzdelávať, ochota pracovníkov kultúrnych inštitúcií rozširovať svoje znalosti. V súčasnosti sa veľa diskutuje aj o **priemysle 4.0** a o tom ako ovplyvňuje povahu jednotlivých pracovných miest vplyvom zavádzania nových technológií a východiskom má byť práve vzdelávanie sa a prispôsobovanie sa zmenám. V prieskume zameranom na ochotu pracovníkov pamäťových inštitúcií vzdelávať sa, ktorý spracoval Eurostat, bola na Slovensku v rokoch 2011 a 2016 u pracovníkov pamäťových inštitúcií zistená neochota sa vzdelávať u 48,7 % (2011) a 45,9 % (2016). Nevôľa sa vzdelávať sa v rozsahu 5 rokov znížila len o necelé 3 %, čo z pohľadu pamäťových inštitúcií znamená, že by sa mali snažiť o zmenu takéhoto zmýšľania u svojich zamestnancov (Valjašková 2019a).

3.1 Mapovanie dobrej praxe v Európskej únii

Ako jeden z prvotných krokov sme si stanovili získať informácie o tom, ako fungujú pamäťové inštitúcie v EÚ a akým spôsobom sa vyriadať so zmenami v spoločnosti i s čoraz väčšou úlohou KKP a kreatívnej ekonomiky pri rozvoji regiónov. Nakoľko ide o nesmierne rozsiahlu oblasť, mapovanie sme zamerali na zisťovanie situácie najmä v inštitúciách, ktoré bolo možné navštíviť počas Erasmus+ projektov, na ktorých sme mali možnosť participovať. **Mapovanie situácie v EÚ** prebehlo formou pozorovania inštitúcií a cez neformálne rozhovory so zamestnancami, kde sa zaujímalo o nasledovné okruhy. Prvý okruh zahŕňal otázky o obsahovej náplni práce, či sú v práci spokojný a čo ich motivuje a zároveň či sú spokojní s finančným ohodnotením. Druhý okruh sa zameriaval na to, akú podporu majú zamestnanci zo strany manažmentu inštitúcie, či ich organizácia má nejaký víziu, aké podmienky sú vytvorené pre návštevníkov (študovne a iné). Tretí sa zameriaval na možnosti vzdelávania v organizácii, či sa vzdelávajú samostatne, alebo cez vzdelávacie programy vytvorené zamestnávateľom. Štvrtý okruh sa zameriaval na podmienky pre zmeny v organizácii: či sú zapájaný do kreatívnej činnosti aj keď pracujú na rôznych oddeleniach, či majú príležitosť priniesť nejaký nápad, či sú vypočutí a či majú v tomto smere istú dávku samostatnosti a či ju aj využívajú.

Mapovanie v EÚ bolo spracované súčasne s informačným prieskumom a to v rokoch september – december 2018 až január – december 2019.

Zoznam navštívených inštitúcií:

- Dublin, Írsko – Trinity College Library – rozhovor s Helen Shenton (hlavná knihovníčka - riaditeľka), pozorovanie, komparácia
- Dublin, Írsko – National Irish Gallery – pozorovanie
- Bochum, Nemecko – Ruhr-Universität Library – rozhovor so Susane Hennig (knihovníčka, odbor služieb) a Clara Harnisch (knihovníčka, odbor služieb)
- Bochum, Nemecko – mestská knižnica – pozorovanie, informačný prieskum, komparácia
- Norimberg, Nemecko – Germanisches Museum and Library – pozorovanie, informačný prieskum, rozhovor so zamestnancami knižnice (bez uvedenia mena)
- Viedeň – Albertina Museum Library – pozorovanie, informačný prieskum, komparácia
- Porto, Portugalsko – Serralves – Múzeum a knižnica – pozorovanie, informačný prieskum, komparácia
- Malaga, Španielsko – Museum of Malaga – pozorovanie, informačný prieskum, komparácia
- Granada, Španielsko – Alhambra – pozorovanie, komparácia
- Atény, Grécko – Byzanthyne and Christian Museum - pozorovanie, komparácia

Z mapovania situácie vo vybraných inštitúciách vyplynuli nasledujúce zistenia:

- **Aktívny prístup k zmene:** v zahraničných inštitúciách sú si vedomí posunu vo vnímaní toho, čo od nich návštevníci očakávajú a tomu aktívne pri-spôsobujú svoju činnosť a ponuku služieb. (Jašová, Valjašková 2021, s. 33)
- **Plánovanie, stratégie:** mapované inštitúcie vytvorili programy a dlhodobé stratégie na zlepšenie svojich služieb vyplývajúcich zo zákona (s využitím nových technológií). Vedenia inštitúcií sa snažia o tvorbu doplnkových služieb, zlepšovanie marketingových aktivít, začlenenie kaviarní, predajní darčkových predmetov do svojho portfólia a rozširovanie študovní, či už priestorovo, dizajnovy alebo typologicky (aj napriek tomu, že rozpočtovo na tom nie sú excelentne), zároveň sa snažia o doplnenie príjmov z viacerých zdrojov, keďže inštitúcie pociťujú nedostatočné finančné zázemie od ich zriaďovateľov, čo často znamená neľahké balansovanie na hrane rozpočtu. Trinity College Library vytvorila víziu „Stratégia knižnice na roky 2015-2020“, ktorá sa zaoberala integrovaným priestorovým plánom a jeho využívaním ako komunitného priestoru a priestoru pre učenie sa (zohľadňujúc posun vo vnímaní priestoru knižníc návštevníkmi). Stratégia mala umožniť prístup ku všetkým zdrojom a službám knižnice z akéhokoľvek zariadenia, rovnako nadviazať užšiu spoluprácu s univerzitou a spolupracovať tak na výučbe a výskume. Zároveň jej cieľom bolo vytvoriť súbor vhodných politík knižnice, ktoré zohľadňovali meniacu sa funkciu knižnice a vytvoriť integrované, prioritné financovanie so zámerom identifikovať nové, alternatívne finančné zdroje, alebo možnosti zmeny použitia už získaných prostriedkov na naplnenie týchto plánov. (Jašová, Valjašková, 2021)
- **Inovovanie služieb:** všetky navštívené inštitúcie stále vylepšujú svoje služby pre verejnosť - pre študentov spracovávajú rôzne formy online vzdelávania (napr. MOOC, TEDxDublin Helen Shenton) a tým chcú osloviť najmä mladých ľudí. V Dubline zaviedli službu nazvanú „Predmetový knihovník“. Študenti majú možnosť

osloviť knihovníka a experta z danej skúmanej oblasti, ktorý im odporučí najnovšiu literatúru, či dokonca zorganizuje workshop.

- **Otvorený prístup k informáciám:** významnou snahou je aj zapojenie sa do Open Access priestoru. (Jašová, Valjašková 2021, s. 33)

- **Vzdelávanie, otvorenosť a kreatívne prostredie vhodné na kooperáciu:** mapované inštitúcie pristupovali zodpovedne aj k budovaniu pozitívnej organizačnej kultúry formou teambuildingov, spoločných posedení, po-rád; snažia sa o neformálnu atmosféru, otvorenú ľuďom i nápadom. Pridelenie „opatrovníka – tútora“ novým zamestnancom. Prostredie v inštitúciách pôsobilo kreatívne a moderne a bola viditeľná snaha nielen ísť s dobou, ale aj udávať trendy v novom smerovaní. (Valjašková, 2020; Jašová, Valjašková 2021, s. 33) Nedostatkom môže byť chýbajúce nastavenie odmien (motivácií) za absolvované vzdelávanie.

Ide teda o akýsi systém koexistencie rôznych vstupov (vzdelávanie, sociálne zabezpečenie, verejné politiky, verejné zdroje, riadenie a zriaďovateľ, vízia a stratégia, technológie a digitalizácia, inovácie), ktorých vysoká úroveň vedie k výstupom zaujímavým konzumentov služieb kultúry. Zhodnosť tejto analýzy s realitou sa snažilo overiť ďalšie zisťovanie v knižniciach ŽSK.

3.2 Problematika merania výstupov v oblasti verejných služieb

Problematika merania výstupov v oblasti verejných služieb a najmä merania ekonomickým výstupov knižníc je pomerne rôznorodá. V nadväznosti na výskumné otázky **VO2** (Aké ekonomické faktory je možné pozorovať v súvislosti s knižnicami a KKP?) a **VO4** (Je možné zmapovať priame a nepriame ekonomické prínosy knižnice?) sme hľadali používané prístupy a odborné práce a publikácie k tejto problematike.

Posúdiť a porozumieť investíciám do verejného sektora je stále aktuálnou témou a to najmä v obdobiach utvárania politik a rozdeľovania finančných zdrojov (Vaňová 2016, s. 11). V roku 2021 prebehla na Slovensku revízia výkonnosti a úspešnosti kultúrnych politik pod gesciou MK SR, ktorá spracovala aj revíziu výdavkov na kultúru. Deje sa tak so zámerom spracovať Stratégiu kultúry do roku 2030. Tu chceme poznamenať dôležitosť vplyvu verejných inštitúcií a ich služieb aj na nemerateľné prínosy. Inštitúcie nemôžu byť posudzované len cez výdavky, ale dôležitým ostáva aj ich historický a kultúrny prínos, ekonomický prínos, či ich vplyv na vznik nových inovácií, ktorý nie je zadaný či kvantifikovaný. (Vaňová 2016, s. 11).

Existuje široké spektrum metód, ktorými sa výskumníci snažia zodpovedať otázku prínosov a zhodnotiť priame a nepriame benefity knižníc. Pomerne známa je štúdia z roku 2004, kde vedci skúmali prínos verejných knižníc v štáte Florida. Návratnosť investícií verejných knižníc na Floride bola 6,54 USD na každý investovaný dolár a v roku 2013, keď výskum zopakovali, sa hodnota vyšplhala na 10,18 USD na investovaný dolár. Ako sme už zmienili, túto metódu ROI (Return On Investment) použili aj Stejskal a Hájek v Městskéj knihovně v Praze. (Griffiths 2004, z Valjašková, Jašová 2021a, s. 215).

Pri vyhľadávaní v databáze Web of Science bolo zistené, že v rokoch 2015 – 2021 bolo publikovaných osem článkov, ktoré aplikovali ROI metódu, alebo sa k tejto metóde vyjadrovali. CVM metódu aplikovalo 14 článkov,

niektoré z nich v kombinácii s ROI. Metódy CBA, PCA a CEA využili výskumníci v troch článkoch. Metóda ROI spolu s CVM boli najčastejšie používanými v publikovaných štúdiách. Dôležité je tu poznamenať, že prínos knižníc nemá končiť pri výnosoch a návratnosti investície z verejných financií, ale existuje aj široké spektrum oblastí, v ktorých môžu knižnice zohrávať dôležitú úlohu: pri vypĺňaní voľného času, ako miesto služieb pre komunitu, pri rozvoji gramotnosti, šírení vedomostí či udržiavaní demokracie a nie je ich možné jasne kvantifikovať. (Valjašková, Jašová 2021a, s. 215-216).

AKO KVANTIFIKOVAŤ PRÍNOS KNIŽNICE?

CMA	metóda minimalizácie nákladov
CBA	spoločenská forma analýzy nákladov a výnosov
CEA	metóda analýzy účinnosti nákladov
CUA	metóda analýzy užitočnosti nákladov
PCA	analýza hlavných komponentov
CVM	metóda podmieneného hodnotenia
ROI	návratnosť investície

Obrázok 4 Zoznam možných metód pre kvantifikáciu prínosov knižníc (Vaňová a kol. 2016; Valjašková, Jašová 2021), vlastné spracovanie

Nakoľko tieto metódy neakcentujú aspekty diverzity či ľudský kapitál, ktoré sme považovali za podstatné, zamerali sme sa preto na možnosť aplikovať Európsky index kreativity ako základný nástroj výskumu danej problematiky na úrovni ŽSK s cieľom zistiť (s väzbou na výskumnú otázku VO3), či je **možné analyzovať knižnice z pohľadu kreatívnej ekonomiky a indexu kreativity**.

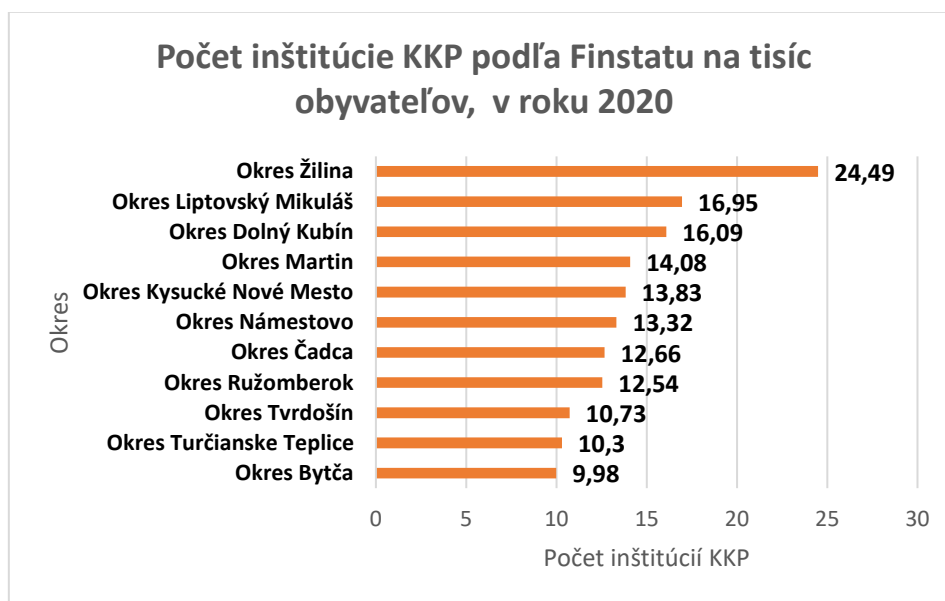
3.3 Miera urbanizácie lokality a krajská, regionálne a mestské knižnice ŽSK

Z analýzy štatistických údajov z portálu statdat.statistics.sk a z portálu datacube-new.statistics.sk z rokov 2017 až 2021 sme dospeli k nasledovným číslam (tab. 1), ktoré sa dotýkajú urbanizácie lokality, v ktorej sídlia najväčšie verejné regionálne a mestské knižnice ŽSK. Zároveň bol overený údaj priemernej hustoty obyvateľstva v ŽSK v roku 2020 podľa statdat.statistics.sk, ktorá bola na úrovni 101,54 (počet obyvateľov na 1 km²), čo znamená, že Žilinský kraj je piatym najhustejšie obývaným krajom. Päť okresov ŽSK dosahovalo vyššiu hodnotu hustoty obyvateľstva ako bola priemerná hustota v ŽSK. Z týchto piatich okresov iba okresy Žilina a Bytča vykazovali rastúcu tendenciu v počte obyvateľov na km². Zo štatistiky kultúry SR z roku 2020 (MK SR 2022, rok 2021 nebol k dispozícii k termínu odovzdania práce) vyplýva, že najvyšší počet kultúrnych inštitúcií mal okres Žilina. V okresoch Čadca, Liptovský Mikuláš, Martin a Ružomberok pôsobilo viac ako päťdesiat inštitúcií. Dôležitým aspektom je aj počet inštitúcií KKP pôsobiacich na trhu, ktoré podľa spadajú pod NACE kódovanie inštitúcií

podieľajúcich sa na KKP. Ide o odlišný súhrn, nakoľko sú zarátané aj všetky organizácie a firmy, ktoré nie sú príspevkovými organizáciami. Medián v tomto prípade vyšiel na úrovni 13,32 organizácií pôsobiach v KKP na 1000 obyvateľov.

Hustota obyv. podľa okresov (počet obyvateľov na 1 km ²)	2017	2018	2019	2020	2021
Žilina	192,69	193,29	193,9	194,3	197,79
Kysucké Nové Mesto	190,07	189,72	189,51	189,37	188,14
Martin	131,4	131,26	130,93	130,55	127,91
Čadca	119,14	118,79	118,43	117,96	116,1
Bytča	109,35	109,59	109,82	110,15	110,68
Námestovo	89,71	90,22	90,76	91,35	91,8
Ružomberok	87,92	87,77	87,67	87,5	88,46
Dolný Kubín	80,27	80,28	80,22	80,21	79,16
Tvrdošín	75,33	75,44	75,54	75,51	74,81
Liptovský Mikuláš	53,98	53,93	53,88	53,79	53,55
Turčianske Teplice	40,72	40,55	40,43	40,39	40,48

Tabuľka 1 Hustota obyvateľstva v skúmaných okresoch od najvyššej po najnižšiu za roky 2017-2021 (zdroj: statdat.statistics.sk)

Obrázok 5 Počet inštitúcií pôsobiach v KKP na tisíc obyvateľov (zdroj FINSTAT, vlastné spracovanie)

Bola stanovená hypotéza H_{10} : **Hustota obyvateľstva nemá vplyv na početnosť kultúrnych inštitúcií.** Z grafického znázornenia cez bodový graf s vloženou lineárnou regresnou priamkou nám vyplynul **koeficient korelácie, ktorý** v grafe ukázal stredne silnú kladnú závislosť. Následne sa zisťovala korelácia cez korelačný koeficient s použitím Pearsonovho koeficientu. Hodnota korelačného koeficientu bola 0,575 (porovnáваме s $\alpha=0,05$), čo je stredne silná kladná závislosť, ale bola štatisticky nevýznamná ($S = 0,064$ je väčšia ako alfa 0,05). Možný je vplyv malej vzorky.

Korelácie

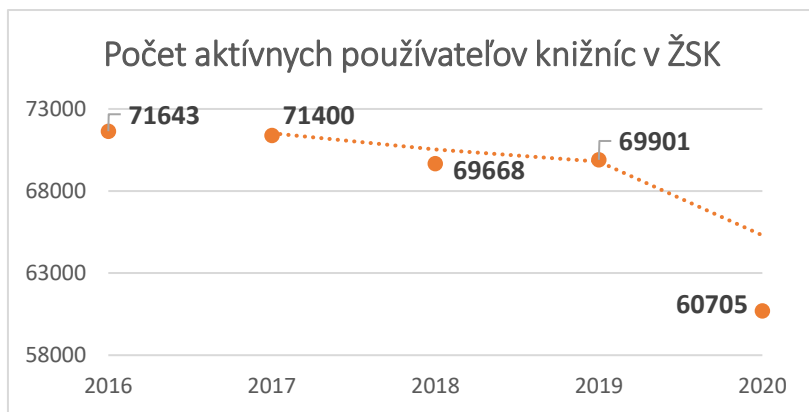
		Hustota	ŠK_Finstat
Hustota	Pearson. korelácia	1	,575
	Sig. (2-tailed)		,064
	N	11	11
ŠK_Finstat	Pearson. korelácia	,575	1
	Sig. (2-tailed)	,064	
	N	11	11

Obrázok 6 Pearsonov koeficient korelácie pre hustotu obyv. a počet kultúrnych inštitúcií – výstup SPSS

Kvalita modelu pozorovaná cez koeficient determinácie (R Square) bola nasledovná. Tridsaťtri percent variability dát vložených do regresného modelu je vysvetlených hustotou obyvateľstva. Premenná je ale v modeli štatisticky nevýznamná a jej regresný koeficient môžeme považovať za nulový na hladine $\alpha=0,05$. Toto zistenie teda odhaľuje lineárnu nezávislosť týchto premenných, čo ale neznamená, že nie je možná iná závislosť a že teoretické vymedzenie (MK SR 2014, s. 22-23) o miere urbanizácie lokality nie je pravdivé, nakoľko tam vstupuje ešte kreatívna trieda (vysokoškolsky vzdelaní obyvatelia), ktorú sa nám ale pre jednotlivé okresy nepodarilo zistiť a tento faktor by mohol tiež ovplyvniť zisťovanie.

Krajská, regionálne a mestské knižnice ŽSK

Počernosť pamäťových a fondových inštitúcií je na Slovensku pomerne vysoká a nebolo by možné bez tímu spolupracovníkov ich dostatočne spracovať. Z toho dôvodu sme sa v empirickej časti zamerali na jednu časť pamäťových inštitúcií a to na **verejné knižnice Žilinského samosprávneho kraja**. V Žilinskom kraji sa v roku 2020 nachádzalo 234 fungujúcich knižníc, z toho verejných knižníc bolo 211 (počet pobočiek, vrátane pojazdných bol 25). Počet aktívnych používateľov v roku 2016 sa v rámci celého kraja pohyboval na úrovni 71 643 osôb, ale v roku 2020 to bolo len 60 705 osôb, čo bolo spôsobené aj pandémiou a zatvorenými knižnicami. Za výpovednejší považujeme rok 2019, keď bol počet aktívnych používateľov na úrovni 69 901 osôb. Trend bol teda klesajúci, čo je vhodné zohľadniť pri ďalšej práci na smerovaní knižníc.

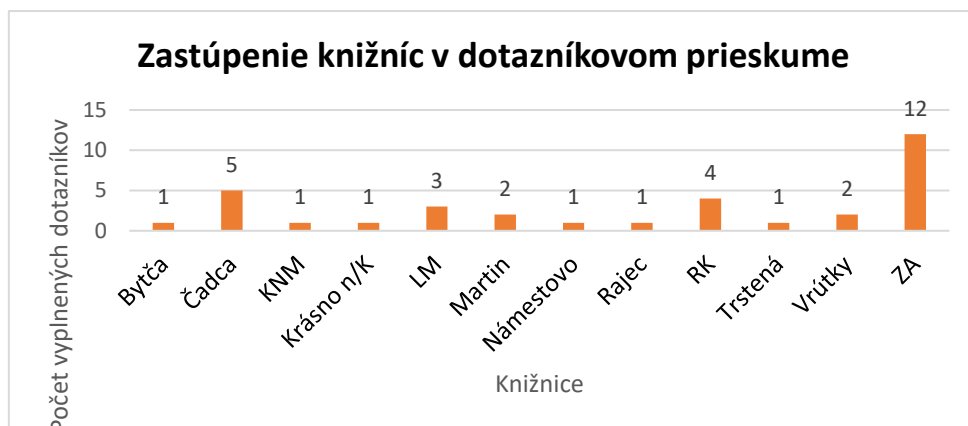

Obrázok 7 Počet aktívnych používateľov knižníc v ŽSK v rokoch 2016-2020 a kľavý priemer (zdroj Štatistický úrad SR 2021b,c; vlastné spracovanie)

3.4 Index kreativity knižnice

Do dát získaných z databáz a výročných správ vstupujú aj dáta a informácie získané z primárneho výskumu, ktoré doplnia vo výskume aplikovaný index kreativity knižníc. Vybrané merateľné ukazovatele boli spracované do tabuliek a grafov a popísané a zároveň k nim bol priradený zodpovedajúci výstup z kvalitatívneho výskumu, či opatrenie – návrh pre knižnice.

Kvantitatívny výskum - dotazník zodpovedalo 34 knihovníkov (z predpokladaných 120) čo tvorí 28,33 % návratnosť. Ich priemerný vek bol 48,85 rokov. Aspoň jednu odpoveď poslali pracovníci z 12 knižníc. Išlo o knižnice v Bytči, Čadci, Kysuckom Novom Meste, Krásne nad Kysucou, Liptovskom Mikuláši, Martine, Námestove, Rajci, Ružomberku, Trstenej, Vrútkach a v Žiline.

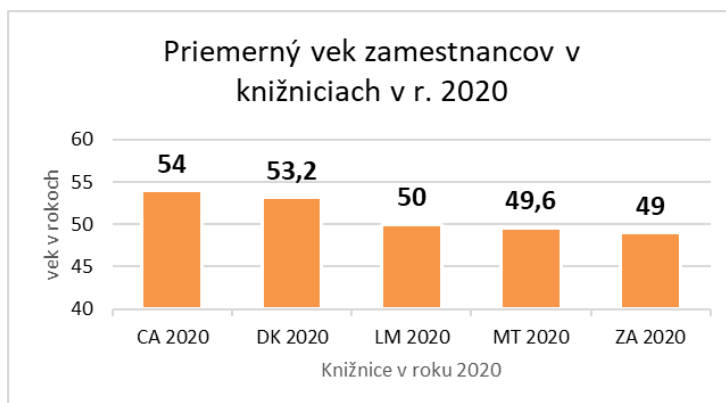
Obrázok 8 Zastúpenie knižníc, ktorých pracovníci participovali v dotazníkovom prieskume

Z 34 respondentov bolo 23 radových zamestnancov, 8 vedúcich zamestnancov a 3 riaditelia knižníc. Najvyššiu návratnosť mal dotazník z Krajskej knižnice v Žiline – 12 respondentov.

Kvalitatívny výskum a jeho výsledky rozhovorov boli prínosné vo viacerých smeroch. V prvom rade doplnili chýbajúce poznanie o stave v knižniciach, ktorých riaditelia, alebo vedúci pracovníci boli ochotný rozhovor absolvovať, resp. im to dovoľovala časová zaneprázdnenosť. Rozhovor absolvovali všetci riaditelia regionálnych

knižníc i krajskej knižnice a tri riaditeľky mestských knižníc. Zároveň rozhovory priniesli na svetlo aj zaujímavé vnímanie poslania knižníc v súčasnosti, ich smerovanie a vízie, ktoré budú umiestnené aj v súhrnných výsledkoch výskumu.

Obrázok 9 Priemerný vek zamestnancov v RK a RKK za rok 2020 (vlastné spracovanie)

Výsledky a popisy v jednotlivých pilieroch kreativity sú súborom dát získaných z rozhovorov, z dát sekundárneho výskumu a z dotazníka. Výsledky dotazníka sme formulovali ako trendy pre nízku návratnosť dotazníka a nemožnosť aplikovať výsledky na celý výskumný súbor.

Ludský kapitál (EK)

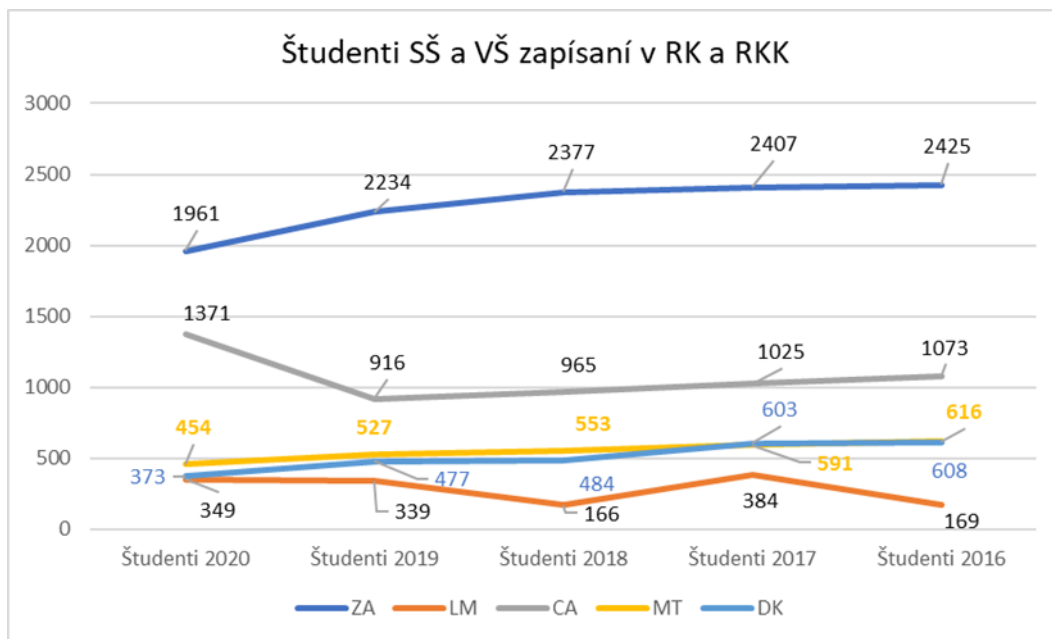
V nadväznosti na výskumné otázky VO3a VO3b, ktoré sa týkali ponuky vzdelávania a vzdelanostnej štruktúry z pohľadu používateľov i zamestnancov sme zadefinovali nasledovné merateľné ukazovatele, ktoré bolo možné kvantifikovať, alebo nemerateľné, ktoré sme popísali.

Index / v riadku subindex	KEA EIK (2009)	SIK (Slovenský Index Kreativity) okruhy: Hudec, Klasová (2016)	Slovenský Index Kreativity (SIK) položky: Hudec, Klasová (2016)	Index kreativity ŽSK - Čorejová a kol. (2015)	Index kreativity knižnice
Ludský kapitál (LK)	Potenciál vzdelávania založeného na kultúre a umení, zameraný na kreatívne talenty.				
	1. Počet hodín venovaných umeniu a kultúre na základných a stredných školách (zdroj dát: Eurydice a Eurostat)	1. Počet hodín venovaných umeniu a kultúre na základných a stredných školách	Počet občianskych združení so špecifickým cieľom: umelecké a kultúrne aktivity, nadácie s cieľom: kultúrne a neziskové organizácie s cieľom: rozvoja a ochrany kultúrnych a duchovných hodnôt na 1000 obyvateľov (Ministerstvo kultúry, 2012)	Počet hodín venovaných kultúre a umeniu pre 1. a 2. stupeň ZŠ a stredných škôl s maturitou (gymnaziá, konzervatóriá a 8. ročník tanečného konzervatória) ISCED 1 2 3	LK3: Zdieľanie zanalostí (4 položky dotazníka)
	2. Počet umeleckých škôl na milión obyvateľov	2. Počet umeleckých škôl na miliónov obyvateľov & Počet štátnych vysokých škôl + štátnych umeleckých škôl (stredných) + centier voľného času + základných umeleckých škôl + konzervatórií na 1000 obyvateľov	Počet súkromných vysokých škôl + súkromných umeleckých škôl (stredných) + centier voľného času + základných umeleckých škôl + konzervatórií na 1000 obyvateľov (AS_PRIV) (zdroj Ministerstvo školstva, 2012)	Počet umeleckých škôl na milión obyv. (ZUŠ, Konzervatóriá, Súkromné stredné umelecké školy, Stredná odborná škola drevárska - 2012)	
			Počet štátnych vysokých škôl + štátnych umeleckých škôl (stredných) + centier voľného času + základných umeleckých škôl + konzervatórií na 1000 obyvateľov (AS_STATE) (zdroj Ministerstvo školstva, 2012)		LK 1: Počet študentov VŠ z počtu čitateľov
	Úroveň kreatívnych talentov vychádzajúcich z terciárneho vzdelávania a zamestnanosti v oblasti kultúry				
	3. Terciárny študenti podľa oblasti vzdelávania súvisiacej s kultúrou (Cultural statistics Eurostat)	3. Terciárny študenti podľa oblasti vzdelávania súvisiacej s kultúrou	Štátni študenti terciárneho vzdelávania podľa oblasti vzdelávania súvisiacej s kultúrou na 1000 obyvateľov (zdroj Ministerstvo školstva, 2012)	Počet študentov podľa vzdelávania vzťahujúceho sa na kultúru (Terciárny študenti podľa oblasti vzdelávania súvisiacej s kultúrou (humanitné vedy, umenie, žurnalistika, architektúra) ISCED 5 - 5A, 5B, 6)	LK2a: Počet knihovníkov s vysokoškolským vzdelaním z celkového počtu knihovníkov
		Študenti súkromného terciárneho vzdelávania podľa oblasti vzdelávania súvisiacej s kultúrou na 1000 obyvateľov (zdroj Ministerstvo školstva, 2012)		LK2b: Počet knihovníkov, ktorí dosiahli vzdelanie súvisiace s kultúrou.	
4. Podiel zamestnanosti v kultúre na celkovej zamestnanosti (Eurostat 2007, Cultural statistics in Europe, p. 54)	4. Podiel zamestnanosti v kultúre na celkovej zamestnanosti	Zamestnanci v kultúre na 1000 obyvateľov (Štatistický úrad SR 2012)	Pomer zamestnancov v kultúrnych odvetviach v pomere k celkovej zamestnanosti		

Obrázok 10 Index kreativity knižnice - matrix piliera LK

ĽK 1: Počet študentov vysokých škôl z počtu čitateľov.

Študenti vysokých škôl patria do kreatívnej triedy a preto sú zaradený do zisťovania. Dáta o počte študentov boli sumarizované iba pre regionálne knižnice a krajskú knižnicu a to za roky 2016 – 2020. Mestské knižnice začali zbierať po-drobnejšie dáta až v roku 2021, čo sa premietne do správ publikovaných v roku 2022.

Obrázok 11 Študenti SŠ a VŠ zapísaní v RK a RKK (vlastné spracovanie)

Výročné správy uvádzajú dáta všeobecne pod hlavičkou – študenti – iba správy Krajskej knižnice v Žiline identifikujú aj presnejšie počty študentov SŠ a VŠ. Percentuálny podiel študentov z celkového počtu používateľov za rok 2020 bol v knižnici v meste Čadca 22,88 %, v Dolnom Kubíne 14,38 %, v Liptovskom Mikuláši 9,88 %, v Martine 10,93 % a v Žiline 21,24 %.

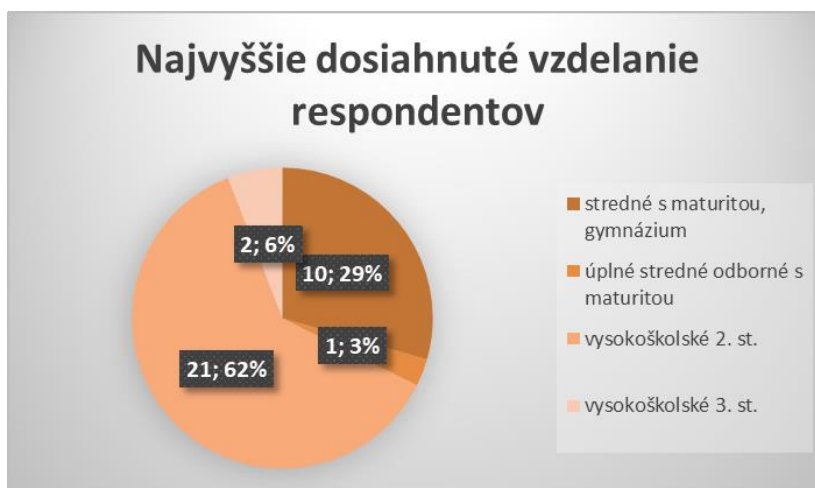
Z rozhovorov s riaditeľmi knižníc je zrejmé, že niektoré knižnice sú pre študentov menej zaujímavé. Bolo poukázané na dva možné dôvody. Jedným z nich je, že sa v meste nachádza univerzitná knižnica, alebo študenti uprednostňujú SNK, ktorá je v pomerne dobrej dostupnosti a má dostupnú širokú paletu zdrojov pre VŠ študentov. Zároveň, ale ako druhý problém, vnímajú absenciu priestoru vhodného pre prilákanie tejto skupiny používateľov do knižnice. Tomuto aspektu sme sa hlbšie venovali v časti Kultúrne prostredie. Zároveň by mohlo byť pre knižnicu vhodné zisťovať, koľko zo študentov – používateľov knižnice – študuje odbor v oblasti kultúry. Tieto dáta by bolo možné využiť aj na priame oslovenie škôl, na ktorých študenti študujú na užšiu spoluprácu, nakoľko neexistuje takéto systémové prepojenie. Príkladom dobrej praxe môže byť aj ČR, ktorá sa témou spolupráce medzi školami a kultúrnymi inštitúciami zaoberá od roku 2017, keď začali systémovo skúmať vplyv pamäťových inštitúcií na vzdelávanie, skúmali edukačný potenciál pamäťových inštitúcií a dospeli k navýšeniu financií pre bežné výdavky pre školy využívajúce tento potenciál. V roku 2018 zaviedli nové povolanie „edukátor v kultúre“ a v roku 2021 bolo podpísané Memorandum o spolupráci medzi českým Ministerstvom kultúry a Ministerstvom školstva, ktoré utvorili medzirezortnú skupinu, ktorá má podporovať úlohu knižníc ako vzdelávacích inštitúcií s cieľom systematizácie spolupráce knižníc a škôl. (Linhartová, Tomešková 2021; Koncepcie CŽV 2016) K tomuto je potrebné dodať, že skúmané knižnice majú rozsiahle spolupráce so školami v meste, či regióne, ktoré sú ale

ovplyvnené aj sympatiami, či antipatiami vedúcich pracovníkov a legislatívna úprava by mohla zamedziť takýmto nevhodným prejavom, ktoré majú následne vplyv na dotknuté inštitúcie i konečných prijímateľov služieb kultúry.

Návrh: Legislatívne a systémovo upraviť spoluprácu škôl a kultúrnych inštitúcií na úrovni kraja, mesta, ideálne na celoštátnej úrovni.

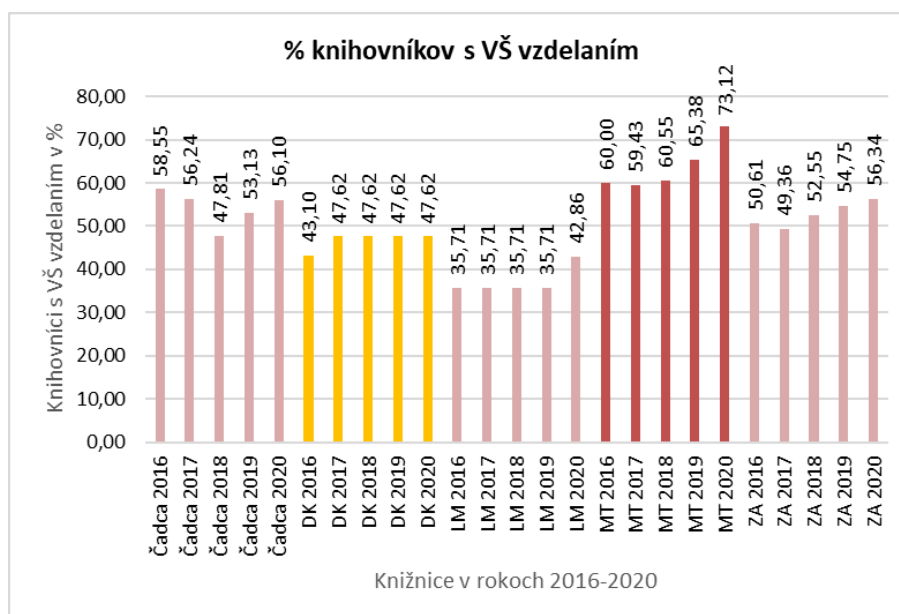
ĽK 2a: Počet knihovníkov s VŠ z celkového počtu knihovníkov

Na dotazník nám odpovedalo 34 pracovníkov knižníc (zo 120), z ktorých 23 pracovníkov malo ukončené VŠ vzdelanie, čo znamená, že 68% respondentov dosiahlo vysokoškolské vzdelanie 2. alebo 3. stupňa.

Obrázok 12 Najvyššie dosiahnuté vzdelanie respondentov dotazníka

Z výročných správ regionálnych knižníc za roky 2016 – 2020 bolo zistené, že najvyšší pomer knihovníkov s VŠ vzdelaním k celkovému počtu knihovníkov dosahuje Turčianska knižnica v Martine.

Obrázok 13 Percento knihovníkov s VŠ vzdelaním podľa výročných správ RK a RKK (vlastné spracovanie)

Pre mestské knižnice neboli takéto dáta publikované. Z dotazníka vyplýva, že z 12 pracovníkov mestských knižníc, ktorý dotazník vyplnilo, malo osem pracovníkov vysokoškolské vzdelanie.

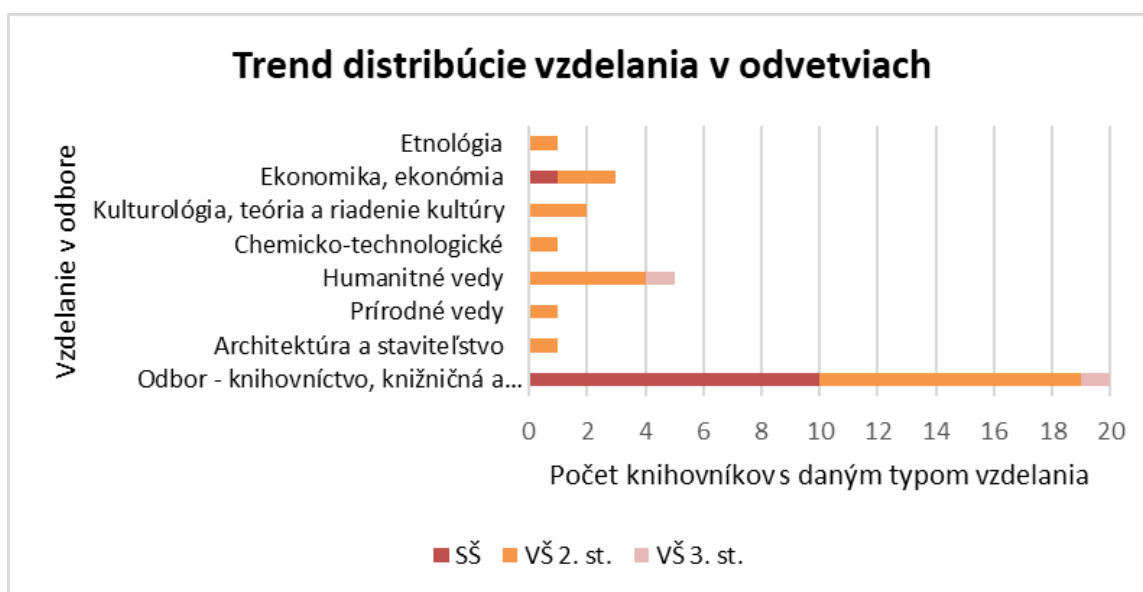
Rozhovor sa zameriaval aj na názor riaditeľov na vplyv vzdelania na výkon práce knihovníka i na to, ako je to s celoživotným vzdelávaním knihovníkov v praxi.

Odpovede:

- Pracovníci bez VŠ vzdelania zvyčajne majú lektorské schopnosti na nižšej úrovni, ale neplatí to všeobecne.
- Celoživotné vzdelávanie knihovníkov je nevyhnutné, knižnice sa snažia hľadať semináre a workshopy (oceňujú online vzdelávanie aj z hľadiska financií aj z hľadiska ušetreného času – z dôvodu nízkeho počtu zamestnancov), ale chýba im stratégia celoživotného vzdelávania knihovníkov (príklad dobrej praxe opäť v ČR – Koncepcie CŽV 2016).
- Jeden riaditeľ ocenil prácu Knižničného inštitútu, ktorý vznikol ako poradná skupina v SNK so zameraním na riešenie metodiky práce knižníc na Slovensku.
- Riaditelia by privítali edukáciu k projektovej činnosti, či v práci so sociálnymi sieťami, ktoré vidia ako aktuálne potrebné a nevyhnutné pre súčasného knihovníka.

EK 2b: Počet knihovníkov, ktorý dosiahli vzdelanie súvisiace s kultúrou.

Okrem dosiahnutého vzdelania bol dotazníkom zisťovaný aj odbor, v ktorom knihovníci dosiahli najvyššie vzdelanie, nakoľko vzdelanie v oblasti kultúry je ďalším faktorom, ktorý riešil aj EIK. Môžeme konštatovať, že 20 respondentov malo knihovnícke vzdelanie a aj 9 ďalších pracovníkov má vzdelanie súvisiace s kultúrou, čo predstavuje 85 % respondentov. Nejde ale o dostatočne reprezentatívnu vzorku a na presnejší obraz odbornosti vzdelania knihovníkov by bol potrebný vyšší počet respondentov.

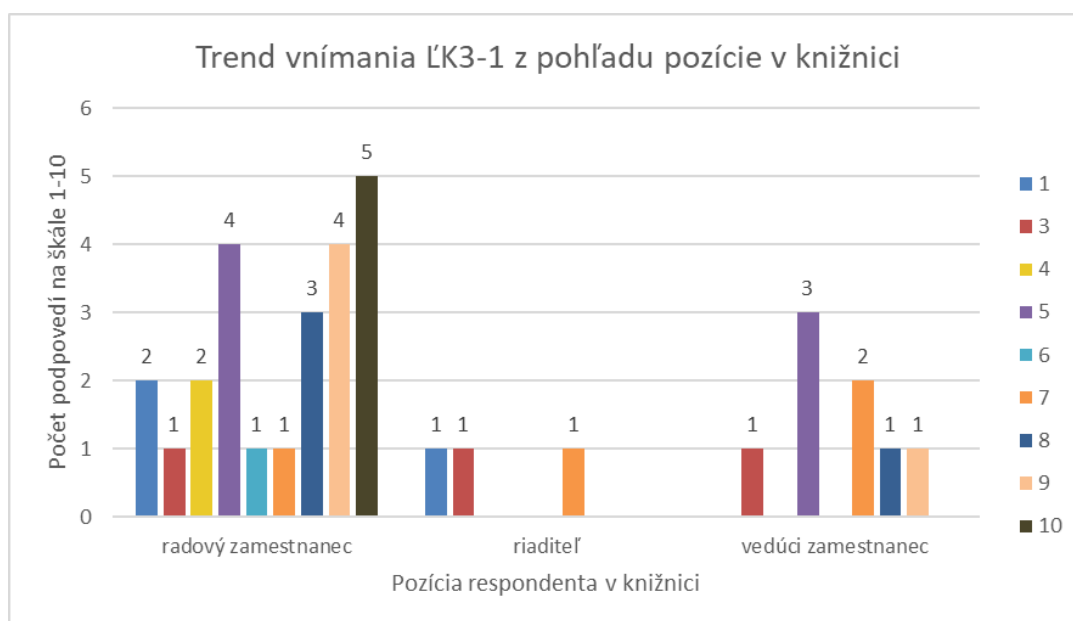
Obrázok 14 Distribúcia vzdelania knihovníkov v indikovaných odvetviach z respondentov (vlastné spracovanie)

Z rozhovorov s riaditeľmi vyplýva, že aj keď zamestnanec nemá vyštudovaný požadovaný odbor, bolo pre takéhoto zamestnanca podmienkou prijatia absolvovať knihovnícke minimum – školenie.

EK 3: Zdieľanie znalostí

Štyri položky dotazníka boli zamerané na hodnotenie prostredia vhodného pre spoluprácu a neformálne vzdelávanie a mali ukázať, či zamestnanci knižnice a vedenie vnímajú knižnicu ako miesto vzájomnej kooperácie a zdieľania znalostí. Súvisí to so známym typom neformálneho prostredia tzv. učiacich sa komúnit. Hodnotených bolo 34 prípadov a žiadny z nich nebol vylúčený. Škála Ľudský kapitál mala veľmi dobrú vnútornú konzistenciu, s koeficientom Cronbachovej alfy **0,818**, čo je nad požadovanou hodnotu 0,7. Priemery pre položky EK3 1 – 4 je možné vidieť na obrázku č. 49. Medián pre EK1 = 7,00; EK2 = 8,00, EK3 = 8,00, EK4 = 7,00.

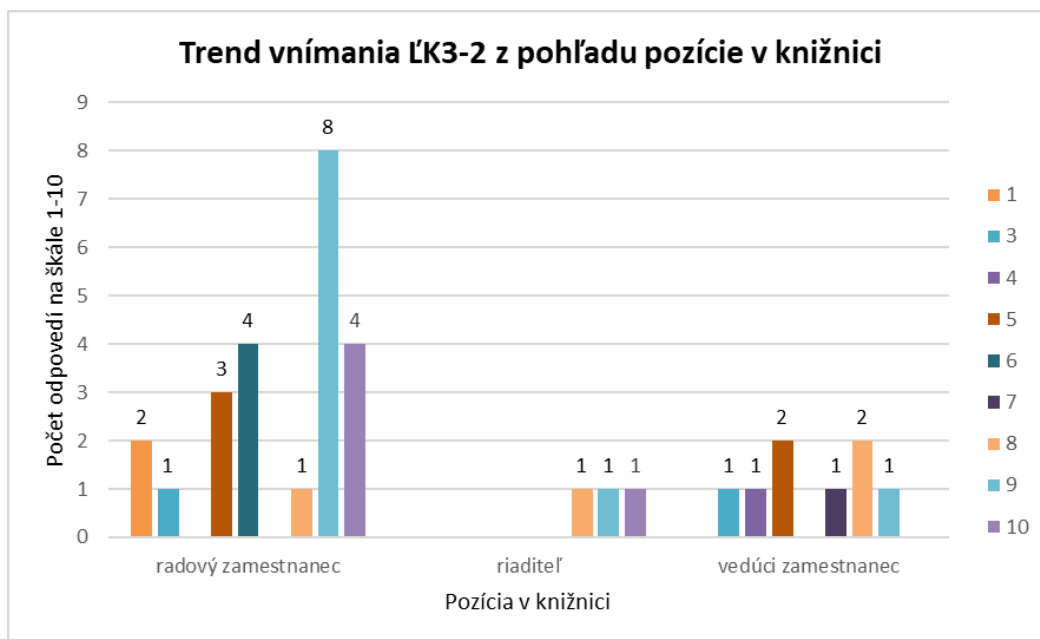
EK 3-1: Knižnica poskytuje dostatočnú podporu pre samovzdelávanie zamestnancov. Medián bol na úrovni 7 (zo škály 1-10), čo reprezentuje strednú až vyššiu intenzitu aktivity knižnice v tejto oblasti. EK 3-1: Knižnica poskytuje dostatočnú podporu pre samovzdelávanie zamestnancov. Medián bol na úrovni 7 (zo škály 1-10), čo reprezentuje strednú až vyššiu intenzitu aktivity knižnice v tejto oblasti.

Obrázok 15 Trend vnímania položky EK3-1 z pohľadu pozície zamestnanca v knižnici

Trend zistený dotazníkom z pohľadu pozície v knižnici je zaujímavý, nakoľko z pohľadu riaditeľov bol medián na úrovni 3, čo reprezentuje nízku aktivitu knižnice v oblasti podpory samovzdelávania zamestnancov. Pritom vnímanie 23 radových zamestnancov bolo mediánom vyjadrené na úrovni 8. Disproporcija medzi týmito skupinami je markantná. Medián z pohľadu vedúcich zamestnancov bol na úrovni 6.

EK 3-2: Knižnica pravidelne poskytuje zamestnancom možnosť vzdelávať sa v odborných témach. Väčšina knihovníkov, 24 z 34 respondentov, zvolila pri tejto položke odpoveď škálu v rozmedzí 6-10, čo predstavuje vysokú aktivitu knižnic v tejto oblasti. U radových zamestnancov mal medián hodnotu 9, riaditelia 9 a u vedúcich zamestnancov mal hodnotu 6.

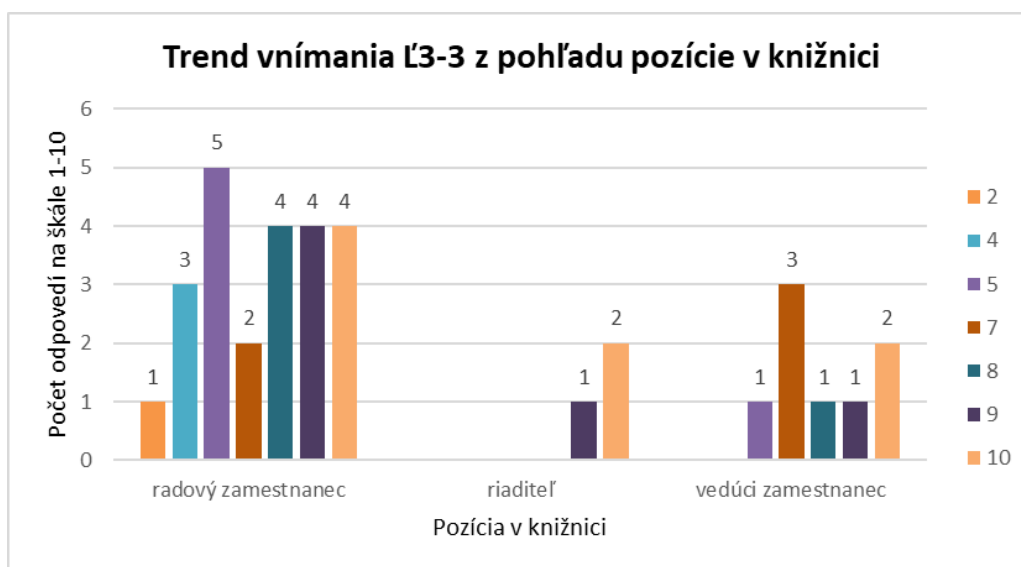

Obrázok 16 Trend vnímania ĽK3- 2 z pohľadu pozície v knižnici (vlastné spracovanie)

Zároveň sme zisťovali aj trend z pohľadu knižníc, kde respondenti z Krajskej knižnice v Žiline označili odpovede na škále v rozmedzí od 6 do 10, čo predstavuje vysokú aktivitu knižnice v oblasti odborného vzdelávania. Priemer bol na úrovni 7,06.

ĽK 3-3: Knižnica je otvorená návrhom na zmeny zo strany zamestnancov.

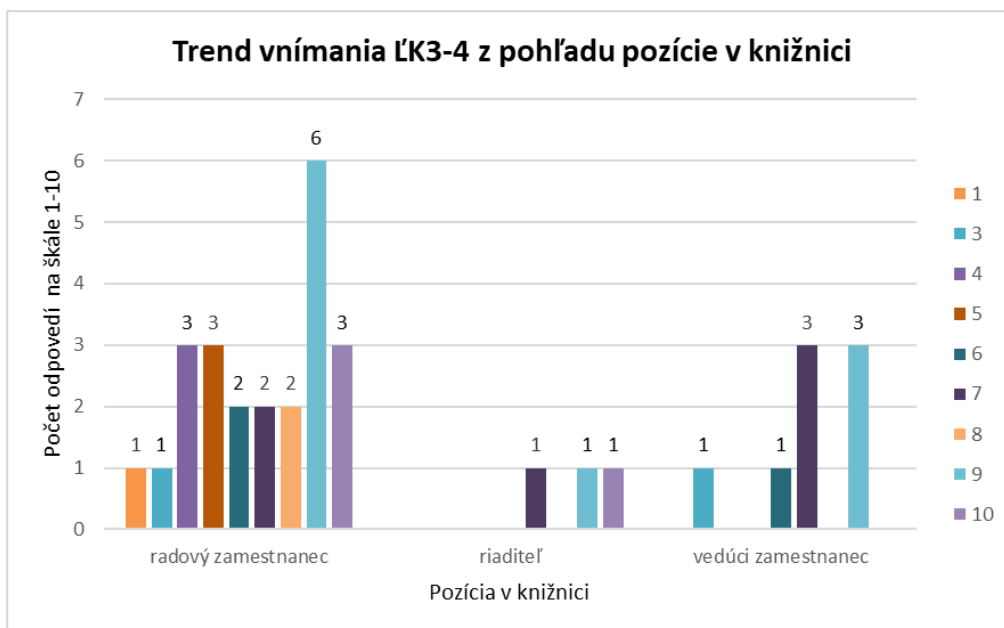
Otvorenosť inštitúcie pre diskusiu a návrhy zo strany zamestnancov bola zaradená k ĽK, aj keď je tam prienik aj s otvorenosťou inštitúcie. V tomto zmysle bola ale otázka chápaná, ako schopnosť komunikovať navzájom, čo jednoznačne patrí medzi **mäkké zručnosti pracovníkov i manažérov knižnice**.

Obrázok 17 Trend vnímania ĽK3-3 z pohľadu pozície v knižnici

ĽK 3-4: Knižnica vytvára dostatočný priestor pre neformálnu interakciu medzi zamestnancami.

Táto otázka sa dotýkala existencie neformálnych profesijných komunit, ktoré majú vysoký potenciál pre zdieľanie znalostí.

Obrázok 18 Trend vnímania ĽK3-4 z pohľadu pozície v knižnici

Trend	radový	vedúci	riaditeľ
ĽK3-1	8	6	3
ĽK3-2	9	6	9
ĽK3-3	8	7,5	10
ĽK3-4	7	7	9

Tabuľka 2 Sumár - trend vnímania položiek ĽK z pohľadu pozície v knižnici – hodnoty vyjadrené v mediáne

Trend v kategórii ľudský kapitál sa z hľadiska pozície v knižnici líšil najviac pri prvej položke a to z pohľadu riaditeľov knižnice, ktorý vnímajú podporu knižnice pri samovzdelávaní zamestnancov ako veľmi nízku.

Vzdelávanie knihovníkov a pracovníkov kultúry a neformálne komunity ako podstatný faktor v pilieri kreativity ĽK.

Zároveň s výskumom (dáta, dotazník, rozhovory) bola realizovaná aj rešeršná analýza európskej dobrej praxe zameranej na vzdelávanie (špecificky na neformálne), ktoré považujeme za kľúčový atribút rozvoja ľudského kapitálu (ĽK) v pamäťových inštitúciách. Aj Štandardy pre verejné knižnice (MK SR 2020b) uvádzajú, že zamestnanec sa má venovať ďalšiemu vzdelávaniu 40 pracovných hodín ročne (väčšie knižnice).

Vzdelávaním a zdieľaním znalostí sa zaoberá zmienená iniciatíva EÚ č. 8 (Tabuľka 1) zameraná na zručnosti súvisiace s kultúrnym dedičstvom. Argumentom je riziko, ktorému je vystavené kultúra a kultúrne dedičstvo z dôvodu krátenia rozpočtov pre kultúru. Rovnako existuje riziko zániku znalostí a zručností z dôvodu ich stagnujúceho prenosu na mladšie generácie. (CEDEFOP 2011, s. 267; in Jašová, Valjašková 2021, s. 31).

V rámci rozvoja ľudských zdrojov je vzdelávanie vnímané ako základný kameň pre budovanie kreatívnych talentov – ľudského kapitálu v rámci KKP – a spolu s ďalšími piliermi (so sociálnym prostredím, otvorenosťou, inklúziou, inštitucionálnym prostredím a technológiami) podporuje budovanie kreatívnych výstupov, ktoré majú potenciál prispieť svojimi výnosmi do kreatívnej ekonomiky. Toto konštatovanie podporujú aj zistenia štúdie z Lancaster University (Heather, Florisson, Giles 2019, s. 22) zameranej na zručnosti, talent a diverzitu v KKP. V rámci jej zistení je pre nás relevantné toto konštatovanie: „Meniace sa kvalifikačné potreby v rámci povolání so zvyšujúcou sa potrebou zručností v oblasti dizajnu, dát, digitálnych technológií a tzv. ‚fúzie‘ budú vplývať aj na evolúciu v rámci povolání.“ (Jašová, Valjašková 2021, s. 31)

V roku 2012 mala autorka práce možnosť navštíviť Varšavu a oboznámiť sa s problematikou nových médií vo vzdelávaní a profesionálnom raste knihovníkov. Musíme skonštatovať, že podobne ako v ČR, malo Poľsko už v roku 2012 zriadenú pozíciu „učiteľ – knihovník“, čo umožnilo zlepšiť komunikáciu medzi učiteľ-mi, knihovníkmi a študentmi a zároveň tomu prispôsobili aj vzdelávanie týchto pracovníkov, ale aj celoživotné vzdelávanie knihovníkov (Prokopová 2012). Na Slovensku na rozdiel od Českej republiky neexistuje koncepcia celoživotného vzdelávania knihovníkov (Bellérová 2019, s. 46 – 47). O vzdelávanie knihovníkov by sa na Slovensku by mali usilovať najmä dve inštitúcie, a to Slovenská národná knižnica (SNK) a Centrum vedecko-technických informácií (CVTI). SNK ponúka krátke kurzy na rôznorodé témy a začína pracovať aj na akreditovaných kurzoch, ktorých ponuku plánuje do budúcnosti rozšíriť o ďalšie témy (informácie z roku 2021). Vzdelávacia ponuka CVTI je o niečo bohatšia.

Samozrejme krajské a regionálne knižnice vyvíjajú vzdelávacie aktivity (školenia) plniace zákon a dozerajú na činnosť a vzdelávanie menších knižníc. Deje sa to ale na sporadickej báze (príklad: Žilinský samosprávny kraj) a nejde o koncepčnú činnosť (ŽSK, Výročné správy). Reagujú tak na aktuálnu potrebu, čo je hodnotné. Chýba ale aspekt reakcie na trendy prichádzajúce zo zahraničia a vedomá pred-príprava na zmeny.

Chýbajúca koncepcia na Slovensku môže byť suplovaná aj neformálnym vzdelávaním knihovníkov a kultúrnych pracovníkov cez rôzne projekty, ako sa to deje aj v iných štátoch Európy a z podporou Európskej únie.

Medzi takéto projekty patria i-Portunus: mobilita pre umelcov a kultúrnych a kreatívnych profesionálov, programy Erasmus+, prostredníctvom ktorých sa môžu knižnice zapájať do rozvoja KKP v ich regióne, resp. vytvárať priestor pre vzdelávanie ďalších profesionálov. Príkladom môžu byť projekty Hector (<https://hector-training.eu>, turizmus a priemyselné dedičstvo), alebo projekt LEARN-IP (2021) zameraný na vzdelávanie v oblasti práv duševného vlastníctva a geografickej identifikácie pre kultúrne dedičstvo a kultúrny cestovný ruch (2020 – 2022). (Jašová, Valjašková 2021, s. 31)

V roku 2021 bol sfinalizovaný projekt HERITAGE-PRO, ktorý je priamym výsledkom štruktúrovaného dialógu Európskej komisie. Ide o iniciatívu šiestich európskych partnerov z piatich krajín, ktorí sa usilujú odpovedať na pokračujúcu výzvu na interdisciplinárne školenie profesionálov z rôznych disciplín s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľné riadenie a ochranu kultúrneho dedičstva z pohľadu manažéra kultúrneho dedičstva (Heritage-Pro 2021).

Ďalšou oblasťou na výmenu znalostí sú projekty Interreg, medzi ktoré patria Knížnice v čase a priestore (KK Prešov, 2020), Archeodanube (od 2020), Unikát maďarskej literatúry – Vizsolayská biblia v Košiciach (SVKK, 2020) a iné. (Jašová, Valjašková 2021, s. 32)

V roku 2019 vydala IFLA Akčný plán znalostného manažmentu 2019 – 2021, v ktorom sa zameriava na dve oblasti:

- strategické smerovanie (zamerané na spoluprácu knižničných oddelení),
- kľúčové iniciatívy, ktoré by mali demonštrovať hodnotu znalostného manažmentu v knižnici. (Jašová, Valjašková 2021, s. 32)

IFLA tiež vyvíja diskusiu o priestoroch knižníc a ich využívaní na medzinárodnej úrovni či Stratégiu IFLA 2019 – 2024, ktorá sumarizuje jednotnú víziu knižníc na celom svete, ich silné stránky a vyzýva ich už ku konkrétnej činnosti a implementácii (IFLA 2019c) so zameraním na štyri oblasti: posilniť celosvetový hlas knižníc; inšpirovať a zlepšovať odbornú prax; prepájať a podporovať knihovníkov a knižnice; optimalizovať organizáciu. Sekcia IFLA zameraná na profesionálny rozvoj a vzdelávanie na pracovisku postupne vytvára webináre a materiály aj pre pracovníkov knižníc, ktorí by chceli napr. facilitovať koučing (IFLA 2020), vzdelávať sa cez blog Desiat minútový knihovník (IFLA 2021), alebo cez podcasty (IFLA 2022). Na portáli pre knižničnú a informačnú teóriu a prax InfoLib, ktorý spravuje SSKK, sú publikované aktuálne ponuky online vzdelávania pre knihovníkov, na príklad aj v spolupráci s MUNI. Zameriavajú sa na komunitnú knižnicu, lepšie služby knižníc či kurzy kreatívnej práce s informáciami (SSK 2021). (Jašová, Valjašková 2021, s. 32; IFLA 2022)

Formálne i neformálne vzdelávanie je podstatnou súčasťou indexu kreativity v pilieri EK. Prispieva a obohacuje pracovníkov kultúry a umožňuje im stať sa otvorenými voči novým znalostiam, ohľaduplným a tolerantným voči iným kultúram, či znevýhodneným skupinám.

Otvorenosť a diverzita (OD) voči iným národnostiam, menšinám, myšlienkam, podpora kreativity a záujmu o kultúru a kultúrne dedičstvo sa na úrovni knižníc môže definovať cez ponuku služieb.

V nadväznosti na VO3c, d (otvorenosť organizácie prinášať témy tolerantnosti voči menšinám a otvorenosť organizácií k novým podnetom, iniciatívam) sme do dotazníkového skúmania zaradili aj osem položiek, ktoré sa venujú tomuto pilieru kreativity. Zamerali sme sa na podujatia a ich cieľovú skupinu a následne predstavíme dáta z dotazníka.

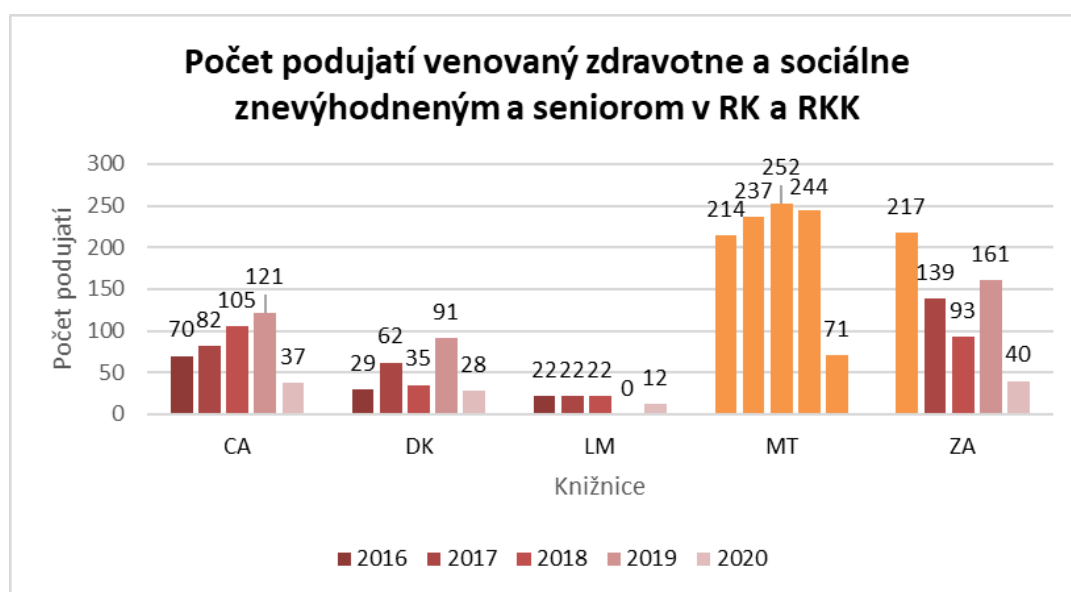
OD 1a: Počet podujatí v knižnici.

Dáta k tomuto faktoru otvorenosti boli hodnotené v dvoch kategóriách: išlo o podujatia Krajskej knižnice a regionálnych knižníc a samostatne boli spracované dáta mestských knižníc, nakoľko bola disproporcija medzi výslednými hodnotami vysoká.

OD 1b: Počet podujatí zameraných na minority (sociálny status, zdravotne znevýhodnené skupiny, a pod.).

Zaujímali sme sa aj o počet podujatí pre znevýhodnené skupiny ľudí (zdravotne, sociálne, seniory). Tento aspekt piliera OD vychádzal z EIK a jeho hodnotenia populácie otvorenej voči minoritám. To akým spôsobom knižnica reflektuje potreby menších, zdravotne a sociálne znevýhodnených skupín obyvateľov je ukazovateľom jej

otvorenosti. Počet podujatí pre znevýhodnené skupiny ale nebol systematicky zaznamenávaný, čo spôsobilo medzery v dátach na hodnotenie aktivity knižníc v tejto časti piliera OD. Všetky RK a RKK, ktoré spracúvajú dáta o návštevnosti na podujatiach, vo výročných správach deklarovali, že sa na tieto skupiny obyvateľov sústredia, tvoria pre nich vhodné podmienky v knižnici a prinášajú im podujatia na ich ďalší rozvoj (vzdelávania pre seniorov, nezamestnaných a pod., spolupráca s SKN v Levoči). Z textov výročných správ vznikla tabuľka, ktorá načrtla ich aktivity – podujatia pre túto skupinu používateľov a návštevníkov knižnice. Hodnoty na obrázku č. 68 sú pre všetky roky Turčianskej knižnice v Martine a pre rok 2016 v Žiline hodnotami podujatí pre dospelých, v ktorých sú skryté aj hodnoty podujatí pre znevýhodnené skupiny a sú indikované inou farbou, nakoľko ide o nepresné dáta a tiež v nich absentuje kategória zdravotne a sociálne znevýhodnených detí, ktorá v správach knižníc chýbala. Ostatné hodnoty pre jednotlivé knižnice sú reálnejšie, presné dáta ale opätovne chýbajú, nakoľko boli excerptované ako zmienky z textov výročných správ.

Obrázok 19 Počet podujatí pre zdravotne a sociálne znevýhodnené skupiny a seniorov v RK a RKK.

Návrh: Zbierať podrobné dáta o počte podujatí pre zdravotne a sociálne znevýhodnených dospelých a deti. Tieto dáta môžu vytvoriť podklad pre zriaďovateľa o prínose a hodnote knižníc pre tieto skupiny obyvateľov, čím si knižnice dátami podložia svoj prínos ako kultúrnej inštitúcie pracujúcej na inkluzívnej báze v okrese, meste. Doplnenie: Dotazník sa pýtal aj na jazykovú vybavenosť knihovníkov, ktorá bola pomerne široká, i na to, v akých jazykoch disponujú knižnice knihami, či časopismi. Rómsky jazyk nebol zmienený ani raz, hoci je materinským jazykom veľkého počtu detí a dospelých.

Pilier / v riadku subindex	KEA EIK (2009)	SIK (Slovenský Index Kreativity) okruhy: Hudec, Klasová (2016)	Slovenský Index Kreativity (SIK) položky: Hudec, Klasová (2016)	Index kreativity ŽSK - Čorejová a kol. (2015)	Index kreativity knižníc
2 Otvorenosť a diverzita (OD)	Postoj obyvateľstva				Postoj knižovníkov
	5. % populácie tolerantnej voči minoritám (EUMC, SORA)	5. % populácie tolerantnej voči minoritám	Podiel respondentov, ktorý odpovedal NIE na otázku: Vadiť by vám, keby sa cudzinci stali súčasťou vašej rodiny? (European Social Survey 2004) Podiel respondentov, ktorý odpovedal ÁNO: Homosexuáli a lesbičky by mali mať možnosť žiť svoj vlastný život podľa svojich predstáv. (European Social Survey 2004) Odpoveď ÁNO: Na Slovensku by mali žiť ľudia z rôznych kultúr, obohatilo by nás to. (European Social Survey 2004) Škála k položke: Do akej miery by podľa vás malo Slovensko umožniť ľuďom iných rás a etnických skupín, ako je väčšina Slovákov, aby sem prišli a žili tu? (Eurobarometer 2007) Počet manželstiev s cudzincami na 1000 sobášov v regióne. (Štat. úrad SR 2012)	Percepcia Slovenska vo vzťahu k inakosti, vnímanie diverzity a seba-percepcia majority (výskum IOM 2009) + vývoj národnostnej štruktúry ŽSK (2011) P1: Miera tolerancie a otvorenosti voči cudzincom na Slovensku P2: Miera akceptácie cudzincov na Slovensku, sociálna dištancia vo vzťahu k cudzincom P3: Kultúra národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva v ŽSK P4: Kultúrne prostredie v žilinskom regióne	OD2-1_8: Osem položiek zameraných na diverzitu ponuky služieb v knižnici a ich intenzitu
	6. Podiel obyvateľstva so záujmom o umenie a kultúru v iných európskych krajinách (European cultural values, 2007 Eurobarometer by DG EAC)	6. Podiel obyvateľstva so záujmom o umenie a kultúru v iných európskych krajinách	Počet výstav (galéria, múzeum) + predstavenia (divadlo) zahraničných súborov na 1000 predstavení a výstav (Min. kultúry 2012)	Záujem o umenie a kultúru v Slovenskej republike [%]	OD3b: Organizuje knižnica podujatia/akcie pre migrantov?
	Údaje o trhu				Dáta o knižniciach
	7. Podiel zahraničných európskych filmov na trhu. (European Audiovisual Observatory)	7. Podiel zahraničných európskych filmov na trhu.	Počet výtlačkov kníh v iných jazykoch ako v slovenčine na 1000 výtlačkov (Min. kultúry 2012) Počet obyvateľov narodených v zahraničí na 1000 osôb obyvateľov (Štatistický úrad SR, 2012)	Okruh: Podieľanie sa na kultúre P1: Podiel výdavkov domácnosti na kultúru (6,11 % na os. v r. 2011) P2: % osôb podieľajúcich sa na kultúrnych aktivitách aspoň raz za 12 mesiacov	OD1a: Počet podujatí knižnice ročne OD1b: Počet podujatí zameraných na sociálne a zdravotne znevýhodnené skupiny a pod.
8. Úroveň plurality médií v členských štátoch EÚ (Infosoc study)	8. Úroveň plurality médií	Počet rozhlasových staníc a televíznych staníc na regionálnej a miestnej úrovni na 1000 obyvateľov (Štatistický úrad SR, 2012)	Ponuka kultúry: O1: Počet kultúrnych zariadení v ŽSK za obdobie rokov 2010 až 2012, O2: Počet realizovaných kultúrnych podujatí v ŽSK v roku 2011	OD3a: Je medzi zamestnancami knižnice zástupca menšiny, či znevýhodnenej skupiny?	
9. Podiel cudzincov na zamestnanosti v kultúre (Eurobarometer 278)	9. Podiel cudzincov na zamestnanosti v kultúre	Počet zamestnancov z radov cudzincov na 1000 obyvateľov (ÚPSVaR 2012)			

V rozhovoroch všetci respondenti zdôrazňovali úlohu knižníc ako komunitných, kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií (tak ako ich definujú Štandardy pre verejné knižnice) pre mesto, región. Nevnímajú svoju činnosť ako náhradu za kultúrne stredisko mesta, nakoľko sa snažia svoju činnosť spájať čo najviac s knihou, čitateľskou gramotnosťou, so službou komunite a jednotlivým vekovým kategóriám. V najväčšej miere sa venujú detskému čitateľovi a seniorom. Regionálne knižnice vidia svoju úlohu aj pri zachytávaní udalostí v danej lokalite, vytváraní bibliografií, či zbieraní biografických dát o významných osobnostiach, či o regionálnej tlači.

OD 2-1_8: Osem položiek zameraných na diverzitu ponuky služieb v knižnici a ich intenzitu.

Dotazník zodpovedalo 34 respondentov aj v časti venovanej OD a opätovne bola zisťovaná reliabilita nástroja cez Cronbachovu alfu. Osem položiek sa zameriavalo na **diverzitu ponuky knižnice z pohľadu knihovníkov**, ktorý mali zhodnotiť ich subjektívne vnímanie položiek na škále od 1 do 10. Hodnotených bolo 34 prípadov a žiadny z nich nebol vylúčený. Otvorenosť a diverzita mala veľmi dobrú vnútornú konzistenciu, s koeficientom Cronbachovej alfy 0,931, čo je nad požadovanou hodnotu 0,7. Zároveň vidíme aj výsledné priemery korelácie na obrázku č. 70 pre jednotlivé položky.

Položky riešili nasledovné faktory otvorenosti a diverzity:

OD2-1: Miera zapojenia knižnice do neformálneho vzdelávania.

OD2-2: Knižnica a jej pracovníci tvoria program pre rôzne vekové skupiny.

OD2-3: Knižnica propaguje kultúru a umenie z iných krajín.

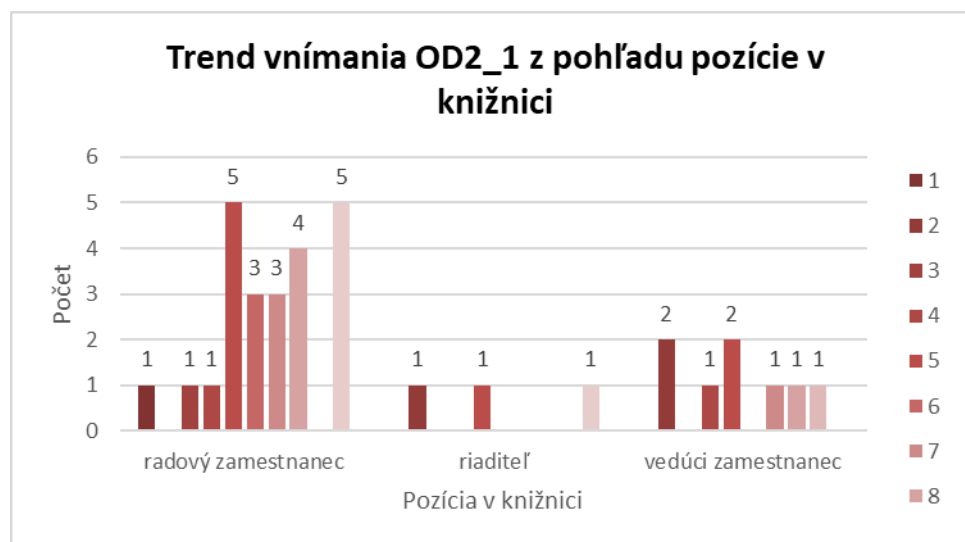
OD2-4: Knižnica organizuje výstavy a podujatia zahraničných autorov.

OD2-5: Knižnica ponúka a využíva svoje priestory pre hudobné a výtvarné podujatia.

OD2-6: Knižnica poskytuje priestor pre kreatívne dielne.

OD2-7: Knižnica poskytuje priestor pre iné rôznorodé vzdelávacie aktivity.

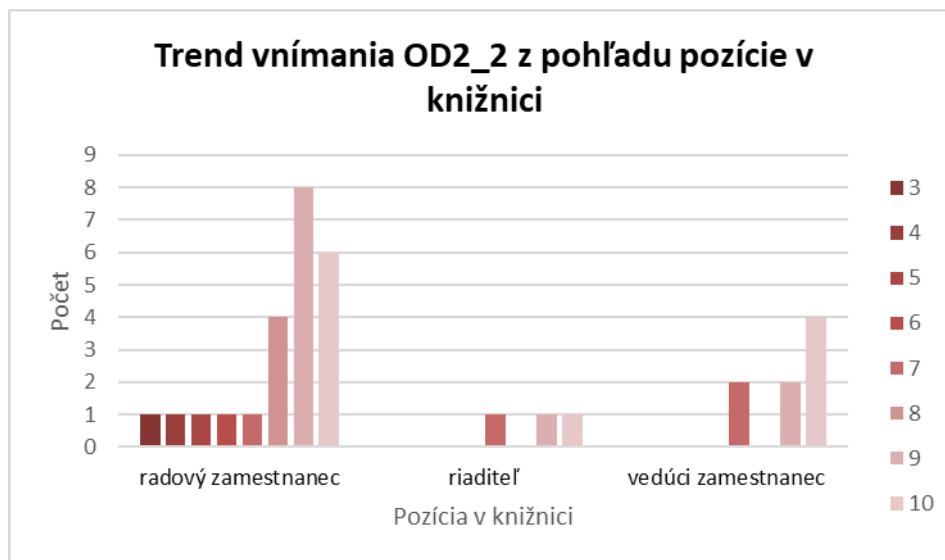
OD2-8: Knižnica podporuje a využíva štatút dobrovoľníctva.

Obrázok 21 Trend vnímania položky OD2_1 z pohľadu pozície v knižnici.

Priemerné hodnotenie OD2_1 z pohľadu radový zamestnanec bolo 6,7, z pohľadu riaditeľov 5,67 a z pohľadu vedúcich zamestnancov 5,25. Celkový priemer bol 6,26 čo naznačuje pozitívny trend v knižniciach v súvislosti s neformálnym vzdelávaním.

Priemerné hodnotenie OD2_2 z pohľadu radový zamestnanec bolo 8,21, z pohľadu riaditeľov 8,66 a z pohľadu vedúcich zamestnancov 9. Celkový priemer bol 8,44. Z dotazníka je zreteľné vnímanie, že knižnice ponúkajú svoje služby širokému spektru používateľov rôznych vekových skupín. Pozorujeme ale aj nižšie hodnotenie u radových zamestnancov z knižnice vo Vrútkach, ale aj dve hodnotenia na škále (4 a 5) u zamestnancov z Krajskej knižnice v Žiline.

Obrázok 22 Trend vnímania položky OD2_2 z pohľadu pozície v knižnici.

Trend	radový	vedúci	riaditeľ
OD2_1	7	5	5
OD2_2	9	9,5	9
OD2_3	5	4	5
OD2_4	5	5	5
OD2_5	9	7	9
OD2_6	10	7	9
OD2_7	10	7	9
OD2_8	8	6	9

Tabuľka 3 Sumár trendov vnímania položiek OD z pohľadu pozície v knižnici – hodnoty vyjadrené v mediáne.

Pozorujeme, že v prvých piatich položkách sú hodnoty vo vnímaní riaditeľov a vedúcich zamestnancov takmer identické, ale posledné 3 položky už vykazujú vyššie odchýlky. Vnímanie položiek z pohľadu radových zamestnancov bolo takmer identické s ostatnými pozíciami v knižnici iba v položke OD2_4 a v položke OD2_5 bolo takmer identické s hodnotením riaditeľov. Je viditeľný trend pozitívneho hodnotenia knižnice v očiach radových zamestnancov a rezervovanejší prístup z pohľadu vedenia knižníc.

Návrh: Doplniť dáta o chýbajúcich respondentov z iniciatívy knižníc a pozrieť sa na to disproporciu vo vnímaní. Diverzita ponuky služieb v knižnici má byť vedomosťou každého zamestnanca a spoľahlivé informácie sú kľúčom k dobrej propagácii knižnice pre rôznorodé vrstvy obyvateľstva.

Rozhovory v tomto smere poukazovali na rôznorodosť zapojenia a ochoty zamestnancov participovať na rozvoji knižníc. Aj keď sú knižnice verejnými inštitúciami, na to aby svoju činnosť posunuli na vyššiu úroveň vnímajú veľké nedostatky v legislatíve. Obmedzený rozpočet a tým aj obmedzenie finančného ohodnotenia za vynaloženú snahu zamestnancov pri tvorbe podujatí a rozširovaní portfólia služieb, môže obmedziť diverzitu ponuky knižníc. Uvítali by aj možnosť vyberať si zamestnancov na základe ich pracovného nasadenia, čo častokrát nie je v realite možné, pre staršie pracovné zmluvy, ktoré už nereflektujú súčasné požiadavky práce v knižnici.

Podobným spôsobom boli spracované aj piliere Kultúrne prostredie, Technológie, Inštitucionálne prostredie, Kultúrne výstupy.

Kultúrne prostredie (KP)

Na kultúrne prostredie sa v EIK nahliadalo ako na kultúrnu ponuku, alebo cez návštevnosť - počet účastníkov na kultúre. V spojitosti s výskumnými otázkami VO3e a VO3f (Aké je kultúrne prostredie v organizáciách? Aká je spolupráca s domácimi i zahraničnými kultúrnymi inštitúciami? Aká je návštevnosť kultúrnych podujatí organizovaných knižnicami? Aký je počet realizovaných podujatí pre školy?) sme dospeli k nasledujúcim dátam.

Pilier / v riadku subindex	KEA EIK (2009)	SIK (Slovenský Index Kreativita) okruhy: Hudec, Klasová (2016)	Slovenský Index Kreativita (SIK) položky: Hudec, Klasová (2016)	Index kreativity ŽSK - Čorejová a kol. (2015)	Index kreativity knižníc
3 Kultúrne prostredie (KP)	Účasť na kultúre				
	10. Priemerné ročné výdavky na kultúru na domácnosť (Eurostat, Cultural statistics)	10. Výdavky na kultúru na domácnosť	Priemerné ročné výdavky na kultúru a rekreáciu na člena domácnosti (Štatistický úrad SR 2012)	Podiel výdavkov domácnosti na kultúru	Účasť na kultúre (aj zahraničných partnerov) KP1b: Počet spoluprác so zahraničnými kultúrnymi inštitúciami.
	11. Percento osôb zúčastňujúcich sa na kultúrnych aktivitách aspoň raz za 12 mesiacov (Eurostat, Cultural statistics)	11. Participácia na kultúrnych aktivitách	Počet ľudí, ktorí sa zúčastňujú na divadelných, tanečných, hudobných a iných predstaveniach na 1000 obyvateľov. (MK SR 2012)	Percento osôb podieľajúcich sa na kultúrnych aktivitách aspoň raz za 12 mesiacov	KP3: Návštevnosť podujatí .
	Kultúrna ponuka				
	Kultúrna ponuka a priestor				
	12. Počet verejných divadiel na obyv. (dáta z ministerstiev krajín EU)	12. Počet verejných divadiel na obyv.	Počet verejných a súkromných divadiel na 1000 obyv. (MK SR 2012)	Počet kultúrnych zariadení v ŽSK za obdobie rokov 2010 až 2012	KP1a: Spokojnosť s priestormi knižnice zo strany knihovníkov.
	13. Počet verejných múzeí na obyv. (dáta z ministerstiev krajín EU)	13. Počet verejných múzeí na obyv.	Počet verejných múzeí na 1000 obyv. (MK SR 2012)	Počet realizovaných kultúrnych podujatí v ŽSK v roku 2011	KP2: Počet podujatí pre školy.
14. Počet hudobných siení (dáta z ministerstiev krajín EU)	14. Počet verejných hudobných siení	Počet vzdelávacích a kultúrnych organizácií na 1000 obyv. (MK SR 2012) Počet knižníc na 1000 obyv. Počet galérií na 1000 obyv.		KP4: Ponuka kultúrneho vyžitia.	
15. Počet kinosál podľa krajiny (European Audiovisual)	15 Počet kinosál podľa krajiny	Počet kinosál na 1000 obyv. (MK SR 2012)			

Obrázok 23 Index kreativity knižnice - matrix piliera KP

KP 1a: Spokojnosť s priestormi knižnice zo strany knihovníkov. Z dotazníka je zrejmé, že najväčší počet odpovedí bol z Krajskej knižnice v Žiline, kde vidíme trend u radových zamestnancov, ktorí by prijali zmenu priestorov, ktoré sú určené len zamestnancom. Tento trend ale nie je reflektovaný v odpovedi riaditeľky knižnice,

ktorá poukazuje na potrebu riešiť priestory určené pre používateľov. V **rozhovoroch** bol indikovaný posun v rekonštruovaní priestorov knižníc (obnova priestorov v RKK Žilina, RK v Čadci, MK v KNM, MK Trstená), ale aj snahy o získanie podpory na rekonštrukciu od zriaďovateľa, kde takéto pochopenie pre túto požiadavku zo strany zriaďovateľa nenachádzajú.

Návrh: Otvorená diskusia o priestoroch knižnice so všetkými zamestnancami a vedením knižnice. Zadefinovať priority – argumenty, víziu a stratégiu získavania financií a pod.

Poznámka: V prepojení na EK1 bol v niektorých knižniciach **identifikovaný** nízky počet používateľov zo skupiny študentov SŠ a VŠ. Pozitívom pre niektoré knižnice je uvedenie chýbajúceho priestoru pre túto cieľovú skupinu. Zároveň niektoré knižnice neuvažujú o potrebách mladých ľudí a študentov ako samostatnej skupiny, čo vidno v ich snahe revitalizovať oddelenie pre „deti a mládež“ ako jeden spoločný priestor, čo môže evokovať problém pri práci so skupinou mládež, ktorá častokrát potrebuje samostatný priestor. Vytvorenie takéhoto samostatného priestoru pre študentov je v zámeroch napríklad Krajskej knižnice v Žiline, či Turčianskej knižnice v Martine, ktoré už túto potrebu vnímajú.

Návrh: Rešpektovať potreby mládeže a študentov, rovnako i ďalších skupín používateľov, hlavne pri revitalizovaní priestorov. Ak to priestorová kapacita knižnice dovoľuje, vhodné je vytvoriť samostatný pohodlný priestor pre študentov formou študijnej miestnosti, FabLabu a pod. Za týmto účelom hľadať financovanie – projektová činnosť, sponzoring.

KP 1b: Počet spoluprác so zahraničnými kultúrnymi inštitúciami

Túto položku sme sledovali v dátach RK a RKK (mestské knižnice dáta k tejto položke nevykazujú) z dvoch dôvodov. Prvým bolo umiestnenie veľkého počtu okresov ŽSK v pohraničnej oblasti. Druhým bol EIK v kombinácii s Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do r. 2030, ktorá hovorí o udržateľnom rozvoji kultúrnych zdrojov, či o **vplyve spotreby kultúry na cestovný ruch**, ktorý je súčasťou kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Túto víziu rozvoja knižníc ako pilierov kultúry a šíriteľov kultúrnych hodnôt v spolupráci s okolitými krajinami najaktívnejšou zastávala v skúmanom období Krajská knižnica v Žiline.

Ďalšie zisťované ukazovatele boli:

KP 2: Počet podujatí pre školy.

KP 3: Návštevnosť podujatí .

KP 4: Ponuka kultúrneho vyžitia.

Z kvalitatívneho výskumu sme zistili enormnú snahu knižníc o organizovanie podujatí, nakoľko sú kultúrne, vzdelávacie a komunitné podujatia súčasťou Štandardov pre verejné knižnice, ktoré uvádzajú aj odporúčaný počet podujatí na počet obyvateľov – napr. nad 40-tisíc obyvateľov by mala mať knižnica 700 podujatí ročne (MK SR 2020b, s. 11). **Kvalita podujatí, či prispôsobenie typológie podujatí potrebám komunity** nie sú v Štandardoch zmienené. Ako píše Kratochvílová (2018, s. 2), „*knižnice ponúkajú ľuďom kľúče k informáciám, ku službám, k verejnému priestoru i k sebe samým*“ a knižnice na toto nesmú zabúdať aj pri svojich plánoch podujatí pre komunitu, v ktorej pôsobia.

Technológie

Uvažovali sme či je pokrytie v pilieri Technológie v EIK v súčasnej dobe dostatočné a po analýze dostupných stratégií boli pridané kategórie **Smart technológie**, digitálne technológie, online databázy či Open Access databázy, ktoré lepšie reflektujú súčasné požiadavky na vybavenie a služby knižníc. Zároveň bola uvažovaná aj adaptácia knižníc na využívanie nových médií.

Boli zisťované nasledovné ukazovatele:

TE1: Označte programy, systémy, technológie, či databázy, ktoré pravidelne používate pri svojej práci.

TE 2-1-4: Vybavenosť knižníc internetom a PC.

TE 3: Počet používateľov na 1 počítač v knižniciach.

TE 4: Nové médiá a komunikácia s používateľmi

Pokrokom v oblasti využívania Smart technológií v knižniciach je zavedenie **digitálneho čitateľského preukazu** vo všetkých regionálnych knižniciach ŽSK v marci 2022. Implementácia digitálneho čitateľského preukazu bola iniciatívou jednej regionálnej knižnice, ktorej riaditeľ oslovil IT firmu, či by vedeli takýto produkt pre knižnicu vytvoriť. Oni boli ochotný a zadefinovali sumu, ktorá bola nad možnosti knižnice. Riaditeľ preto oslovil ostatné knižnice a spoločne boli schopné nájsť prostriedky na zaplatenie požadovanej sumy. Následne sa táto knižnica stala testovacou knižnicou a po odstránení problémov bol systém implementovaný už aj do ostatných regionálnych knižníc. Tu jasne vidíme prepojenie knižnice s ekonomickým výnosom firmy, ktorá sa podieľala na rozšírení služieb kultúrnej inštitúcie.

Pilier	KEA EIK (2009)	SIK (Slovenský Index Kreativity) okruhy: Hudec, Klasová (2016)	Slovenský Index Kreativity (SIK) položky: Hudec, Klasová (2016)	Index kreativity ŽSK - Čorejová a kol. (2015)	Index kreativity knižníc
4 Technológie (TE)	16. Podiel domácností, ktoré majú osobný počítač a herné konzoly doma (Eurostat, Cultural statistics in Europe, 2007)	16. Domácnosti, ktoré majú osobné počítače a video herné konzoly	Percento domácností vybavených PC (Štatistický úrad SR 2012)	Podiel domácností s prístupom na internet [%] (typ pripojenia)	TE3: Počet používateľov na 1 počítač v knižniciach.
	17. Podiel rozšírenia širokopásmového pripojenia (Eurostat, Science and Technology)	17. Podiel penetrácie širokopásmového pripojenia; podiel za mestnancov výskumu a vývoja na 1000 obyvateľov Počet pracovníkov VaV na 1000 obyv.	Percento domácností s prístupom na internet (Štatistický úrad SR, 2012)	Percento domácností, ktoré majú PC (pozn: analyzovali prístup domácností k internetu v žilinskom regióne, percento domácností s počítačom a využitie jednotlivých typov internetového pripojenia)	TE2-1-4: Vybavenosť knižníc internetom a PC.
			Výdavky na výskum a vývoj na 1000 obyvateľov (Štatistický úrad SR, 2012)		TE1: Označte programy, systémy, technológie, či databázy, ktoré pravidelne používate pri svojej práci.
			Počet pracovníkov VaV na 1000 obyv. (Štatistický úrad SR, 2012)	TE4: Nové médiá a komunikácia s používateľmi	

Obrázok 24 Index kreativity knižnice - matrix piliera TE

Inštitucionálne prostredie

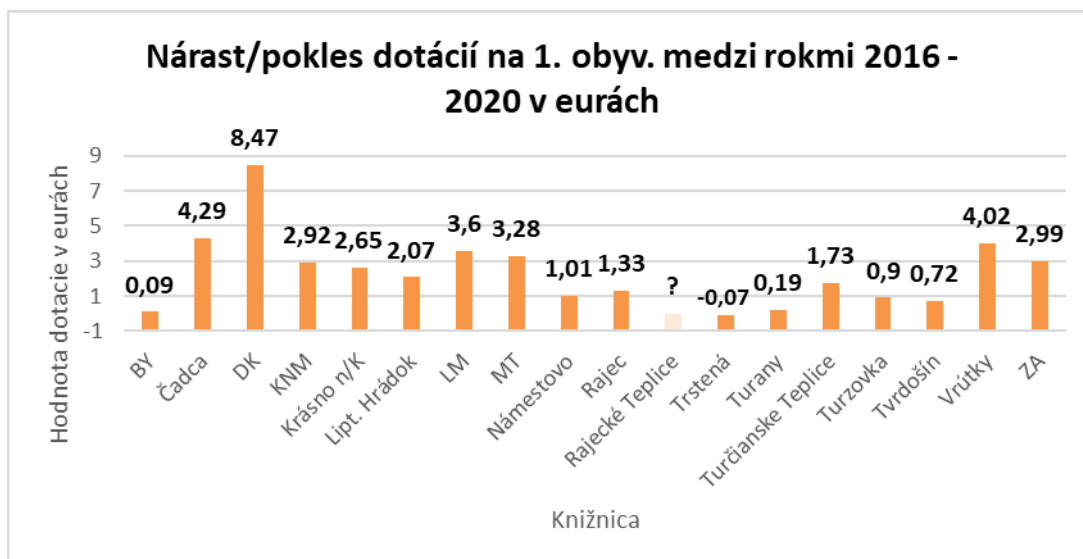
Inštitucionálne prostredie knižníc sa v prvom rade opiera o ekonomické nastavenie zo strany zriaďovateľa. V nadväznosti na výskumnú otázku **VO3h: Aké ekonomické a regulačné opatrenia aplikuje zriaďovateľ voči**

knížniciam sme riešili výšku dotácií pre knižnice, podporu na nákup kníh, podporu darcovstva a sponzoringu. Okrem finančného aspektu je dôležitý aj aspekt stratégie ďalšieho smerovania knižnice.

Pilier / v riadku subindex	KEA EIK (2009)	SIK (Slovenský Index Kreativity) okruhy: Hudec, Klasová (2016)	Slovenský Index Kreativity (SIK) položky: Hudec, Klasová (2016)	Index kreativity ŽSK - Čorejová a kol. (2015)	Index kreativity knižníc
5 Inštitucionálne prostredie (IP)	Regulačné opatrenia s cieľom vytvoriť finančnú podporu				Finančná podpora
	18. Daňové úľavy pre umelcov alebo ľudí pracujúcich v kreatívnej oblasti (KEA 2008)	Daňové úľavy pre umelcov alebo ľudí pracujúcich v kreatívnom sektore: žiadne regionálne rozdiely	Neaplikovali	Daňové úľavy pre umelcov alebo osoby, ktoré pracujú v kreatívnom priemysle	
	19. Sadzby DPH na knihy, tlač, zvukové nahrávky, video a film príjmy, autori na voľnej nohe, výtvarní umelci (Creative Europe Report, 2002)	Sadzby DPH na knihy, tlač, zvukové nahrávky, video, filmové príjmy, autorov na voľnej nohe, výtvarných umelcov: žiadne regionálne rozdiely	Neaplikovali	Sadzba DPH na knihy, tlač, zvukové záznamy, video, premietania filmov, autorov v slobodnom povolani, vizuálnych umelcov (vizuálne umenie, sochárstvo, maľba,...)	IP2: Hodnota 1 výpožičky na 1 používateľa.
	20. Daňové stimuly týkajúce sa darov a sponzoringu (KEA 2008)	Daňové stimuly týkajúce sa darov a sponzoringu	Príjem 2 % daní z príjmu na 1000 obyvateľov (rozhodni.sk, 2012)	Daňová podpora darcovstva a sponzoringu	IP3: Získavanie mimorozpočtových financií
	21. Priame verejné výdavky na kultúru (KEA, 2008, The Economy of Culture)	Priame verejné výdavky na kultúru	Bežné a kapitálové výdavky regiónu na 1000 obyvateľov (VÚC, 2012)	Verejné výdavky na kultúru (objem prijatých dotácií subjektov ŽSK)	IP1: Podiel výdavkov na 1 obyv. sídla na prevádzku knižnice.
	22. Úroveň štátneho financovania kinematografie (European Audiovisual Observatory, KORDA)	Úroveň štátneho financovania kinematografie	Výdavky audiovizuálneho fondu na 1000 obyvateľov (AVF, 2012)	Úroveň štátnej (verejnej) podpory vo vzťahu k filmu (Výdavky ŽSK na podporu podujatí týkajúcich sa filmovej tvorby [€])	
	23. Úroveň štátneho financovania verejnoprávnej televízie (European Audiovisual Observatory)	Úroveň štátneho financovania verejnoprávnych médií (televízie)	Výdavky Regionálneho operačného programu (ROP) "Integrácia prírodných a kultúrneho potenciálu" a priemerné výdavky za 3 roky projektu Európskeho hlavného mesta kultúry (2011 - 2013) na 1000 obyvateľov (MK SR 2012)	Úroveň štátnej (verejnej) podpory pre verejnoprávne médiá (resp. TV)	
			Výdavky ministerstva kultúry na 1000 obyvateľov (MK SR 2012)	Objem financií na propagáciu ŽSK v regionálnych TV a v rádiách	IP4: Propagácia knižníc v TV a rádiách
	Regulačné opatrenia s cieľom vytvoriť duševné vlastníctvo				
24. Suma vybraná za práva autorov v oblasti hudby na obyvateľa (CISAG)	Suma vybraná za práva autorov hudby na obyvateľa.	Neaplikovali	Suma vybratá za autorov hudby per capita (Príjmy SOZA za používanie hudobných diel v SR)		

Obrázok 25 Index kreativity knižnice - matrix piliera IP

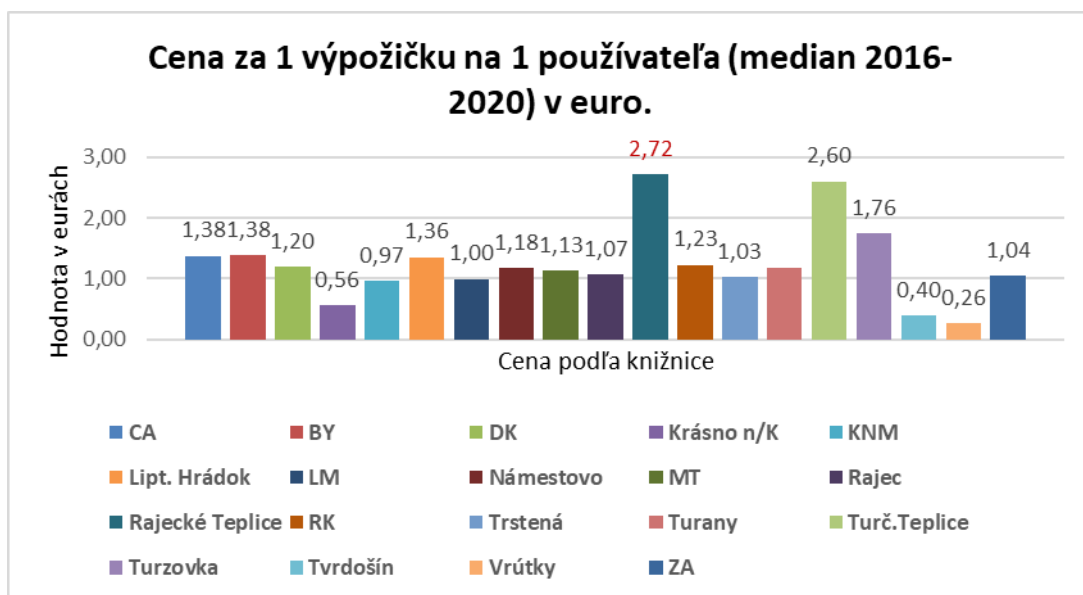
IP 1: Podiel výdavkov na 1 obyv. sídla na prevádzku knižnice.

Obrázok 26 Rozdiel v dotáciách v rokoch 2016 – 2020 na 1 obyvateľa sídla knižnice

Je možné pozorovať zvyšujúcu sa tendenciu dotácií v posledných dvoch sledovaných rokoch, čo môže byť spôsobené aj rastúcimi nákladmi na prevádzku knižníc. V rokoch 2017 až 2020 mala najvyššiu dotáciu na 1 obyvateľa knižnica v Dolnom Kubíne.

IP 2: Hodnota 1 výpožičky na 1 používateľa.

Obrázok 27 Cena za 1 výpožičku na 1 používateľa (vlastné spracovanie)

Medián hodnoty pre Mestskú knižnicu v Rajeckých Tepliciach bol vyrátaný len z rokov 2016-2018, nakoľko v ďalších dvoch rokoch dáta nepoznáme. K tomuto výpočtu sme dospeli z dát výdavkov na 1 používateľa a z dát o počte výpožičiek na 1 používateľa. Vhodným prístupom, ktorý pomôže argumentmi zdôvodniť vynaložené náklady, je zisťovanie návratnosti investície metódou ROI – v kombinácii s WTP – ochotou platiť za službu, u používateľov knižnice, nakoľko táto metóda môže pomôcť pri hodnotení efektívnosti vynaložených nákladov a to najmä u menších mestských knižníc a demonštrovať tak ekonomickým jazykom verejné dobro, ktoré takýmto

spôsobom prinášajú. Metóda priamo u používateľov knižnice zisťuje aj to, koľko im knižnica ušetrila financií tým, že si knihu požičali oproti kúpnej cene knihy. Tu chceme poznamenať, že náklady na 1 výpožičku sú rádovo nižšie ako priemerné ceny kníh (či už tlačенých, e-kníh, alebo audio kníh), čím knižnice generujú verejné blaho a hodnotu pre používateľov najmä z rôznorodého sociálneho prostredia. Ďalšie zisťované ukazovatele:

IP 3: Získavanie mimorozpočtových financií

Povedomie knihovníkov o tom, akým spôsobom knižnica dopĺňa finančné zdroje do svojho rozpočtu je dôležité z hľadiska vyhľadávania ďalších príležitostí na dopĺňanie zdrojov pre rozvoj knižníc. Aj z toho dôvodu dotazník zisťoval ich oboznámenosť s týmto faktorom, vplývajúcim na ďalší rozvoj knižníc. Najčastejšie respondenti uviedli darcovstvo a využívanie zdrojov z Fondu na podporu umenia.

IP4: Propagácia knižníc v TV a rádiách

V rozhovoroch sme zisťovali aj spokojnosť s podporou od zriaďovateľa. Z pohľadu regionálnych knižníc je stav uspokojujúci, aj keď priznávajú isté rezervy. Z hľadiska mestských knižníc je stav u niektorých pomerne alarmujúci, nakoľko ich potreba rekonštruovať priestory, či rozširovať služby je akútna, aby si aspoň udržali návštevnosť v knižniciach, čo niektorí zriaďovatelia nereflektujú.

Kultúrne – kreatívne výstupy (KV)

V súvislosti s výskumnou otázkou **VO3i: Aká je úroveň a objem kreatívnych a kultúrnych výstupov v knižniciach**, sme navrhli zameranie na štyri ukazovatele: výnosy z vlastnej činnosti, podnikateľskú činnosť knižníc, kultúrnu ponuku knižníc a ich edičnú činnosť. **V rozhovoroch** k tomuto pilieru kreativity bol ďalej zisťovaný aj prístup knižníc k podnikateľskej činnosti. Z konštatovaní riaditeľov knižníc môžeme sumarizovať, že chýba detailnejšia špecifikácia toho, čo knižnice môžu v tejto oblasti robiť, čo spôsobuje neistotu (prenájom priestorov áno, predaj darčkových predmetov nie – lebo je potrebná pokladňa a komplikuje sa účtovníctvo). Na jednej strane necítia v tomto konkrétnu podporu zo strany zriaďovateľa, aj keď na strane druhej zriaďovateľ požaduje zvyšovanie vlastných príjmov knižníc.

Pilier / v riadku subindex	KEA EIK (2009)	SIK (Slovenský Index Kreativity) okruhy: Hudec, Klasová (2016)	Slovenský Index Kreativity (SIK) položky: Hudec, Klasová (2016)	Index kreativity ŽSK - Čorejová a kol. (2015)	Index kreativity knižníc
6 Kreatívne výstupy (výstupy kultúrnej produkcie) (KV)	Ekonomický prínos kreativity				Ekonomický prínos
	25. Pridaná hodnota kreatívneho priemyslu ako % HDP (KEA 2006, Economy of culture)	Percento hodnoty kreatívneho priemyslu vyjadreného k % HDP	Pridaná hodnota kreatívneho priemyslu ako % podiel na HDP regiónu (Fin.správa 2012, iba PO, iba niektoré odvetvia)	Hodnota kreatívneho priemyslu vyjadrená v pomere k % HDP	KV1: Podnikateľská činnosť knižníc
	26. Obrat v hudobnom priemysle per capita (IFPI)	Obrat v hudobnom priemysle per capita	Tržby (PO, FO) v hudobnom priemysle: Príprava a zverejňovanie hud.nahrávok na 1000 obyvateľov (Fin.správa 2012)	Obrat v hudobnom priemysle vyjadrený per capita	KV2: Výnosy z vlastnej činnosti
	27. Obrat v knižnom priemysle per capita (Eurostat)	Obrat v knižnom priemysle per capita	Tržby v knižnom priemysle: Vydávanie kní na 1000 obyv. (Fin.správa 2012)	Obrat v knižnom priemysle vyjadrený per capita	
	28. Obrat v kinematografickom priemysle per capita (European Audiovisual Observatory)	Obrat v kinematografickom priemysle per capita	Tržby v kinematografickom priemysle na 1000 obyv. (MK SR 2012)	Obrat v kino priemysle vyjadrený per capita	
	Iné prínosy/výsledky kreatívnych aktivít				Iné prínosy
	29. Počet celovečerných filmov vyrobených ročne a per capita (European Audiovisual Observatory)	Počet hraných filmov produkovaných ročne a per capita	Počet výstav v galériách a múzeách a počet predstavení (divadlo) na 1000 obyvateľov (MK SR 2012)	Počet hraných filmov produkovaných ročne a per capita	KV3: Kultúrna ponuka knižníc
	30. Počet vydaných nahrávok per capita (IFPI)	Počet nahrávok publikovaných ročne a per capita	Neaplikovali	Počet nahrávok publikovaných ročne a per capita (Hudobné telesá a koncerty v SR v roku 2012)	
	31. Počet kníh publikovaných za rok a per capita (UNESCO)	Počet kníh vydaných ročne a per capita	Počet výtlačkov kníh na 1000 obyvateľov	Počet kníh publikovaných ročne a per capita	KV4: Edičná činnosť knižníc
	32. Počet prihlášok dizajnu na mil. obyvateľov. (OHIM/Eurostat)	Počet prihlášok dizajnu na mil. obyvateľov	Počet dizajnových prihlášok na 1000 obyv. (Patent.úrad, priemerná ročná hodnota za roky 2011-2014)	Počet prihlášok dizajnu na milión obyvateľov	

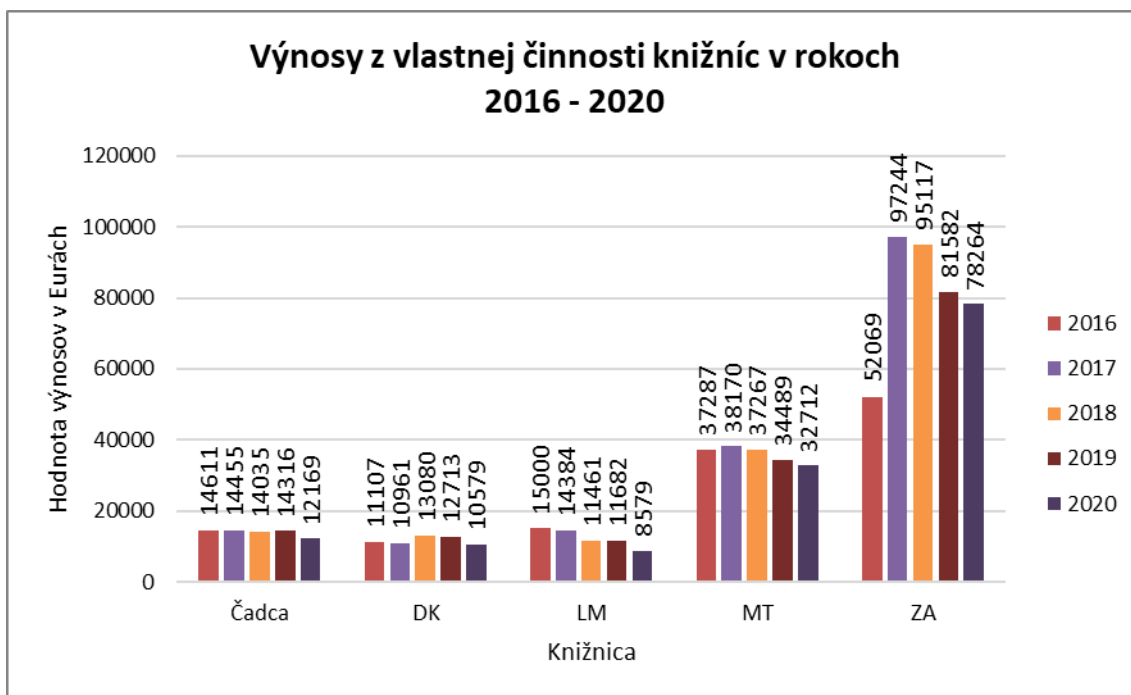
Obrázok 28 Index kreativity knižnice – matrix piliera KV

KV 1: Podnikateľská činnosť knižníc

V rozhovoroch s riaditeľmi knižníc zaznela aj otázka, či si knižnice vedia predstaviť aktívne získavať finančné zdroje cez podnikateľskú činnosť. Ani jedna z knižníc sa intenzívne o takúto činnosť nesnaží. Ak by však mali nejako podnikáť, bolo by to v spojitosti s knihami a jedna knižnica si vie predstaviť spoluprácu s miestnou rozhlasovou stanicou.

KV 2: Výnosy z vlastnej činnosti

Merateľný ukazovateľ pre pilier KV bol dostupný len pre knižnice na regionálnej a krajskej úrovni.

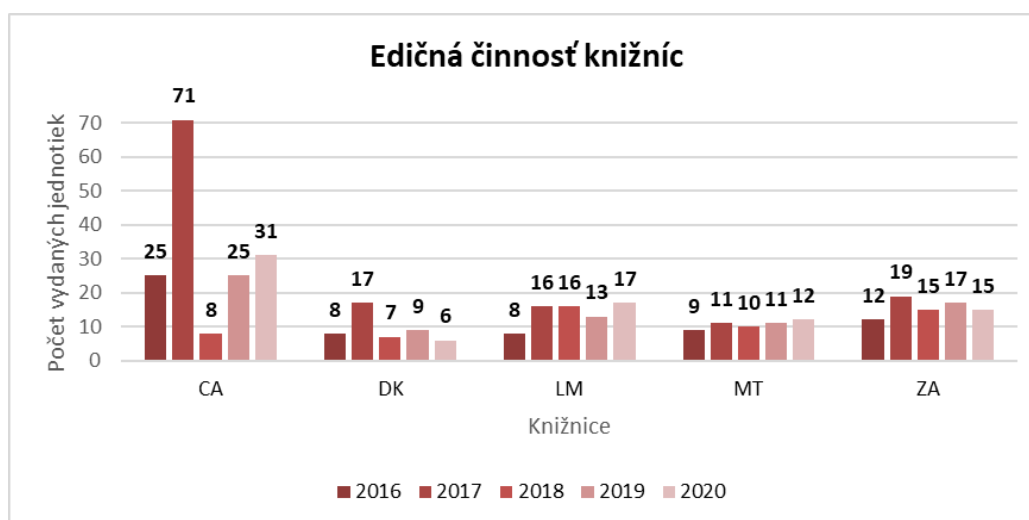
Obrázok 29 Výnosy z vlastnej činnosti knižníc v rokoch 2016 – 2020 (zdroj: Výročné správy regionálnych knižníc)

KV 3: Kultúrna ponuka knižníc

Riaditelia v rozhovoroch deklarovali, že knižnice fungujú pre komunitu a niektoré to naplňujú aj svojimi službami, napríklad poskytujú jazykové konzultácie, kde učiteľ – dobrovoľník pomôže žiakovi, študentovi s problémom, alebo na báze dobrovoľníctva knižnica poskytuje tri krát do týždňa konzultácie so psychológom.

KV 4: Edičná činnosť knižníc

Jedným z merateľných ukazovateľov piliera KV bola edičná činnosť knižníc, ktorú sme zisťovali z výročných správ. V priebehu rokov 2016 – 2020 bola edičná činnosť v knižniciach v LM, MT a ZA pomerne stabilná. Knižnica v Čadci vykázala v roku 2017 vo svojej správe 71 publikácií, brožúr, čo vysoko presahuje priemer ostatných knižníc a aj po poklese v roku 2018 si v nasledujúcich rokoch udržiava prvé miesto v počte edičných výstupov spomedzi týchto regionálnych knižníc.

Obrázok 30 Edičná činnosť RK a RKK v ŽSK

3.5 Interpretácia výsledkov výskumu

V tejto časti chceme zhrnúť zistenia z primárneho i sekundárneho výskumu pertraktovanej témy i z mapovania v EÚ. Jedným z cieľov práce bolo analyzovať realizovaný kvantitatívny i kvalitatívny výskum a komparovať ho s dostupnými stratégiami a nástrojmi implementovanými, alebo navrhovanými na úrovni kraja i SR, čím sme chceli nájsť a vyplniť medzery v poznaní, prípadne nájsť nové súvzťažnosti a prieniky vhodné na ďalšie skúmanie a následne identifikovanie potrebných zmien.

Zároveň sa opätovne dostávame k výskumným otázkam č. 3 a č. 6, ktoré riešili či je možné analyzovať knižnice – pamäťové inštitúcie – z pohľadu kreatívnej ekonomiky a indexu kreativity a či je možné zadefinovať potenciál knižníc pre KKP.

Medzisektorovou spolupracou a vytvorením klastra regionálnych knižníc bolo možné dosiahnutie vyššieho komfortu používateľov pri zavedení digitálneho čitateľského preukazu, čo považujeme za príklad a potvrdenie postavenia knižníc (pamäťových inštitúcií) ako aktívnych organizácií aj v rámci kreatívnej ekonomiky.

Domnievame sa, že je možné nazeráť na knižnice z pohľadu indexu kreativity. Potrebná je k tomu ale kooperácia knižníc, či iných pamäťových inštitúcií a ochota dopracovať štatistické ukazovatele, s ktorými bude následne možné pracovať. Výhodou indexu kreativity je aj implementácia aspektu kreatívnej triedy v pilieri ľudského kapitálu, ale aj otvorenosti a diverzity, akcentujúcej inkluzívny prístup komunity na úrovni regiónu či mesta ku kultúre, čo je v súlade s udržateľným prístupom Agendy 2030.

Kvalitatívny výskum ukázal, že participujúci riaditelia knižníc, neidentifikujú pojem kultúrny a kreatívny priemysel, či kreatívna ekonomika v súvislostiach s knižnicou, ale niektorý z nich svojim konaním aplikujú princípy vedúce ku aktívnej role knižnice v KKP. Zároveň boli odhalené medzery v dátach i v činnostiach knižníc, ktorých poznanie a následné realizovanie nápravy, môže pomôcť knižniciam zveľaďovať svoj potenciál a tým prilákať spolupráce s ďalšími inštitúciami, čo povedie k aktívnejšiemu pôsobeniu knižníc v KKP. Navrhujeme tiež odporúčania, ktorých implementácia môže pomôcť knižniciam poukázať na svoj prínos a hodnotu a tým vyrokovať lepšie podmienky od zriaďovateľa.

Knižnica nie je len miestom, kde sa požičiavajú knihy, ale má byť aj bezpečným miestom a azylom pre všetkých v komunite, bez akýchkoľvek bariér. Služby by mali presahovať tradičné výpožičné služby a v dobe digitálnych technológií si majú knižnice vydoberť svoje miesto aj v tejto oblasti, napríklad aj svojim pretvorením sa na tzv. Mediatéky, ktoré poskytnú priestor na výuku rôznorodých tém, umožnia nezávislým inštitúciám predstaviť svoje projekty a činnosť a stanú sa miestom prepájania inštitúcií, miestom pre diskusie, nápady a akceptáciu rôznorodosti.

V tejto časti je zámerom poukázať na príbuznosť a prelínanie deviatich stratégií, štandardov a manifestov na celosvetovej, európskej, národnej i regionálnej úrovni s výsledkami z mapovania v EÚ a s výsledkami kvalitatívneho i kvantitatívneho výskumu (trendov) a extrahovať základné prieniky a body do diagramu príbuznosti. Diagram zahrnul nasledovné: Európsky index kreativity (KEA 2009), Manifest knižníc (IFLA 2019), Stratégia knihovníctva 2015-2020, Východiská stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu (MK SR 2014), Reformy pre udržateľný rozvoj kultúry a kreatívneho priemyslu 2021 – 2026, Sústava povolání 2021, Vízia a stratégia

rozvoja Slovenska do roku 2030, Smart stratégia ŽSK (časť knižnice, 2021) a výsledky kvalitatívneho výskumu i trendy z kvantitatívneho výskumu.

Diagram pre svoj rozsah a povahu nebolo možné v plnom rozsahu aplikovať do tlačenej formy práce a preto je dostupný len v elektronickej forme. Prinášame ale základnú interpretáciu tohto diagramu:

- o okrem Reformy pre udržateľný rozvoj kultúry a kreatívneho priemyslu 2021 – 2026 sa v každej zaradenej stratégii, manifeste, či publikácii v diagrame opakuje dôležitosť vzdelávania, čo korešponduje s trendami v knižniciach a zhoduje sa aj so zisteniami z mapovania v EÚ.
- o Vzdelávanie sa vyskytuje aj v pilieroch OD, KP a TE a IP a dostatočné financovanie je podmienkou pre vzdelávanie v digitálnej, mediálnej, či informačnej gramotnosť (z pohľadu techniky i ľudských zdrojov).
- o Domnievame sa, že KV knižníc budú rásť s nárastom starostlivosti o pracovníkov, s vhodnými podmienkami v knižniciach a s vhodným nastavením smerovania, ktoré je rozpracované v odporúčaniach vychádzajúcich zo všetkých primárnych a sekundárnych dát vrátane diagramu a podoporené budú ich merateľné ukazovatele vo forme silného štatistického zisťovania.

Odporúčané smerovanie knižníc:

Všeobecné:

- Konzistentne zbierať dáta ku viacerým kategóriám. Týka sa to aj regionálnych knižníc (rôzne spôsoby vykazovania v rámci rokov), ale odporúčanie začať zbierať tieto dáta je vhodné a žiaduce aj pre mestské knižnice, nakoľko tieto dáta a silné štatistické podklady môžu zohrať úlohu pri argumentácii so zriaďovateľom:
  - o sledovať samostatne počet podujatí pre znevýhodnené skupiny (sociálne, zdravotne a seniori – možnosť sledovať aj jednotlivo). V správach RK a RKK sú dáta uvádzané v rámci textu, pričom je oveľa jednoduchšie zaradiť tento počet do súhrnnej tabuľky keď sú jednotlivé kategórie sledované, alebo boli vnorené do kategórie dospelý.
  - o počet VŠ študentov z počtu čitateľov (údaj poukazuje na potenciál vplyvu knižnice na kreatívnu triedu);
  - o zbieranie dát a ich zverejňovanie prispieva k transparentnosti inštitúcií, čo môže pozitívne vplývať na používateľov a udržiavať ich sympatie a ochotu inštitúciu navštíviť.

1 Ľudský kapitál

- **Počet pracovníkov a ich zahltenosť** – vyriešiť nízky počet knihovníkov – pracovníkov v knižnici;
- **Angažovanosť pracovníkov** – možný súvis so zahltenosťou pracovníkov, finančné ohodnotenie pracovníkov v kultúre je nízke – riešenie je v rukách zriaďovateľov, knižnice môžu získať doplňujúce ohodnotenie napr. cez projekty, čo ale nie je systémové riešenie; diskutabilná je požiadavka zjednodušenia výpovede pracovníkovi pre nespokojnosť s pracovnou angažovanosťou, ktorá vystala z rozhovorov – v prvom rade je potrebná manažérska zručnosť vedenia knižnice na riešenie situácie a vhodná komunikácia so zamestnancom; pružnosť pracovného práva pri výkone práce vo verejnom

záujme je daná legislatívou – riešením môžu byť kvalitné právne služby pre knižnicu – možná zmena pracovnej náplne;

- **Vzdelávanie používateľov:**
  - systematizácia spolupráce medzi knižnicami i ďalšími pamäťovými inštitúciami a školami – vhodným riešením je legislatívna úprava, alebo memorandum o spolupráci na úrovni kraja, ktoré môžu iniciovať i knižnice;
  - pri tvorbe stratégií knižníc myslieť na posun na sociálnej úrovni, ale aj na sociálne znevýhodnených.
  - vytvoriť prostredie vhodné na neformálne vzdelávanie;
- **Vzdelávanie knihovníkov:**
  - vytvoriť koncepciu vzdelávania knihovníkov a manažérov knižníc, špeciálne sa zamerať (okrem vzdelávania v oblasti technológií, sociálnych sietí a projektových zručností) na mäkké zručnosti vrátane komunikačných, či emočnej inteligencie (ako o tom píše Shaffer 2020);
  - prostredie vhodné na neformálne zdieľanie znalostí; zavedenie „opatrovníka – tútora“ pre novoprijatých knihovníkov, čím sa vhodne zabezpečí vzájomný prenos znalostí.
- Pozitívom v RK a RKK je, že sa riaditelia knižníc aktívne zapájajú do diskusie o smerovaní kultúrnej sféry v kraji – napr. participácia na príprave Smart stratégie ŽSK. Vhodné je pokračovať v podobných aktivitách.

2 Otvorenosť a diverzita

- **Otvorenosť knižnice pre znevýhodnené skupiny používateľov** je jedným zo základných faktorov jej fungovania;
- Zistiť aké sú potreby komunity a práca s ňou; práca s rómskou komunitou v spolupráci so školami;
- **Otvorenosť voči komunite** – poskytnutie priestorov pre rôznorodé skupiny – knižnica ako inštitúcia otvorená pre všetkých, poskytovanie kvalitných a overených informácií, znalosť služieb – analyzovať vnímanie tohto ukazovateľa z pohľadu knihovníkov – prínos pre čitateľov.
- **Myslieť na používateľa a jeho perspektívu** – skúsenosť so situáciou, keď pracovníčka knižnice nevie vyhľadať vo vlastnom knihovníckom systéme požadované dáta a sama komentuje, že aké je to náročné pracovať v ňom a že používateľ nemá bez „zaškolenia“ šancu sa v ňom zorientovať.
- **Regionálny aspekt knižníc** – týka sa to regionálnych knižníc i krajskej knižnice ŽSK – uvedomenie si vplyvu na mestské knižnice a ich rozvoj;
- **Transparentnosť** – vykazovanie činnosti RK a RKK – zjednotiť; u MK začať s transparentným vykazovaním pokiaľ sa tak už nedeje.

3 Kultúrne prostredie

- **Rešpektovať potreby cieľových skupín** – študenti nepatria do skupiny „deti a mládež“, ale sú samostatnou skupinou. Doplnenie vhodného priestoru a jeho propagácia môže pomôcť pritiahnúť túto kategóriu čitateľov do knižnice;

- **Optimalizovať knižnice na súčasné požiadavky** – priestory – klimatická zmena, udržateľnosť, anticipácia potrieb používateľov, vybavenie knižníc vrátane technického; otvorená diskusia s knihovníkmi a vedením knižníc;
- **Zavádzať spolupráce na úrovni regionálnych, či mestských knižníc;**
- **Rozvoj medzinárodných spoluprác** – bude mať vplyv aj na vnímanie otvorenosti knižnice voči iným kultúram.

4 Technológie

- **Vzdelávanie zamerané na digitálne kompetencie:** ako upozorňuje Sektorová rada pre kultúru a kreatívny priemysel, „informatizácia, digitalizácia a súvisiaca potreba rozvoja digitálnej a informačnej gramotnosti ako rozvojového faktoru a nástroja zmeny charakteru práce v oblasti výkonu štandardných činností a služieb, napr. stále sa zvyšujúci podiel digitálnych informačných zdrojov, dokumentov a služieb v knižniciach; ovplyvnia nároky kladené na zručnosti terajších i budúcich pracovníkov v kultúre“ (SRI 2022). Potrebná je akceptácia nutnosti celoživotného vzdelávania knihovníkov. Je dôležité upozorňovať na túto problematiku už na úrovni vzdelávania budúcich pracovníkov v kultúre, ale aj na snahu o koncepčné nastavenie.
- Vidíme priestor pre **evaluáciu doteraz nastavení štandardov knižníc**, či prístupov zo strany zriaďovateľov. Komfort používateľa by mal byť meradlom pri využívaní služieb knižníc.
- **Technické vybavenie knižnice:** FabLab, Smart technológie, Bibliomaty, Bibliobusy – tu je potrebné počkať na Reformu štruktúry a kvality knižničnej siete, nakoľko má dôjsť k zmenám.
- **Knižnice ako Mediateky:** ako už bolo zmienené vyššie, knižnice sa v zahraničí menia na multifunkčné centrá, ktoré poskytujú všestranné služby a aktivity, okrem knižničných služieb ponúkajú tvorivé dielne zamerané na hudbu, či fyziku, výstavné siene a pod. (Prokopová 2012, s. 47).

Obrázok 31 Mediateka Meta Start, Varšava, 2012 (foto autor)

5 Inštitucionálne prostredie

- **Absolútna podpora od zriaďovateľa** – je zrejmé, že knižnice a ich podpora nie je zvyčajne hlavným záujmom zriaďovateľov. Náš výskum chce poukázať na nesmierny prínos, ktorý knižnice majú pre obyvateľov. Zároveň odporúča zistiť hodnotu knižnice cez aplikovanie metódy ROI a merania nemerateľných prínosov knižníc: odporúčanie pre knižnice: ŘEHÁK, Tomáš a kol. 2015. *Neoceniteľné služby knihovny a jak je ocenit.*

- **Zvýšiť objem súkromných a projektových zdrojov pre financovanie knižníc.** Na naplnenie tohto odporúčania zriadiť na úrovni regionálnych knižníc pozíciu projektového manažéra a experta na komunikáciu s verejnosťou (prípadne na úrovni ŽSK, zriaďovateľa). Možná je pomoc takéhoto experta aj snahám mestských knižníc v pôsobnosti RK.

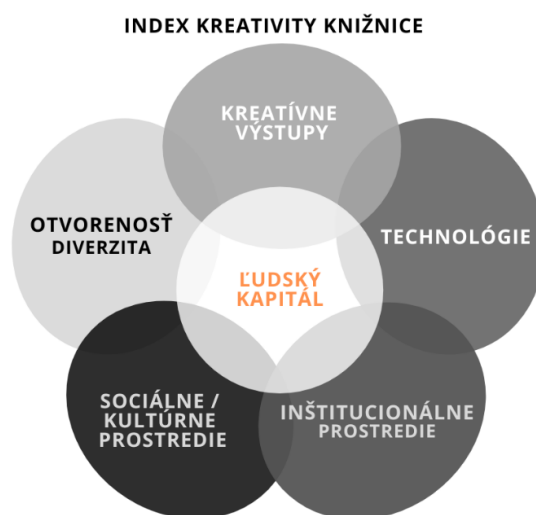
6 Kultúrne výstupy

- **Spoločný postup pri zavádzaní zmien**
  - na úrovni inštitúcie – knižnice: je vhodné pravidelné zisťovanie potrieb zamestnancov, zapájanie zamestnancov do diskusie o dôležitých úlohách a smerovaní knižnice – prínosom by mala byť dobrá informovanosť a zveľadenie pocitu zapojenia do chodu knižnice.
  - na úrovni skupiny inštitúcií – knižníc: kooperácia a spoločný postup pri získavaní financií pre digitálny čitateľský preukaz, či v projekte S knižnicou na každom kroku, jasne poukázal na dôležitosť spolupráce medzi knižnicami – prínosom by mali byť ľahšie dostupné i ďalšie potrebné technické, či iné inovácie v oblasti služieb.
  - Spoločné budovanie značky – aspoň na úrovni regiónu, resp. na úrovni kraja začať budovať spoločnú značku – prínos pre región môže byť v pozdvihnutí mestských knižníc v pôsobnosti regionálnej knižnice.
- Viacdrojové financovanie – iné príjmy – podnikanie – v súčasnom nastavení inštitúcií a nejasnosti, či už z ekonomického hľadiska, alebo z hľadiska pod-financovania inštitúcií, ktoré si nemôžu dovoliť zamestnanca vyťažiť ďalšou činnosťou, je rozbeh podnikateľskej činnosti knižníc pomerne nereálny. Zároveň je ochota knižníc na základe rozhovorov nízka, nakoľko sa hodnotia ako služby verejnosti.
- Reinvenčia - využívanie dostupných zdrojov novým inovatívnym spôsobom; Zmena paradigmy práce knižnice z toho čo používateľ očakáva od služieb pamäťových inštitúcií tak ako to bolo zaužívané, na posun k anticipácii a spolupráci inštitúcií s používateľmi čím vzniknú nové formy služieb.

Dodatočné:

- Informácie o počte KJ v knižniciach sú dostupné, nakoľko to vyplýva zo Štandardov pre verejné knižnice a tieto dáta budú potrebné pre implementáciu ROI.
- Manažment knižnice: mestské knižnice majú možnosť spojiť mesto s knižnicou v rámci rebrandingu identity mesta – miesta. Zmena spôsobu práce – v časoch krízy (napr. online), nezabúdať na ekologickú a digitálnu transformáciu pri rozvoji knižnice, komunikovať svoju hodnotu.

Súhrne môžeme konštatovať, že ľudský kapitál a vzdelávanie sa nachádzal v prepojení s každým pilierom kreativity. Preto sme aj graficky pozmenili pôvodný návrh EIK podľa KEA z roku 2006 a **do centra indexu kreativity inštitúcie – knižnice – sme umiestnili ľudský kapitál**, ktorého vysoká angažovanosť, ochota sa vzdelávať v rôznych oblastiach vrátane technológií, otvorenosť a tolerantnosť, sú potenciálom pre rozvoj kreatívnych a kultúrnych služieb pamäťových inštitúcií.

Obrázok 32 Index kreativity knižnice (vlastné spracovanie)

Čiastkovo sme sa už vyjadrili aj k výskumnej otázke č. 5, ktorá sa zameriavala na prípadnú zmenu kultúrnej politiky na národnej i regionálnej úrovni. V súhrne je možné konštatovať:

- **Koncepčné riešenie** je žiaduce na všetkých úrovniach (národná úroveň – regionálna úroveň – prístup zriaďovateľa)
- Je potrebné akcentovať kultúrne profesie a ich vzdelávanie, ale v nadväznosti na technické profesie, ktoré sú schopné implementovať technologické zmeny do prostredia kultúrnych inštitúcií. Nevyhnutnosťou je manažérske zázemie v kultúre, ktoré má holistické videnie. Takáto prepojenosť ponúka priestor na vznik inovácií a zvyšovanie konkurencieschopnosti všetkých participujúcich strán. Nevyhnutné je spracovať koncepciu vzdelávania knihovníkov.
- Viacdrojové financovanie – nastaviť jasné pravidlá pre prípadné podnikateľské aktivity knižníc.

Počas kvalitatívneho výskumu sme zistili, že na úrovni regionálnych knižníc ŽSK už odznela **dohoda o vytvorení pracovnej skupiny**, ktorá by sa mala vytvoriť v polovici roka 2022. Prínosom práce bolo zadefinovanie smerovania knižníc vychádzajúcich z teórie, ale aj spracovania dát z knižníc, ktoré mali poodhaliť reálny súčasný stav v knižniciach. Následná interpretácia a návrhy optimalizácie a koordinácie inštitúcií, knihovníkov i manažérov by mala napomôcť ďalšiemu rozvoju knižníc.

Výskum a jeho závery boli vyžiadané dvoma riaditeľmi regionálnych knižníc práve za účelom tvorby spoločnej stratégie rozvoja knižníc a mal by priniesť nové aspekty a prispieť tak k vhodnému nastaveniu ďalšieho smerovania knižníc. V rámci ďalšieho výskumu uvažujeme nad doplnením dát práve v užšej kooperácii a v súčinnosti s knižnicami. Diskusia v rámci knižníc môže priniesť zúženie niektorých pilierov a lepšie prispôbenie sa ukazovateľom. Zároveň vidíme potenciál v tom, že prinášame nové pohľady na zaužívané stereotypy, či už zo strany knižníc, ale aj zo strany zriaďovateľov. Knižnica má veľa možností ako prispievať ku kreatívnemu ekosystému mesta i okolitých okresov. Pri tvorbe ďalšej stratégie bude možné z predloženého vychádzať a následne ju doplniť o avizovanú stratégiu KKP 2030, ktorá má byť publikovaná v septembri 2022.

Diskusia

Šírka a hĺbka výskumu bola pomerne veľká a preto bolo vynechaných ešte niekoľko možných ďalších faktorov, ktoré do práce neboli implementované pre jej veľký rozsah. Predpokladáme po doplnení dát dotazníka možnosť tieto dáta vyhodnotiť PCA metódou. Vplyv skúsenosti autora práce s prácou v knižnici, aj keď iného typu, bol určitým hendikepom, v zmysle istého ukotvenia v štandardoch pre prácu knižníc a práca sa preto snažila odhaliť ďalšie faktory, ktoré by pomohli hlbšie pochopiť tému pamäťových inštitúcií – knižníc z pohľadu KKP a kreatívnej ekonomiky. Zároveň bola táto skúsenosť aj výhodou pre orientáciu v problematike z pohľadu znalosti základných zákonov, či práce inštitúcií. Pri spracovaní dotazníka bolo aplikované prelinanie položiek, ktorých zámerom bolo identifikovať pravdivosť odpovedí, či prípadné odchýlenie sa od deklarovaného (napr. edičná činnosť). V budúcnosti zvážime, či ide o vhodný postup, aby nedošlo napríklad k odradeniu respondenta a tento postup prehodnotíme.

Limity

- Spolupráca so zamestnancami knižníc bola realizovaná na báze dobrovoľnosti, ochoty vyplniť dotazník, čo spôsobilo nedostatočnú spätnú väzbu. Z očakávaných 120 (na základe počtu knihovníkov v roku 2020) odpovedí bolo obdržaných len 34 vyplnených dotazníkov.
- Dostupnosť dát z menších knižníc, ktoré sú zriaďované mestom, bola pomerne nízka. Časť dát bola dostupná v súhrnných správach na webstránke Krajskej knižnice v Žiline, niektoré špecifické oblasti potrebné k nášmu výskumu (napr. počet VŠ študentov z počtu čitateľov) nebolo možné pre mestské knižnice získať, čo poukazuje na nekonzistentnosť zberu dát na rôznych úrovniach knižníc.
- Limitom pri realizácii výskumu bola pandemická situácia, nakoľko dopyt po dátach, či žiadosť o vyplnenie dotazníka ostala nenaplnená napr. aj z dôvodu uzatvorenia knižnice, či choroby zamestnanca. Zároveň na dopyt prišli odpovede, ktoré jasne odmietli participovať na výskume pre pracovnú vyťaženosť.
- Aj napriek výberu len jedného typu inštitúcií, stále išlo o pomerne širokú bázu inštitúcií, ktorých hĺbkové spracovanie bolo náročnou úlohou a bolo by vhodné pri ďalšom zbere dát pre ostatné pamäťové inštitúcie disponovať tímom spolupracovníkov.
- Pre nízku návratnosť dotazníka a nekonzistentnosť dát sme nemohli štatisticky vyhodnotiť dáta a deskriptívne pomenovala faktory a merateľné ukazovatele, ktoré bolo možné implementovať do indexu kreativity. Pôvodne mal výskum spracovať dáta aj s matematicko-štatistickými metódami, ktoré boli vybrané na základe viacerých odborných publikácií (Hendl 2006; Rabušic, Soukup, Mareš 2019; Collinsová 2017).

Záver

Pamäťové inštitúcie ochraňujú a sprostredkovávajú kultúru a kultúrne dedičstvo, ktoré je zachované pre súčasné a budúce generácie, aby poznali minulosť svojich predkov, vážili si kultúrne hodnoty. Kultúrne dedičstvo nezahŕňa len pamiatky v podobe hradov, zámkov, monumentov, ale aj zbierkových predmetov vo forme knihy, rukopisu, umeleckého diela a podobne. V historickom vývoji zastávali postupne svoje miesto archívy, knižnice a najmä v novodobej histórii aj múzeá a galérie. Všetky typy pamäťových inštitúcií na Slovensku už postupne prešli transformáciou, ktorú priniesla zmena vo vedení štátu v roku 1989. Transformovali sa zákony, ktoré upravovali ich činnosť aj po vzniku Slovenskej republiky. Tie-to inštitúcie v prvom rade slúžili ako bohatý zdroj poznania a informácií, boli miestami na spoznávanie minulosti, vnímanie súčasného i minulého, získavanie vedomostí, či na stretnutia a diskusie. V súčasnosti čelia zmenám, ktoré majú vplyv na ich činnosť v oblasti technológií, udržateľnosti a zmenám v očakávaníach ich návštevníkov a zákazníkov aj vďaka posunu na sociálnej úrovni.

Zamerali sme sa na hlavné body - faktory, ktoré spájajú pamäťové inštitúcie, a to najmä knižnice s rozvíjajúcim sa sektorom kreatívnej ekonomiky. Kultúrno-kreatívny priemysel je zvlášť v súčasnosti trendom, o ktorom sa veľa hovorí a ku ktorému vznikali v posledných desaťročiach mnohé stratégie na úrovni celosvetovej, európskej či na úrovni národných iniciatív a politik.

Zámerom práce bolo vyzdvihnúť teoretické hľadiská prepojenia knižníc s kultúrnym a kreatívnym priemyslom a tým aj ich prepojenia na kreatívnu ekonomiku. Zároveň sme definovali možné faktory na úrovni knižníc, cez aplikáciu ktorých sme zdefinovali nastavenie indexu kreativity knižníc.

Prínosom výskumu bolo zistenie stavu mestských a regionálnych knižníc z pohľadu šiestich pilierov kreativity, zistenia o štatistike týchto inštitúcií, ale aj doplnenie úloh a návrhov optimalizácie a koordinácie týchto inštitúcií. Poukázali sme na základné argumenty pre výber EIK ako premisy pre riešenie témy výskumu a podrobne zanalyzovala tento nástroj na hodnotenie kreativity i jeho adaptáciu na úroveň inštitúcií a jeho prepojenie na kreatívnu ekonomiku cez index kreativity. Tu musíme poznamenať, že nebolo jej cieľom dogmaticky dokázať prepojenie IK inštitúcií s ekonomickým zhodnotením, skôr poukázať na náznaky vplyvu kreativity na efekty v tejto oblasti, neopomenúc ale to, že prínos kultúrnych inštitúcií je smerovaný aj mimo organizácie, na používateľov knižníc, ktorých potenciál a kreatívne myslenie nie je možné jednoducho zanalyzovať, ale je predpokladaným výsledkom kultúrnej a kreatívnej činnosti inštitúcií. Nebolo možné posudzovanie obmedziť len na ekonomické výkony, ale vnímali sme aj ďalšie „spillover“ efekty, ktoré knižnice produkujú, a na ktorých sa majú a môžu aktívne podieľať. Dôležitým poznatkom bola zmena vnímania indexu kreativity, kde na úrovni organizácií – knižníc, dochádza k posunu fokálneho bodu z kultúrnych výstupov na **ľudský kapitál**. Základným argumentom je identifikácia prepojenia na vzdelávanie (formálne, neformálne, informálne – celoživotné) v každom z pilierov indexu kreativity. Toto poznanie môže byť rozhodujúcim pri ďalšom riešení problematiky prepojenia pamäťových inštitúcií na kultúrny a kreatívny priemysel a tým aj na kreatívnu ekonomiku.

Zoznam použitej literatúry

- ADORNO, Theodor W. a HORKHEIMER Max, 2002. *Dialectic of Enlightenment. Philosophical Fragments* [online]. Ed. Mieke Bal a de Vries, Hent. Transl. Edmund Jephcott. Standford: Standford University. 2002 [cit. 2020-01-22]. ISBN 0-8047-3632-4. Dostupné na: https://monoskop.org/images/2/27/Horkheimer_Max_Adorno_Theodor_W_Dialectic_of_Enlightenment_Philosophical_Fragments.pdf
- BAKHSHI, Hasan, Ian HARGREAVES and Juan MATEOS-GARCIA, 2013. *A manifesto for the creative economy*. [online] London: NESTA, 2013. [cit. 2019-10-08]. ISBN 978-1-84875-145-3. Dostupné na: <https://media.nesta.org.uk/documents/a-manifesto-for-the-creative-economy-april13.pdf>
- BALKÓCIOVÁ, M., 2008. Štandardy verejných knižníc v Slovenskej republike. [online] In: *ITlib 4/2008*. [cit. 2021-02-09]. Dostupné na: <https://itlib.cvtisr.sk/clanky/clanek1243/>
- BALOG, Miroslav a kol., 2013. *Inovatívne Slovensko* [online]. Bratislava: Slovenská inovačná a energetická agentúra, 2013 [cit. 2018-10-22]. ISBN 978-80-88823-55-1. Dostupné na: http://www.siea.sk/materials/files/inovacie/publikacie/publikacia_Inovativne_Slovensko_vychodiska_a_vyzvy_SIEA.pdf
- BALOG, Miroslav a kol., 2014. *Možnosti rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku* [online]. Bratislava: Slovenská inovačná a energetická agentúra, 2014 [cit. 2020-02-22]. ISBN 978-80-88823-56-8. Dostupné na: https://www.siea.sk/materials/files/inovacie/publikacie/publikacia_Moznosti_rozvoja_kreativneho_priemyslu_w_eb_SIEA.pdf
- BALOG, Miroslav, 2015. *Klastrová politika v podmienkach Slovenska*. [online]. Bratislava: SIEA, 2015. [cit. 2020-02-22]. ISBN 978-80-88823-62-9. Dostupné na: https://www.siea.sk/wp-content/uploads/inovacie/publikacie/studia_SIEA_Klastrova_politika_web.pdf
- BEDNÁŘ, Pavel, 2013. Kreativní klastry. In: Cikánek, M., 2013. *Kreativní průmysly - příležitost pro novou ekonomiku*. II. Praha: Institut umění - Divadelní ústav, 2013, s. 138-147. ISBN 978-80-7008-274-4.
- BEDNÁROVÁ, L., H. JANÁKOVÁ a M. ZAJKO, 2015. *Analýza súčasného stavu v oblasti inovačných aktivít firiem a spolupráce akademického a priemyselného sektora. Návrhy riešení komplexnej podpory firiem*. [online]. Bratislava: CVTI, 2015. Kód ITMS Projektu: 26240220092. [cit. 2021-10-23]. Dostupné na: https://npc.cvtisr.sk/userfiles/Analiza_inovacie_v_podnikoch_dlha_verzia.pdf
- Boston's Creative Economy [online]. 2005 [cit. 2019-07-09]. Dostupné na: <http://www.bostonplans.org/getattachment/01dec82-3ba5-4dea-a8d1-fdeaa39495d6/>
- BMWi, 2019. *2019 Cultural and Creative Industries Monitoring Report. Summary* [online]. Berlin: BMWi, 2019 [cit. 2020-02-14]. Dostupné na: https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Publikationen/Wirtschaft/cultural-and-creative-industries-monitoring-report-2019-summary.pdf?__blob=publicationFile&v=4
- BRÁZDILOVÁ, Magdaléna, 2014. *Dejiny pamiatkovej starostlivosti* [online]. © 2012, Pamiatkový úrad SR [cit. 2020-02-05]. Dostupné na: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/dejiny-pamiatkovej-starostlivosti>

BRITANNICA, 2021. Melvil Dewey. T. Editors of Encyclopaedia. [online] In: Encyclopedia Britannica. ©2021 [cit. 2021-12-22] Dostupné na: <https://www.britannica.com/biography/Melvil-Dewey>

CEDEFOP, 2011. Working and aging. Guidance and counseling for mature learners. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/cedefop---working-and-ageing---guidance-and-counselling-for-mature-learners-3062_en.pdf

CEDS, 2020. *O programe Kreativna Európa* [online]. 2020. [cit. 2020-02-21]. Dostupné na: <http://www.cedslovakia.eu/clanky/o-programe-kreativna-europa>

CIGLAN, Ivan, 2019. Knižnica ako platforma kreatívneho priemyslu v 21. storočí [online]. In: *ITlib, Informačné technológie a knižnice 1/2019*, s. 19 – 23. [cit. 2021-01-12]. ISSN 1336-0779. Dostupné na: <https://digitalnakniznica.cvtisr.sk/zoom/3577/view?page=21&p=separate&search=kreat%C3%ADvna%20ekonomika&tool=search&view=0,170,2481,3338>.

CIKÁNEK, M., 2009. Kreativní průmysly - příležitost pro novou ekonomiku. Praha: Institut umění - Divadelní ústav, 2009. ISBN 978-80-7008-231-7.

CIKÁNEK, M., 2013. Kreativní průmysly - příležitost pro novou ekonomiku. II. Praha: Institut umění - Divadelní ústav, 2013. ISBN 978-80-7008-274-4.

COLLINSOVÁ, Hilary, 2017. *Kreativní výzkum. Teorie a praxe výzkumu v oblasti tvůrčích odvětví*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav, Barrister & Principal, 2017. ISBN 978-80-7008-386-4.

COUNCIL OF THE EU, 2014. Priorities for the Work Plan for Culture 2015-2018. [online]. In: *Official Journal of the European Union* 23.12.2014, C 463/4. [cit. 2018-11-23]. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2014.463.01.0004.01.ENG

CREATING GROWTH, 2014. *Measuring cultural and creative markets in the EU. Study* [online]. © 2014 EYGM Limited. [cit. 2020-01-22]. Retrieved from: <http://www.creatingeurope.eu/en/wp-content/uploads/2014/11/study-full-en.pdf>

CRUZ, Santos Sara a Aurora A. C. TEIXEIRA, 2015. The magnitude of creative industries in Portugal: what do the distinct industry-based approaches tell us? [online]. In: *Creative Industries Journal*, 2015, Vol. 8, No. 1, s. 85-102. [cit. 2021-02-10]. Dostupné na: <http://dx.doi.org/10.1080/17510694.2015.1050298>

Cultural Heritage, 2017. Special Eurobarometer 466. Report. Europeans and Cultural Heritage. Slovakia [online]. © European Union, 1995-2019 [cit. 2020-02-09]. Dostupné na: https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/special-eurobarometer-europeans-and-cultural-heritage_sk.html

CVTI, 2021. *Štatistická ročenka – vysoké školy. Štujúci I. II. III. Stupňa podľa odborov a ročníkov*. [online] CVTI, 31.10.2021. [cit. 2022-05-02]. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-0-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-vysoke-skoly.html?page_id=9596

ČOREJOVÁ, Tatiana a kol., 2015. *Dimenzie kreatívnych odvetví v žilinskom regióne*. Žilina: Žilinská univerzita v Žilina, 2015. ISBN 978-80-554-1085-2

DCMS, 2001. *Creative Industries Mapping Document 2001* [online]. London: DCMS, 2001 [cit. 2020-02-17]. Dostupné na:

<https://web.archive.org/web/20080727060108/http://www.culture.gov.uk/images/publications/foreword.pdf>

DCMS, 2016. *DCMS Sectors Economic Estimates. Employment Update* [online]. © Crown copyright 2016. [cit. 2019-07-09]. Dostupné

na: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/546262/DCMS_Sectors_Economic_Estimates_-_Employment.pdf

DENATALE, D. a G. H WASSALL, 2007. *The Creative Economy: A New Definition.*

A Research Framework for New England and Beyond, Including an Economic Analysis of New England's Cultural Industries and Workforce. Rapport produit pour le New England

Foundation of the Arts (NEFA) [online]. Boston: NEFA. [cit. 2019-07-08]. Dostupné

na: <https://www.nefa.org/sites/default/files/documents/ResearchCreativeEconReport2007.pdf>

DRONYUK, Ivanna, Iryna MOISEIENKO a Jan GREGUŠ, 2019. Analysis of Creative Industries Activities in European Union Countries. The International Workshop on Digitalization and Servitization within Factory-Free Economy. In: *Procedia Computer Science* 160 (2019), p. 479 – 484 [online]. November 4-7, 2019. Coimbra, Portugal. [cit. 2020-01-25]. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050919317612>

ECIA, 2020. *About ECIA* [online]. 2020. [cit. 2020-02-18]. Dostupné na: <http://eciaplatform.eu/about-ecia/>

European Union, 2021. *Creative Europe 2021-2027 programme brings €2.44 billion to support the cultural and creative sectors.* [online] Published 26. May 2021 [cit. 2022-02-02]. Dostupné na: <https://culture.ec.europa.eu/news/creative-europe-2021-2027-programme-launch>

ESSNET-CULTURE, 2012. *European Statistical System Network on Culture* [online]. FINAL

REPORT. Luxembourg, 2012. [cit. 2019-07-08]. Dostupné

na: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2019.

Supporting cultural and creative sectors, Cultural and Creative Industries (CCIs) and related ecosystems

[online]. © European Union, 1995-2019. [cit. 2018-11-23]. Dostupné na:

https://ec.europa.eu/culture/policy/cultural-creative-industries_en

EURÓPSKA KOMISIA, 2010a. *Zelená kniha – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu* [online]

2010. Spravodajca Cappellini. [cit. 2020-01-22]. Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1cb6f484-074b-4913-87b3-344ccf020eef/language-en>

EURÓPSKA KOMISIA, 2010b. *Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu* [online]. 2010. Brusel. [cit. 2019-10-22].

Dostupné na: http://www.culture.gov.sk/extdoc/5041/STANOVISKO_EP

EURÓPSKA KOMISIA, 2016. *Spoločné oznámenie európskemu parlamentu a rade. Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy* [online]. [cit. 2020-01-22]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016JC0029&from=EN>

- EURÓPSKA KOMISIA, 2018. *10 European Initiatives* [online]. 2018. [cit. 2020-02-15]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/culture/content/heritage-related-skills_en
- EURÓPSKA KOMISIA, 2021. Hlavné úspechy regionálnej politiky v rokoch 2014-2020 – Slovensko. [online] [cit. 2022-01-27] Dostupné na: https://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/sk/policy/what/key-achievements/slovakia/
- EÚ, 2008. Európska stratégia pre kultúru v globalizovanom svete. Uznesenie, 10. apríla 2008 In: *Úradný vestník Európskej únie*, 15.10.2009. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:247E:0032:0041:SK:PDF>
- EÚ, 2017. Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/864 zo 17. mája 2017 o Európskom roku kultúrneho dedičstva (2018). [online] In: *Úradný vestník Európskej únie* [online]. L 131/1. 20. 5. 2017. [cit. 2020-01-23]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D0864&from=EN>
- EÚ, 2019. *Činnosti. Rok európskeho kultúrneho dedičstva* [online]. 2019 [cit. 2020-01-23]. Dostupné na: https://europa.eu/cultural-heritage/actions_sk.html
- ELIAŠOVÁ, Silvia, 2019. Motívy a metódy výskumu múzejného publika s dôrazom na podmienky slovenského múzejníctva. [online]. In: *Muzeológia a kultúrne dedičstvo* [online]. Roč. 7, č. 1, s. 27-39. [cit. 2019-08-12]. Dostupné na: http://www.muzeologia.sk/index_htm_files/mkd_eliasova.pdf
- EÚ, 2017. *Európsky rok kultúrneho dedičstva 2018*. [online]. © European Union, 1995-2019. [cit. 2020-02-09]. Dostupné na: https://europa.eu/cultural-heritage/about_en.html
- European Union, 2020. *Creative Europe. Monitoring Report 2019*. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. [cit. 2021-03-19]. ISBN 978-92-76-18984-8. Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f16e7fc0-ecc3-11ea-b3c6-01aa75ed71a1/language-en>
- EUROSTAT, 2022. *General government expenditure by function*. [online] Eurostat.[cit. 2022-02-28] Dostupné na: <https://lnk.sk/llq0>
- FLEW, Terry & Stuart CUNNINGHAM, 2010. Creative Industries after the First Decade of Debate. [online]. In: *The Information Society*, 26:2, 2010, s. 113-123. DOI: 10.1080/01972240903562753. [cit. 2020-05-11]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/41057846_Creative_Industries_After_the_First_Decade_of_Debate
- FLEW, Terry, 2012. *The Creative Industries: culture and policy*. [online]. Los Angeles, Calif.: SAGE, 2012. [cit. 2020-06-02]. ISBN 978-1-84787-576-1. Dostupné na: <https://books.google.sk/books?id=UNwfpWVBMgC&printsec=frontcover&hl=sk#v=onepage&q&f=false>
- FLORIDA, Richard, 2002a. *The Rise of the Creative Class: and how it's transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. New York: Basic Books, 2002. ISBN-13: 978-0465024766.
- FLORIDA, R., Ch. MELLANDER a K. KING, 2015. *The Global Creativity Index 2015*. [online]. Toronto: Martin Prosperity Institute, July 2015. [cit. 2021-03-03]. ISBN 978-1-928162-02-5 Dostupné na: <https://budstars.com/martinprosperity/Global-Creativity-Index-2015.pdf>

- GAŠPARÍK, Jozef, KRAMMER Jozef a Alena VÁCLAVOVÁ, 2017. *Príležitosti kreatívnej ekonomiky* [online]. Bratislava: IA MPSVR SR, 2017. [cit. 2018-11-26]. ISBN 978-80-89837-28-1. Dostupné na: https://www.ia.gov.sk/data/files/NP_CSD_II/Analyzy/Stat/Prilezitosti_kreativnej_ekonomiky.pdf
- GAŽOVÁ, Viera, 2006. Definovanie kultúry, funkcie kultúry, kultúrna politika. In: *Kultúra v Európe v období súčasných zmien*. Zost. Mária Krištofičová. Bratislava: Slovenský odborový zväz kultúry a spoločenských organizácií, 2006, s. 4-13. ISBN 8-969638-0-5.
- GAŽOVÁ, Viera, 2014. Pojem kultúrneho priemyslu a jeho metamorfózy. [online]. In: *Acta Culturologica Zv. 23. Metamorfózy kultúrneho priemyslu*. Ed. Viera Gažová. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014, s. 7-36. [cit. 2020-01-22]. ISBN 978-80-223-3729-8. Dostupné na: <http://docplayer.net/44351974-Acta-culturologica-zvazok-23-metamorfozy-priemyslu-kultury-viera-gazova-ed.html>
- GONDOVÁ, Daniela, 2018. Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva z pohľadu knižníc [online]. In: *Kultúrne dedičstvo pre všetkých! Knižnice 2018. Celoslovenská odborná konferencia*. Bratislava: Slovenská asociácia knižníc, 2018, s. 20 – 27. [cit. 2021-01-11]. ISBN 978-80-972135-1-0. Dostupné na: http://www.sakba.sk/dokumenty/2018/Zbornik_kniznice_2018.pdf
- GRIFFITHS, J-M. et. al., 2004. *Taxpayer Return on Investment in Florida Public Libraries: Summary Report*. [online] September 2004. State Library and Archives of Florida. [cit. 2021-09-06]. Dostupné na: <https://cefa.fsu.edu/sites/g/files/imported/storage/original/application/19565558cdceb1df3c8f7530352864a.pdf> a <https://dos.myflorida.com/library-archives/library-development/data/roi/>
- HAUTOVÁ, Júlia, 2008. Historický vývoj štátnych archívov na Slovensku. In: Júlia Ragačová ed. *Dejiny archívov na Slovensku*. Bratislava: MV SR, odbor archívov a registratúr, 2008, s. 14-19. ISBN 978-80-969122-8-5.
- HEATHER Carey, Rebecca FLORISSON and Lesley GILES, 2019. *Skills, talent and diversity in the creative industries*. Evidence synthesis and scoping: summary report. [online]. The Work Foundation, Lancaster University, November 2019. Creative Industries. Policy & Evidence Centre. Led by NESTA. [cit. 2021-01-04]. ISBN 978-1-913095-17-8. Dostupné na: https://www.lancaster.ac.uk/media/lancaster-university/content-assets/documents/lums/work-foundation/PEC-Evidence-synthesis-scoping_Work-Foundation-FINAL.pdf
- HECTOR, 2022. Hector Project - Industrial Heritage as key Competences for Tourist Operator Copyright. [online] ©2022 - Hector Project. [cit. 2021-08-09]. Dostupné na: <http://www.hector-training.eu/>
- HELLMUND, Tobias, Philipp HERTWECK, Désirée HILBRING et al., 2018. Introducing the HERACLES Ontology – Semantics for Cultural Heritage Management. [online]. In: *Heritage, 1*, 2018, p. 377–391. [cit. 2019-07-31]. Dostupné na: <https://www.mdpi.com/2571-9408/1/2/26/htm>
- HERITAGE-PRO, 2021. *Welcome to Heritage-Pro* [online]. © 2021 WordPress [cit. 2021-01-15]. Dostupné na: <https://heritage-pro.eu/>
- HESMONDHALGH, David, 2007. *The Cultural Industries*. Los Angeles: SAGE Publications, 2007. ISBN 978-1-41290-808-5
- HKU, 2010. *The Entrepreneurial Dimension of the Cultural and Creative Industries* [online]. Utrecht: Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, 2008. [cit. 2020-01-15]. Dostupné na: http://kultur.creative-europe-desk.de/fileadmin/user_upload/The_Entrepreneurial_Dimension_of_the_Cultural_and_Creative_Industries.pdf

- HORÁKOVÁ, Hana, 2012. *Kultura jako všelék. Kritika soudobých přístupů*. 1. vydanie. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2012. ISBN 978-80-7419-103-9.
- HORECKÁ, J. a R. NÉMETHOVÁ, 2019. *Zhrnutie výsledkov satelitného účtu kultúry a kreatívneho priemyslu SR (2012-2017)*. [online]. Edícia: Dokumenty. Bratislava: INFOSSTAT - Inštitút informatiky a štatistiky, december 2019. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2020/10/Zhrnutie_vysledkov_SU_KKP_SR_2012-2017_web.pdf
- HOSPODÁŘOVÁ, I., 2008. *Kreativní management v praxi*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6122-0.
- HOWKINS, J., 2001. *The Creative Economy. How People Make Money From Ideas*. London: Penguin Books, 2001. ISBN-13: 978-0140287943.
- CHCFE Consortium, 2015. *Cultural Heritage Counts for Europe* [online]. 2015 © Copyright CHCFE Consortium. [cit. 2020-01-22]. ISBN 978-83-63463-27-4. Dostupné na: https://issuu.com/europanostra/docs/chcfe_full-report/2
- ICOM, 2017. *Code of Ethics for Museums* [online]. © ICOM, 2017. [cit. 2019-08-13]. ISBN 978-92-9012-420-7. Dostupné na: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/ICOM-code-En-web.pdf>
- ICOMOS, 2002. Charta o kultúrnom turizme [online]. 2002. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: http://www.culture.gov.sk/extdoc/4271/Mexiko-Charta_o_kultur_turizme
- IFLA, 2017. *Preserving Cultural Heritage. An IFLA Guide* [online]. 2017 [cit. 2020-01-31]. Dostupné na: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/cultural-heritage/documents/preserving-cultural-heritage.pdf>
- IFLA, 2019a. *About IFLA*. [online]. 2019 [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <https://www.ifla.org/about>
- IFLA, 2019b. *Manifest knižníc pre Európu* [online]. ©2019 IFLA. [cit. 2020-01-31]. Dostupné na: <http://www.infolib.sk/files/dokumenty/2019-librarymanifestoforeurope-sk.pdf>
- IFLA, 2019c. *IFLA Strategy 2019-2024*. [online]. 2019. [cit. 2020-02-06]. Dostupné na: <https://www.ifla.org/strategy>
- IFLA, 2020. *IFLA Coach Training*. [online]. [cit. 2021-09-03]. Dostupné na: <https://www.ifla.org/ifla-coach-training/>
- IFLA, 2021. *Introducing: the 10-Minute Digital Librarian*. [online]. [cit. 2021-09-03]. Dostupné na: <https://blogs.ifla.org/lpa/2021/02/10/introducing-the-10-minute-digital-librarian/>
- IFLA, 2022. *CPDWL Podcast Project*. [online] [cit. 2022-04-22]. Dostupné na: <https://anchor.fm/ifla-cpdwl>
- JAŠOVÁ, Katarína a Alena VALJAŠKOVÁ, 2021. Možnosti budúcich trendov smerovania knižníc z pohľadu kultúrneho a kreatívneho priemyslu. [online]. In: *Knižnica : časopis pre knihovníctvo*. Roč. 22, č. 1 (2021), s. 28-38. Martin: Slovenská národná knižnica. ISSN (online) 1336-0965. Dostupné na: https://www.snk.sk/images/Edicna_cinnost/Casopis_Kniznica/2021/2021_04_23_04_Jasova.pdf
- JAUROVÁ, Zora, 2013. Kreativne mestá. In: CIKÁNEK, M., 2013. *Kreativní průmysly - příležitost pro novou ekonomiku. II*. Praha: Institut umění - Divadelní ústav, 2013, s. 126-137. ISBN 978-80-7008-274-4.
- JOHNOVÁ, Radka, 2008. *Marketing kulturního dědictví a umění*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2724-0.

- KAČÍREK, Ľuboš, 2016a. *Kultúrne dedičstvo Slovenska*. Vysokoškolské skriptá [online]. Bratislava: Muzeológia a kultúrne dedičstvo, o. z. 2016. [cit. 2020-01-22]. ISBN 978-80-89881-05-5. Dostupné na: http://www.muzeologia.sk/index_htm_files/Kulturne_dedicstvo_Slovenska.pdf
- KATUŠČÁKOVÁ, M., 2009. Znalostný manažment [online]. In: Informačné technológie a knižnice. Roč. 2009, č. 4. [cit. 2020-02-05]. Dostupné na: https://itlib.cvtisr.sk/archiv/2009/4/znalostny-manazment.html?page_id=1060
- KATUŠČÁKOVÁ, M., 2010. *Manažment znalostí: Sociálne aspekty*. ŽU: Edis, 2010. ISBN 978-80-551-0244-4.
- KEA EUROPEAN AFFAIRS AND PPMI, 2019. *Research for CULT Comitee – Culture and creative sectors in EU – Key future developments, challenges and opportunities* [online]. © European Union, 2019. [cit. 2019-07-22]. Dostupné na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/629203/IPOL_STU\(2019\)629203_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/629203/IPOL_STU(2019)629203_EN.pdf)
- KEA EUROPEAN AFFAIRS, 2006. *The Economy of Culture in Europe* [online]. Kodaň: KEA European Affairs, 2006 [cit. 2020-02-17]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/cultural-economy_en.pdf
- KEA, 2009a. *Towards a culture-based creativity index. Measuring Creativity*. Conference proceedings [online]. Brussels 28-29 May 2009 [cit. 2018-11-26]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/assets/evropska-unie/dokumenty-evropske-komise/study_impact_cult_creativity_06_09.pdf or <https://www.yumpu.com/en/document/read/5542159/towards-a-culture-based-creativity-index-kea>
- KEA, 2009b. *The Impact of Culture on Creativity*. A Study prepared for the European Commission (Directorate-General for Education and Culture). [online]. June 2009. KEA European Affairs. [cit. 2020-12-29]. Dostupné na: <https://keanet.eu/wp-content/uploads/2019/09/impactculturecreativityfull.pdf>
- KEA, 2020. *Manifesto for a Modern Cultural Policy*. [online] Sep. 15, 2020. © Copyright KEA European Affairs 2021. [cit. 2021-10-09]. Dostupné na: <https://keanet.eu/manifesto-for-a-modern-cultural-policy/>
- KERN, Philip and Jan RUNGE (KEA European Affairs), 2009. KEA briefing: towards a culture-based creativity index. Summary of KEA's report. [online] In: *Measuring creativity: Proceedings for the conference, "Can creativity be measured?"* Brussels, May 28-29, 2009, s. 191-205. Ed. Ernesto Villalba. © European Union, 2009. [cit. 2020-12-29]. ISBN 978-92-79-12862-2. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/280083642_Measuring_creativity_Proceedings_for_the_conferenceCan_creativity_be_measured_Brussels_May_28-29_2009
- KELEMEN, J. a kol., 2008. *Kapitoly o znalostnej spoločnosti*. Prvé vydanie. Bratislava: JURA EDITION, 2008. ISBN 978-80-8078-209-2.
- KESNER, L., 2005. *Marketing a management múzeí a pamiatok*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1104-4.
- KIA, 2017. *Podporíme umenie, tradície aj záchranu historických pamiatok* [online]. Copyright © 2017 KIA Motors Slovakia [cit. 13-08-2019]. Dostupné na: <https://www.kia.sk/sk/clanok/podporime-umenie-tradicie-aj-zachranu-historickych-pamiatok>

KLASOVÁ, S. a O. HUDEC, 2015. Kreativita založená na kultúre: regionálne rozdiely na Slovensku. In: Kol. autorov, 2015. *KRENAR – Kreatívna ekonomika – národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly*. Milan Buček, Štefan Rehák, Oto Hudec (editori). 1. vydanie. Bratislava: EKONÓM, 2015, s. 46-75. ISBN 978-80-225-3954-8.

KLOUDOVÁ, Jitka, 2009. Kreativní ekonomika a její měření. [online] In: *Ekonomický časopis/Journal of Economics*, vol. 57, 2009, č. 3, s. 247-262. [cit. 2020-02-20]. ISSN 0013-3035. Dostupné na: <https://www.sav.sk/journals/uploads/0920144503%2009%20Kloudova.pdf>

KLOUDOVÁ, Jitka a kol., 2010. *Kreativní ekonomika. Trendy, výzvy, příležitosti*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-7345-2.

Košice, 2020. *Kreatívna Ekonomika. Master plan 2013-2015*. [online]. Copyright © 2020 Creative Industry Košice n.o. [cit. 2020-02-11]. Dostupné na: <https://www.cike.sk/wp-content/uploads/2019/01/masterplansk-web1.pdf>

Krajská knižnica v Žiline, 2021. *Z histórie*. [online] [cit. 2021-01-09]. Dostupné na: <https://www.krajskakniznicazilina.sk/index.php/o-kniznici/z-historie/>

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika. Knihovna včr veřejná – panelové diskuse v krajích nad současností a budoucností veřejných knihoven. [online]. In: *Duha*, 2018, 32(3), s. 31-32. [cit. 2021-02-25]. ISSN 0862-1985. Dostupné na: <https://www.pablikado.cz/dokument/N815Tv311TBd9I70>

Kreatívna Európa, 2013. [online]. In: *Úradný vestník Európskej únie*, 20.12.2013, L 347/225. [cit. 2020-02-17]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1295&from=EN>

Kol. autorov, 2015. *KRENAR – Kreatívna ekonomika – národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly*. Milan Buček, Štefan Rehák, Oto Hudec (editori). 1. vydanie. Bratislava: EKONÓM, 2015. ISBN 978-80-225-3954-8.

Koncepcie CŽV, 2016. [online] Schváleno Ústřední knihovnickou radou ČR na 38. zasedání dne 5.12.2016. [cit. 2021-05-25]. Dostupné na: <https://ipk.nkp.cz/docs/celozivotni-vzdelavani/koncepcie-czv-pdf>

KUVÍKOVÁ, Helena, Jan STEJSKAL a Mária SVIDROŇOVÁ, 2014. *Neziskové organizácie – teoretické a ekonomické súvislosti*. Prvé vydanie. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2014. ISBN 978-80-557-0709-9

KUZMÍK, Jozef, 1968. Historické knižnice na Slovensku spravované Maticou slovenskou. In: *Knižničný zborník 1968*, I, s. 49-74 [online]. 1968 [cit. 2020-02-09]. Dostupné na: http://www.viks.sk/dkk/kz1968I_49_74.doc

KVASNIČKOVÁ, Adela, 2014. Kreativní priemysel ako obrat v definíciách kultúry? In: *Acta Culturologica*. Zv. 23. *Metamorfózy kultúrneho priemyslu*. Ed. Viera Gažová. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014, s. 37-60. ISBN 978-80-223-3729-8. [online] [cit. 2020-01-22]. Dostupné na: <http://docplayer.net/44351974-Acta-culturologica-zvazok-23-metamorfozy-priemyslu-kultury-viera-gazova-ed.html>

LEARN-IP, 2021. *Intellectual Property Rights and Geographical Indication Training for Cultural Heritage and Cultural Tourism*. [online] © 2021 LEARN-IP [cit. 2021-01-11]. Dostupné na: <https://learn-ip.eu/>

- LNOVSKÝ, L. a kol., 2014. Hodnotiaci model kultúrneho potenciálu [online]. Nitra: Katedra manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre, 2014 [cit. 2020-01-16]. ISBN 978-80-558-0726-3. Dostupné na: https://www.kmkt.sk/files/files/daaaf-UT_KD.pdf
- LERICHE, Frédéric a Sylvie DAVIET, 2010. Cultural Economy: An Opportunity to Boost Employment and Regional Development? [online] In: *Regional Studies*. 2010, roč. 44, č. 7, s. 807 – 811. [cit. 2021-03-20]. ISSN 1360-0591. doi:10.1080/00343401003732639. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/236670160_Cultural_Economy_An_Opportunity_to_Boost_Employment_and_Regional_Development
- LINHARTOVÁ, Jana a Kateřina TOMEŠKOVÁ, 2021. Memorandum o meziresortní spolupráci je na světě. [online]. In: *Duha: Informace o knihách a knihovnách z Moravy* 2021, 35(4) [cit. 2022-12-10]. ISSN 1804-4255. Dostupné na: <http://duha.mzk.cz/clanky/memorandum-o-meziresortni-spolupraci-je-na-svete>
- Liptovská knižnica GFB 2021.História. [online]. Liptovská knižnica GFB. [cit. 2021-03-26]. Dostupné na: <https://kniznicagfb.sk/historia/>
- LISÝ, Ján a kol., 2005. *Ekonomía v novej ekonomike*. Bratislava: Iura Edition, 2005. ISBN 80-8078-063-3
- LOR, P. J., 2019. What were librarians doing while Otlet was inventing documentation? The modernization and professionalization of librarianship during the Belle Époque. [online]. In: *JLIS.it*, 10, 3, September 2019, s. 18-33. ISSN 2038-1026. [cit. 2021-02-23]. Dostupné na: https://archive.org/details/jlis_it-12566
- MAP, 2022. Místní akční plán rozvoje vzdělávání. [online]. Místní akční plány © 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné na: <https://www.mapvzdelavani.cz/>
- MATTELART, Armand a Jean-Marie PIEMME, 1982. Cultural industries: the origin of an idea. [online]. In: *Cultural industries. A challenge for the future of culture*. Paris: UNESCO, 1982, s. 51 – 61. [cit. 2022-01-17] ISBN 92-3-102003-X. Dostupné na: https://unesdoc.unesco.org/in/documentViewer.xhtml?v=2.1.196&id=p::usmarcdef_0000049972&file=/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_02d71049-61d9-4476-b63b-9c1675d0f9f8%3F%3D049972engo.pdf&locale=en&multi=true&ark=/ark:/48223/pf0000049972/PDF/049972engo.pdf#%5B%7B%22num%22%3A3425%2C%22gen%22%3A0%7D%2C%7B%22name%22%3A%22XYZ%22%7D%2C-218%2C946%2C0%5D
- MAŤOVČÍK, Augustín, 2014. Gašpar Fejérpataky-Belopotocký. In: *Knižnica*, 2014, roč. 15, č. 1, s. 60-63. ISSN: 1336-0965. [online] [cit. 2020-02-09]. Dostupné na: http://www.snk.sk/images/Edicna_cinnost/Casopis_Kniznica/2014/Kniznica_2014_01.pdf
- MENGER, Pierre-Michel, 2010. *Cultural Policies in Europe. From a State to a City-Centered Perspective on Cultural Generativity* [online]. Tokyo: National Graduate Institute for Policy Studies, Discussion Paper 10-28, p. 1-9. [cit. 2020-01-10]. Dostupné na: <http://www.grips.ac.jp/>
- MF SR, 2020. *Revízia výdavkov na kultúru. Analýza*. [online] 15.7.2020 [cit. 2022-01-11]. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/hodnota-za-peniaze/revizia-vydavkov/kultura/>
- MH SR, 2015. *Koncepcia pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v Slovenskej republike* [online]. 2015 [cit. 2020-02-03]. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/pTlqvAqi.pdf>

MŠVVaŠ, 2018. *Národná klasifikácia vzdelania*. [online] 20.01.2018. [cit. 2022-01-13]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/files/3772.pdf>

Ministerstvo vnútra SR, 2022. *Dejiny archívu*. [online] © 2022 Ministerstvo vnútra SR. [cit. 2022-01-05]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?dejiny-archivu-1>

MIRRI SR, 2021. *Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja*. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupné na: <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2021/01/SLOVENSKO-2030.pdf>

MK SR, 2003. *Národná správa o kultúrnej politike SR*. Správa skupiny Európskych expertov. Ministerstvo kultúry SR, 2003. ISBN 80-968317-1-2.

MK SR, 2009. *Zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty* [online]. Ministerstvo kultúry SR, 2009 [cit. 31-07-2019]. Dostupné na: <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo-/muzea-a-galerie-eb.html>

MK SR, 2011. *Východiská koncepcie na podporu kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike* [online]. © 2020 Úrad vlády Slovenskej republiky, s. 3. [cit. 2020-01-19]. Dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/8110/1>

MK SR, 2014. *Východiská stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu v SR* [online]. Bratislava: MK SR, 2014. [2018-11-20]. Dostupné na: <https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/Vychodiska-strategie-rozvoja-kreativneho-priemyslu-v-SR.pdf>

MK SR, 2015. *Medzinárodný program UNESCO „Pamäť sveta“* [online]. 2015 [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <http://www.culture.gov.sk/vdoc/241/medzinarodny-program-unesco-pamat-sveta-280.html>

MK SR, 2017. *Európsky rok kultúrneho dedičstva* [online]. 2017 [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo-/ochrana-pamiatok/europsky-rok-kulturneho-dedicstva-31d.html>

MK SR, 2019a. Model centralizovanej podpory. Ilustratívny model fungovania kreatívnych centier v rámci PO3 IROP. Príloha č. 7. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/Priloha_7_Model_centralizovanej_podpory2.pdf

MK SR, 2019b. *Výzva na zakladanie kreatívnych centier. Výzva – centralizovaná podpora* [online]. 2019 [cit. 2019-07-09]. Dostupné na: <http://www.culture.gov.sk/podpora-projektov-dotacie/irop-po3-mobilizacia-kreativneho-potencialu-v-regionoch-/vyzva-centralizovana-podpora-2fe.html>

MK SR, 2019c. *Podrobná definícia odvetví kultúrneho a kreatívneho priemyslu. IROP 2014-2020. Prioritná os 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch*. [online] 2019 [cit. 2019-07-09]. Dostupné na: https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/Priloha_9_Definicia_KKP1.pdf

MK SR, 2020a. *Aktérov kultúrneho a kreatívneho priemyslu spája platforma ministerstva*. [online]. © MK SR, 10. decembra 2020. [cit. 2021-02-09]. Dostupné na: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/akterov-kulturneho-a-kreativneho-priemyslu-spaja-platforma-ministerstva/>

- MK SR, 2020b. *Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK-4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice*. [online]. 2020. [cit. 2021-02-09]. Dostupné na: https://www.snk.sk/images/Informacie_pre/Kniznice_a_knihovnikov/Dokumenty_pre_knihovnikov/Metodicke_usmernenie_MK_SR_Standardy_pre_verejne_kniznice.pdf
- MK SR, 2021. *Reformy pre udržateľný rozvoj kultúry a kreatívneho priemyslu*. [online]. Marec 2021. [cit. 2021-03-12]. Dostupné na: <https://lnk.sk/kvei>
- MK SR, 2022. *Štátne štatistické zisťovanie v oblasti kultúry za Slovenskú republiku – výsledky za rok 2020*. [online]. Aktualizované: 19. augusta 2021. [cit. 2021-10-05]. Dostupné na: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/statistika-kultury/vysledky/statne-statisticke-zistovanie-v-oblasti-kultury-za-slovensku-republiku-za-rok-2020/>
- MLEJOVÁ, Helena. 2018. *Strategický plán 2019 – 2022* [online]. Verejné knižnice. Bibliosféry 2018. Prezentácia. [cit. 2019-12-14]. Dostupné na: <http://bibliosfery.schk.sk/wordpress/vystupy-z-podujati/bibliosfery-2018/>
- MRUŠKOVIČ, Štefan, Jolana DARULOVÁ a Štefan KOLLÁR, 2005. *Múzejníctvo, muzeológia a kultúrne dedičstvo*. Banská Bystrica: UMB, 2005. ISBN 80-8083-160-2.
- MRVA, Marián, 2007. Kultúrne dedičstvo a možnosti jeho využitia v kultúrnom turizme s prihliadnutím na Žilinu a projekt Múzejná štvrť – Trojbrežie. In: *Žilinský región v dejinách Slovenska. Sídla a krajina*. Žilina: Považské múzeum, 2007. ISBN 978-80-88877-47-9.
- MŠVVaŠ, 2018. *Národná klasifikácia vzdelania*. [online] 20.01.2018. [cit. 2022-01-13]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/files/3772.pdf>
- MURGAŠ, F. a M. ŠEVČÍKOVÁ, 2011. *Geografický prístup k meraniu kreatívneho kapitálu Prípadová štúdia: Index kreatívneho kapitálu Slovenska*. In: *Creative and Knowledge Society*, Issue 2, December 2011. [cit. 2021-12-14]. ISSN 1338-5283. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/293452554_Geograficky_pristup_k_meraniu_kreativneho_kapitalu_Pr_ipadova_studia_Index_kreativneho_kapitalu_Slovenska
- MURPHY, Robert F., 1999. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-53-2
- MV SR, 2020a. Archívy, registratúry, heraldika. © 2020 Ministerstvo vnútra SR. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?archivnictvo-a-heraldika> ;
- MV SR, 2020b. Archívnictvo v Slovenskej republike. © 2020 Ministerstvo vnútra SR. [online] [cit. 2020-02-09]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?archivnictvo-v-slovenskej-republike>
- MV SR, 2022. *Štátne archívy na Slovensku*. © 2022 Ministerstvo vnútra SR. [cit. 2022-01-10]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?statne-archivy-na-slovensku>
- Mu.SA, 2020. *Mu.SA Project* [online]. Copyright © 2018. [cit. 2020-02-16]. Dostupné na: <http://www.project-musa.eu/about/>
- NEULOGY, 2013. *Správa o stave a potenciáli kreatívneho priemyslu na Slovensku*. [online]. Vypracované spoločnosťou Neulogy, a.s. na základe zmluvy o dielo MK – 51/2013/M pre Ministerstvo kultúry SR. November

2013. [cit. 2021-03-11]. Dostupné na: <https://docplayer.sk/198839585-Spr%C3%A1va-o-stave-a-potenci%C3%A1li-kreat%C3%ADvneho-priemyslu-na-slovensku.html>

NK ČR, 2020. *Koncepcie rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030*. Knihovny – pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury. Praha: NK ČR, 2020. [cit. 2022-03-19]. ISBN 978-80-7050-735-3. Dostupné na: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepcie-rozvoje-knihoven-2021-2027>

O'BRIEN, Dave, 2015. *Kulturní politika. Management, hodnota a modernita v kreativních průmyslech*. 1. vydanie. Z ang. originálu *Cultural Policy: Management, Value and Modernity in the Creative Industries*. Prekl. Jana Orgocká. Brno: Barrister & Principal, o.p.s.; Institut umění – Divadelní ústav, 2015. ISBN 978-80-7008-356-7.

OECD, 2001. *The Wellbeing of Nations. The Role of Human and Social Capital*. [online] © OECD 2001. ISBN 92-64-18589-5 [cit. 2021-03-28] Dostupné na: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264189515-en.pdf?expires=1648457322&id=id&accname=guest&checksum=D851E621F4E2178FA749ECFB147B58BE>

PALLANT, Julie, 2011. *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using the SPSS Program*. 4th edition. Australia: Allen & Unwin, 2011. ISBN 978-1-74237-392-8.

PAVLÍKOVÁ, Barbara a Roman ZIMA, 2014. *Kulturná politika Európskej únie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2014. ISBN 978-80-558-0603-7.

PETŘÍKOVÁ, Katarína, Anna VAŇOVÁ a Kamila BORSEKOVÁ, 2015. The role of creative economy in Slovak Republic. In: *AI & Society, Journal of Knowledge, Culture and Communication* (2015), Vol. 30, N. 2, p. 271-281. DOI 10.1007/s00146-013-0508-5. [cit. 2021-04-11]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/272031129_The_role_of_creative_economy_in_Slovak_Republic

PETRUSEK, Miloslav, 2007. *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86429-63-2.

PODUŠELOVÁ, Gabriela, 2010. Legislatíva pri odbornej ochrane predmetov kultúrnej hodnoty. [online]. In: *Odborná ochrana zbierkových predmetov*. Zborník príspevkov z konferencie. Bratislava: STM, 2010, s. 7-15. [cit. 2020-10-09]. ISBN 978-80-970250-2-1. Dostupné na: https://www.snm.sk/swift_data/source/odborna_verejnost/odporucana_literatura/zbornik_OOZP_webSTM.pdf

POTTS, A., 2021. *European Cultural Heritage Green Paper*. [online] Europa Nostra: The Hague & Brussels, 2021. [cit. 2021-06-12]. Dostupné na: https://issuu.com/europanostra/docs/20210322-european_cultural_heritage_green_paper_fu

POWTER, Andrew and Susan ROSS, 2005. Integrating Environmental and Cultural Sustainability for Heritage Properties. [online]. In: *APT Bulletin: The Journal of Preservation Technology* [online]. Vol. 36, No. 4, Sustainability and Preservation (2005), pp. 5-11. [cit. 2019-07-29]. Dostupné na: https://www.jstor.org/stable/40003157?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents

PRAVDOVÁ, Hana, 2015. *Manažment a marketing v kultúrnych inštitúciách*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2015. ISBN 978-80-223-4027-4.

PROKOPOVÁ, Alena, 2012. Nové médiá vo vzdelávaní a v profesionálnom raste knihovníkov. In: *Knižnica : časopis pre knihovníctvo*. Roč. 13, č. 11-12 (2012), s. 46-47. Martin: Slovenská národná knižnica. ISSN 1335-7026.

PRUDOVIČ, Marek, 2018. Múzeá a ich návštevnosť. In: *Acta regionalia*, roč. III/IXX, č. 1-2, s. 389-400. ISSN 2453-9252.

RAGAČOVÁ, Júlia, 2008. Z dejín špecializovaných verejných archívov na Slovensku. In: *Dejiny archívov na Slovensku*. Júlia Ragačová ed. Bratislava: MV SR, odbor archívov a registratúr, 2008, s. 119-125. ISBN 978-80-969122-8-5.

REHÁK, Štefan a Miroslav Šipikal, 2011. *Kvalitatívne metódy v regionálnom výskume*. Skriptá. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2011. ISBN 978-80-225-3166-5.

REHÁK, Štefan, 2015. Kreatívna ekonomika – Konceptné vymedzenie. In: Kol. autorov. *KRENAR: kreatívna ekonomika - národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly*. 1. vydanie. Bratislava: Ekonóm, 2015, s. 9-28. ISBN 978-80-225-3954-8.

ŘEHÁK, Tomáš a kol. 2015. *Neocenitelné služby knihovny a jak je ocenit*. Příručka ROI. [online] © Městská knihovna v Praze. [cit. 2021-08-30] Dostupné na: <https://www.mlp.cz/cz/dokumenty/?act=get&check=f7f156c3df31369dde6845e4954233d7&id=1482&noinc=1>

RISTVEJ, Jozef a Katarína KAMPOVÁ, 2010. *Vedecké Metódy*. [online]. In: Trilobit. Odborný vedecký časopis, č. 1/2010. [cit. 2020-12-02]. Dostupné na: <http://trilobit.fai.utb.cz/vedecke-metody>

RÖMEROVÁ, E., 2010. Fenomén kreatívnych průmyslů - nová příležitost růstu globální ekonomiky. [online]. In: *Ekonomika a management* 2/2010. [cit. 2020-01-22]. ISSN 1802-8934. Dostupné na: <https://www.vse.cz/eam/96>

ROSTÁŠOVÁ, M. a A. CHRENKOVÁ, 2011. Kreatívna ekonomika a regionálny rozvoj – nové výzvy pre výskumnú činnosť univerzít. [online]. In: *Význam ľudského potenciálu v regionálnom rozvoji*. 2. ročník. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, 22.-24. septembra 2011, Dudince. Podhájska: Východoeurópska agentúra pre rozvoj n.o., 2011, s. 259-270. [cit. 2021-02-25]. ISBN 978-80-970277-8-0. Dostupné na: <https://www.eeda.sk/dok/publikacie/zborniky/2011-zbornik-ludsky-potencial.pdf>

SAKÁLOVÁ, Elena, 1995. *Knižničný manažment*. Bratislava: CVTI SR, 1995.

SAVA, Diana a Alina BADULESCU, 2017. The Creative Economy: Facts and Figures.

In: *The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences* [online]. Tom. XXVI. 2nd issue. December 2017. [cit. 2018-11-20]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/322631634_The_creative_economy_facts_and_figures

SHAFFER, Gary L., 2020. *Emotional Intelligence and Critical Thinking for Library Leaders*. Fundamentals of Library Management. [online databáza]. ProQuest Ebook Central, Emerald Publishing Limited, 2020. [cit. 2022-04-05]. ISBN 978-1-78973-969-8. Dostupné na: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniza-ebooks/detail.action?docID=6143777>

SMITH, Adam, 2007. *Wealth of Nations*. [online]. Copyright © MetaLibri 2007. [cit. 2020-12-12]. Dostupné na: https://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf

Smernica IFLA pre služby verejných knižníc, 2010. Preklad Stasselová, S. [online]. In: *Knižnica*. Roč. 12, 2011, č. 11-12, s. 14-28. [cit. 2020-02-20]. Dostupné na: http://www.snk.sk/images/snk/casopis_kniznica/2011/november_december/14.pdf

- SNG, 2020. *História SNG*. [online]. Slovenská národná galéria © 2020 [2020-02-20]. Dostupné na: <https://www.sng.sk/sk/o-galerii/historia>
- SNK, 2014. *Ústredná evidencia HKF a HKD*. [online]. Copyright © 2014 Slovenská národná knižnica. [cit. 2019-07-29]. Dostupné na: <http://snk.sk/sk/zbierky-a-zdroje/historicke-kniznicne-dokumenty-a-fondy/ustredna-evidencia-hkd-a-hkf.html>
- SODB, 2021. *Počet obyvateľov podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v SR k 1. 1. 2021*. [online] © 2022 www.statistics.sk [cit. 2022-04-21]. Dostupné na: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-vzdelania/SR/SK0/SR>
- SOUKUP, Václav, 2000. *Přehled antropologických teorií kultury*. [online]. Praha: Portál, 2020. [cit. 2021-04-12]. ISBN 80-7178-929-1. Dostupné na: <http://www.nocka.sk/wp-content/uploads/2020/04/P%C5%99ehled-antropologick%C3%BDch-te%C3%B3rii-kult%C3%BAry.pdf>
- SRI, 2022. *Sektorová rada pre kultúru a kreatívny priemysel. Identifikácia kľúčových trendov a zmien ovplyvňujúcich sektor*. [online] Sektorovo riadené informácie. Copyright © 2022 [cit. 2022-03-13]. Dostupné na: <https://www.sustavapovolani.sk/sektorove-rady/sektorova-rada-pre-kulturu-a-kreativny-priemysel/o-sektore/identifikacia-klucovych-trendov-a-zmien-ovplyvnujucich-sektor/>
- STASSELOVÁ, Silvia, 2013. Úvod. In: *INFOS 2013*, s. 2-3. Bratislava: Spolok slovenských knihovníkov, 2013. ISBN 978-80-89586-07-3.
- STASSELOVÁ, Silvia, 2014. Míľniky rozvoja slovenského knihovníctva po roku 1989. 25 rokov po zmene spoločenských pomerov na Slovensku. [online]. In: *Knižnica*, roč. 15, č. 3, 2014, s. 3-20. [cit. 2020-02-09]. ISSN 1336-0965. Dostupné na: http://www.infolib.sk/files/aktuality/historia_slovenskeho_knihovnictva_po_1989_casopis_kniznica_3_2014.pdf
- STEINEROVÁ, Jela, 2000. Základy filozofie človeka v knižničnej a informačnej vede. In: KIMLIČKA, Š., J. STEINEROVÁ, G. ŽIBRITOVÁ a D. KATUŠČÁK, 2000. *Knižničná a informačná veda na prahu informačnej spoločnosti. Filozofický, systémový a historický pohľad*. Bratislava: Stimul, 2000, s. 9 - 55. ISBN 80-88982-29-4.
- STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK, 2009. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.
- STEJSKAL, Jan a Petr HÁJEK, 2015. Evaluating the economic value of a public service – the case of the Municipal Library of Prague. [online] In: *Public Money & Management*, 35, 2, 2015, s. 145-152. [cit. 2021-10-02]. Dostupné na: <http://dx.doi.org/10.1080/09540962.2015.1007711>
- ŠIMKOVIČ, Jakub, 2016. *Kreatívny priemysel v Európe a na Slovensku* [online]. In: *Euractiv. Policy Briefs, 18.2.2016*. [cit. 2021-01-11]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/veda-a-inovacie/linksdossier/kreativny-priemysel-v-europe-na-slovensku/>
- Štatistický úrad SR, 2016. *Slovenská republika a ciele udržateľného rozvoja Agendy 2030* [online]. 2016 [cit. 2019-12-18]. ISBN 978-80-8121-544-5. Dostupné na: https://phf.euba.sk/www_write/files/slides/2017-11-13-Agenda-2030.pdf

- ŠÚ SR, 2020. *Krajské mestá z pohľadu kvality života 2020*. [online] © Štatistický úrad SR, 12.05.2020. [cit. 2020-10-07]. ISBN 978-80-8121-814-9 (online) Dostupné na: Krajské mestá z pohľadu kvality života (statistics.sk)
- Štatistický úrad SR, 2021a. *Galérie* [online]. © Štatistický úrad SR, 15.12.2021. [cit. 2022-02-08]. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/ku3003rr/v_ku3003rr_00_00_00_sk
- Štatistický úrad SR, 2021b. *Knižnice* [online]. © Štatistický úrad SR, 31.8.2021. [cit. 2022-02-17]. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/ku5008rr/v_ku5008rr_00_00_00_sk
- Štatistický úrad SR, 2021c. *Knižnice* [online]. © Štatistický úrad SR, 15.12.2021. [cit. 2022-02-17]. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/ku3005rr/v_ku3005rr_00_00_00_sk
- Štatistický úrad SR, 2021d. *Múzeá a galérie* [online]. © Štatistický úrad SR, 31.8.2021. [cit. 2022-02-08]. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/ku5005rr/M%C3%BAze%C3%A1%20a%20gal%C3%A9rie%20%5Bku5005rr%5D
- Štatistický úrad SR, 2021e. *Múzeá* [online]. © Štatistický úrad SR, 15.12.2021. [cit. 2022-02-08]. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/ku3004rr/v_ku3004rr_00_00_00_sk
- Štatistický úrad SR, 2022. *Štátne štatistické zisťovanie v oblasti kultúry za Slovenskú republiku – výsledky za rok 2020*. [online]. © Štatistický úrad SR, 19.8.2021. [cit. 2022-02-01]. Dostupné na: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/statistika-kultury/vysledky/statne-statisticke-zistovanie-v-oblasti-kultury-za-slovensku-republiku-za-rok-2020/>
- ŠULLOVÁ, Zuzana, 2018. Vízie a trendy vs. realita v múzeách na Slovensku na príklade Slovenského technického múzea. In: *Kultúrne dedičstvo pre všetkých“ Knižnice 2018* [online]. Celoslovenská odborná konferencia. Bratislava: SAK, 2018, s. 3-9. [cit. 2020-02-08]. ISBN 978-80-972135-1-0. Dostupné na: http://www.sakba.sk/dokumenty/2018/Zbornik_kniznice_2018.pdf
- TAJTÁKOVÁ, Mária a kol., 2010. *Marketing kultúry. Ako osloviť a udržať si publikum*. 1. vydanie. Bratislava: EUROKÓDEX, 2010. ISBN 978-80-89447-29-9.
- TAJTÁKOVÁ, Mária, NOVÁ Jana a Ladislav BEDŘICH, 2016. *Marketing neziskových organizácií, športu a kultúry*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 148-194.
- TRUNEČEK, Jan, 2004a. *Management znalostí*. 1. vydanie. Praha: C.H.Beck, 2004. ISBN 80-7179-884-3.
- TRUNEČEK, Jan, 2004b. *Znalostní podnik ve znalostní společnosti*. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-8641-967-3.
- UK Creative Industries: International Strategy*, 2014 [online]. UK Trade & Investment, 2014. © Crown Copyright [cit. 2018-11-27]. Dostupné na: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/329061/UKTI_Creative_Industries_Action_Plan_AW_Rev_3.0_spreads.pdf
- UNCTAD, 2008. *Creative Economy Report 2008. The Challenges of Assessing the Creative Economy: towards Informed Policy-making* [online]. Copyright © United Nations 2008. [cit. 2018-11-29]. ISBN 978-0-9816619-0-2. Dostupné na: https://unctad.org/en/docs/ditc20082cer_en.pdf

- UNCTAD, 2010. *The Creative Economy Report. The Creative Economy: A Feasible Development Option* [online]. 2010. [cit. 2018-11-20]. Dostupné na: https://unctad.org/en/Docs/ditctab20103_en.pdf
- UNESCO, 1972. *Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva*. [online] 1972. [cit. 2020-02-03] Dostupné na:
http://www.pamiatky.sk/content/data/File/pamiatkovy_urad/evidencia_pamiatok/SKD/dohovor_skd.pdf
- UNESCO, 1982. *World Conference on Cultural Policies*. [online]. Final Report. Mexico City, 26. July – 6. August 1982. Paris: UNESCO, november 1982. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na:
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000052505>
- UNESCO, 2019. *Culture 2030 indicators. Thematic indicators for Culture in the 2030 Agenda* [online]. © UNESCO, 2019. Paris: UNESCO. [cit. 2020-01-15]. ISBN 978-92-3-100355-4. Dostupné na:
<http://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>
- UNESCO, 2003. *Nehmotné kultúrne dedičstvo SR* [online]. 2003 [cit. 2020-01-27]. Dostupné na: <http://www.unesco.sk/nehmotne-kulturne-dedicstvo-SR>; <http://www.unesco.sk/nehmotne-kulturne-dedicstvo-SR>
- UNESCO, 2005a. *Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov* [online]. 2005. [cit. 2020-02-09]. Dostupné na: <https://www.ludovakultura.sk/wp-content/uploads/2017/09/2-1-3-Dohovor-o-rozmanitosti.pdf>
- UNESCO, 2005b. *Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov* [online]. 2005, s. 8. [cit. 2020-02-09]. Dostupné na: <https://www.ludovakultura.sk/wp-content/uploads/2017/09/2-1-3-Dohovor-o-rozmanitosti.pdf>
- UNESCO, 2017a. *Creative Industries* [online]. © UNESCO 2017. [cit. 2018-11-27]. Dostupné na: <http://www.unesco.org/new/en/santiago/culture/creative-industries/>
- UNESCO, 2017b. *Definition of the cultural heritage* [online]. © UNESCO 2017 [cit. 29-07-2019]. Dostupné na: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/unesco-database-of-national-cultural-heritage-laws/frequently-asked-questions/definition-of-the-cultural-heritage/>
- VALJAŠKOVÁ, Alena, 2019a. Work 4.0 Project and its interconnection to the capability of Memory institution to be active players in Cultural Industry in Slovakia. In: *The Impact of Industry 4.0 on Job Creation. International Scientific Conference* [online]. 22nd of November 2018. Trenčín: Alexander Dubček University, 2019, s. 217-225. [cit. 2020-01-22]. ISBN 978-80-8075-837-0. Dostupné na: <https://fsev.tnuni.sk/konferencia2018/Zbornik-industry-4-0.pdf>
- VALJAŠKOVÁ, Alena, 2019b. Terminológia a teoretické poznatky rozvoja kultúrneho priemyslu v kontexte EÚ a Slovenska. In: *MKD Revue 1/2019*, s. 1-10. [online] 2019 [cit. 2020-01-22]. ISSN 1339-777X. Dostupné na: https://fhv.uniza.sk/mkd_revue/01_2019/01_2019_valjaskova.pdf
- VALJAŠKOVÁ, Alena, 2020. Reinvenčia ako nevyhnutná súčasť kultúrnych i ekonomických aspektov organizácie a jej vplyv na propagáciu kultúrneho dedičstva v pamäťových inštitúciách v 21. storočí. [online] In: *Kultúrne dedičstvo v 21. storočí*. Zborník z konferencie. 23. – 24. október 2019. Žilina: Katedra mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Fakulta humanitných vied, Žilinská univerzita, 2020, s. 23-32. ISBN 978-80-89832-20-0. [cit. 2021-01-13]. Dostupné na: <https://kmkd.fhv.uniza.sk/index.php/kulturne-dedicstvo-v-21-storoci>

VALJAŠKOVÁ, Alena a Katarína JAŠOVÁ, 2021. Trendy v smerovaní knižníc z pohľadu kultúrneho a kreatívneho priemyslu. [online] In: *Knižovny súčasnosti 2021 : zborník z 29. ročníku konferencie*, 07.09.2021-09.09.2021, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc, Česko. Zost. Chruščová, Veronika. 1. vyd. Praha: Sdružení knihoven ČR, 2021, s. 209-222. [cit. 2022-02-23]. ISBN 978-80-86249-94-0. Dostupné na: https://sdruk.cz/wp-content/uploads/2022/01/knihovny_soucasnosti_2021-final.pdf

VAŇOVÁ, Anna a kol., 2016. *Kreatívne odvetvia ako zdroj nehmotných aktív v kontexte inteligentného rozvoja a inovácií*. 1. vydanie. Banská Bystrica: Belianum, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, 2016. ISBN 978-80-557-1173-7.

VEČEREK, Roman, 2021. S knižnicou na každom kroku. [online]. Oravská knižnica, 17. septembra 2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné na: <https://oravskakniznica.sk/s-kniznicou-na-kazdom-kroku-2/>

Vstupní analýza současných vazeb trhu práce se sektorem Kultura, 2008. [online]. Studie, MPS [cit. 2018-11-26]. Dostupné na: http://www.culturenet.cz/aktuality/vstupni-analyza-soucasnych-vazeb-trhu-prace-se-sektorem-kultura-studie/n:3556/?id=49&news_id=3556

WEF, 2015. *The Human Capital Report 2015*. [online] World Economic Forum® 2015. [cit. 2022-01-23]. ISBN 978-92-95044-49-4. Dostupné na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Human_Capital_Report_2015.pdf

WARREN, Irene, 1901. Library Economy. [online] In: *The Elementary School Teacher and Course of Study*. Vol. 2, No. 1., p. 86-87. The University of Chicago Press, 1901. [cit. 2021.02-12]. Dostupné na: <https://dx.doi.org/10.1086/452968>.

Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

Zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.

Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch).

Zákon č. 91/2001 Zb. z. Deklarácia Národnej rady SR o ochrane kultúrneho dedičstva z 28. februára 2001.

Zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. z. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z.

ZELINSKÝ, M. a kol., 2012. *Teorie a praxe kulturních průmyslů*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2012. ISBN 978-80-89447-83-1.

ZVKS, 2018. *Správa o knižnom trhu 2018* [online]. Združenie vydavateľov a kníhkupcov SR.[cit. 2020-02-14]. Dostupné na: https://zvks.sk/wp-content/uploads/2019/10/Knizny-trh_2018.pdf

ŽSK, 2020. *Odbor kultúry* [online]. Copyright © 2012 VÚC Žilina. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <http://www.zilinskazupa.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-kultury-cestovneho-ruchu-zahranicnych-vztahov-informacii/>

ŽSK, 2021. *SMART koncepcia rozvoja kultúry ŽSK. Analytická časť. Navrhovaná časť. Prílohy.* [online]. Apríl 2021. Spracované v rámci projektu Inteligentný a lepší Žilinský samosprávny kraj. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: SMART koncepcia rozvoja kultúry ŽSK - ŽSK (zilinskazupa.sk)

Predkladateľ: Mgr. Alena Valjašková
Žilinská univerzita v Žiline
Fakulta humanitných vied
Katedra mediamatiky a kultúrneho dedičstva

Školiteľ: doc. PhDr. Ivan Mrva, PhD.
Žilinská univerzita v Žiline
Fakulta humanitných vied
Katedra mediamatiky a kultúrneho dedičstva

Oponenti: doc. Ing. Mária Tajtáková, PhD.
Vysoká škola manažmentu v Bratislave
Katedra manažmentu

prof. PhDr. Jaroslav Šušol, PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave
Filozofická fakulta
Katedra knižničnej a informačnej vedy